

új magyar szó

20 oldal

Ára: 1,5 lej

Országos közéleti napilap | Alapítva 1947-ben, Romániai Magyar Szó címmel

VIII. évfolyam,
35. (1607.) szám**BNR-valutaárfolyamok**

1 euró	4,3535 ▲
1 amerikai dollár	3,2903 ▲
100 magyar forint	1,5138 ▲

Aktuális

2

Gauck a német elnökjelölt

Joachim Gauck evangélikus lelkész, kelet-német polgárjogi harcost jelöli a Német Szövetségi Köztársaság elnöki tisztségére a konzervatív-liberális kormánykoalíció az ellenzékkel közösen. A német államfőt március 18-án választják meg.

Aktuális

3

Csapatot cserél a kormányfő

Dan Suciut, a Money Channel műsorvezetőjét (képiútkön) nevezte ki kormányzóvivőnek Mihai-Răzvan Ungureanu miniszterelnök. A kormányfő lecseréli kabinetfőnökét is: Cornel Feruță diplomatát veszi maga mellé.

Kultúra

8

Európa Díj Segesvárnak?

A tavaly második lett, az idén remélik, hogy elnyeri az Európa-díjat Segesvár – nyilatkozta lapunknak Gáll Ernő segesvári városi tanácsos, aki szerint a díj legfőbb előnye az lenne, hogy birtokában sokkal nagyobb eséllyel pályázhatna a település különböző projektek támogatására, valamint abban, hogy a pozitív hírvérés tovább vonzaná az ide látogatókat.

Vezércikk

3

A német mérce

Most ismét példát mutatott Németország: Christian Wulff szövetségi elnök lemondott. (...) Számunkra – olyan kelet-európai országok lakói számára, mint amilyen Románia

Salamon Márton László

– mint Magyarországra – mindeztől van áthallással, tanulsággal. Államfőink, politikusaink számára azonban a német mérce sajnos csak annyit jelent, hogy BMW-nél, Audinál vagy Mercedesnél nem adják alább... ▶

Kasszafúró Vegyépszer

*A magyar útépítő cég adóssághegyet halmozott a hazai alvállalkozókkal szemben***Az Emil Boc volt kormányfő által tavaly felavatott környüriúrt 153 millió eurót kért a Vegyépszer. Az út idén már több helyen beszakadt**

Fotó: archív

Több száz romániai alvállalkozó zsebe is bánja a magyarországi Vegyépszer csoport pénzügyi nehézségeit, mivel a cég máig nem egyenlítette ki számláit az elvégzett munkálatokért – és valószínűleg nem is fogja maradéktalanul, miután tavaly a csőd szélére jutott. A jelenleg csődvédelem alatt álló magyar vállalat az utóbbi néhány évben több millió eurót markolt fel fontos infrastrukturális megbízásokra az Országos Út- és Autópálya Társaságtól, egyebek mellett Kolozs, Hargita és Bihar megyében is. A hazai cégeket ért károk mellett nagyobb veszteség, hogy a csoport által elkezdett útprojektek egy része máig befejezésre vár. **6. oldal ▶**

Orvoshiány Erdélyben is

ÜMSZ

▶ Az országos átlagnál is súlyosabban érinti Erdélyt a helyzet, többek között Hargita megyét az egészségügyi szakemberek külföldre távozása – tudtuk meg a Hargita Megyei Orvosi Kamara elnökétől. Dr. Pázmán Enikőt annak kapcsán kérdeztük, hogy az országos kamara adatai szerint az elmúlt öt évben több mint tízezer orvos hagyta el az országot a jobb megélhetés reményében. Dr. Pázmán szerint Hargita megyében az elmúlt négy évben húszan kérték a kamarától a külföldi munkavállaláshoz szükséges szakmai igazolást, közülük végül 17-en hagyták el Romániát.

Folytatása a 7. oldalon ▶

Sebesültek élet-halál között

▶ Még tegnap is szivárgott a földgáz abból az utcai fővezetékéből, amely a tizenhét személyt megsebesítő vasárnapi máramarosszigeti kettős robbanást okozta. A két fővárosi kórházban kezelt tizenöt máramarosszigeti áldozat egyikének állapota nagyon súlyos, többen is műtétre szorulnak. **7. oldal ▶**

Tegnap még szivárgott a gáz Máramarossziget központjában Fotó: Mediafax

Koalíció: a jövő héten írják alá a szerződést

▶ A korábbi bejelentésekkel ellentétben nem egyeztettek tegnap a koalíció vezetői a kormánypártok év végéig érvényes szerződéses szövegéről. Fekete Szabó András, az RMDSZ szenátusi frakcióvezetője szerint a megállapodást jövő héten írják alá a felek, a hét folyamán a pártelnökök egyeztetnek még a dokumentumról. A politikus szerint a szerződést várhatóan Mihai Răzvan Ungureanu miniszterelnök is el látja majd kézjegyével. **3. oldal ▶**

Mai mellékletünk:

umsz kisebbségben

Röviden

Román–moldovai kormányülés

Március 3-án Iași-ban közös román–moldovai kormányülést tartanak – erről egyezett meg Mihai Răzvan Ungureanu román és Vlad Filat moldovai miniszterelnök. A miniszterelnöki hivatal által kiadott közlemény kiemeli, hogy a Moldovai Köztársaság kormányával tartandó közös ülés a jelenlegi bukaresti kabinet első külpolitikai akciója. A tanácskozáson megbeszélnek és aláírják azt a cselekvési tervet, amelynek célja a Moldovai Köztársaság uniós csatlakozásának elősegítése. Továbbá napirendre kerül egy sor határon átnyúló közlekedési és energiaügyi projekt elindítása.

Nigériában harminc civilt öltek meg

Nigéria északi részén vallási fanatikuskok megrohantak egy városi piacot, és legalább harminc embert legyilkoltak – jelentették kórházi források és szemtanúk tegnap. Maiduguri piacán legalább harmincan meghaltak – mondta egy ápoló, de pontosabb számot nem tudott megadni, mert sok hozzátartozó azonnal elvitte a holttesteket, hogy muzulmán hagyomány szerint még aznap meg lehessen tartani a temetést. Az áldozatok között gyerekek is voltak.

Tűzszünetről tárgyal a Vöröskereszt Szíriában

Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága (ICRC) bejelentette tegnap, hogy tűzszünetről tárgyal Szíriában a hatalommal és az ellenzékkel. Az ICRC szóvivője, Carla Haddad elmondta, hogy több lehetőségről folynak tárgyalások az érintett felekkel és szó van a harcok szüneteltetéséről is a leginkább érintett területeken, így többek között kétórás tűzszünetről Homsz városában, ahol a leghevesebb harcok folynak. A Vöröskereszt és a szíriai Arab Vörös Félhold igyekszik lehetőséget teremteni arra is, hogy minél gyorsabban eljuttassanak humanitárius segítséget a leginkább rászoruló övezetekbe.

Halállistát írt Anders Breivik

A norvég ámokfutó, Anders Behring Breivik halállistát készített 12 norvég „áruló” politikus likvidálásáról, és 30 célpontot akart megtámadni, beleértve a királyi palotát és az Amnesty International nemzetközi szervezet norvégiai irodáját – írta meg a *Verdens Gang* oslói napilap által kiszivárogtatott rendőrségi dokumentumra hivatkozva a *Telegraph*. A norvég szélsőjobboldali, aki tavaly nyáron 77 embert ölt meg egy pokolgépes támadás és egy fegyveres akció során, a rendőrségnek elmondta, hogy eredetileg vezető politikusokat és szervezeteket akart célba venni, akiket azzal vádolt, hogy teret engedtek Norvégia muzulmán kolonizációjának.

A szíriai magyarok kitartanak

Múlt héten hat román nőt telepítettek hazra saját kérésükre Szíriából, ahol harcok dúlnak a Bassár el-Aszad szíriai elnök rezsimjét támogató erők és a felkelők között. Mind a hat nőnek szíriai a férje, családot is ott alapítottak. Egyesek gyerekeikkel érkeztek csütörtökön Bukarestbe, és elmondták, hogy Homsz városában éltek, amely teljes mértékben elszigetelődött a harcok következtében.

Nem beszélhetnek oroszul a lett önkormányzatokban sem

Miután a lakosság szombaton nagy többséggel elutasította az orosz második hivatalos nyelvként való elismerését, a lett kormány önkormányzati szinten sem fogja megengedni a hivatalos használatát – hangsúlyozta egy tegnapi televíziós nyilatkozatában Valdis Dombrovskis miniszterelnök. A szombati lettországi népszavazáson a szavazásra jogosultak több mint 75 százaléka utasította el az orosz második hivatalos nyelvvé tételét.

Gauck az elnökjelölt

„Nem Superman és nem hibátlan ember”. Joachim Gauck német elnökjelölt és Angela Merkel kancellár

Hírösszefoglaló

Joachim Gauck evangélikus lelkészt, keletnémet polgárjogi harcost, a volt NDK állambiztonsági iratait kezelő hivatal első vezetőjét jelöli a Német Szövetségi Köztársaság elnöki tisztségére a konzervatív-liberális kormánykoalíció az ellenzéki szociáldemokratákkal és Zöldekkel közösen - jelentette be vasárnap este Berlinben Angela Merkel kancellár, a kereszténydemokrata CDU elnöke.

Az 1940-es születésű Gauck és az 1954-ben született Merkel személyében a végrehajtó hatalmat irányító kancellár tisztsége mellett hamarosan a legfőbb közjogi méltóságot is olyan személy tölti be, aki az NDK-ban élt egészen a kommunista pártállam bukásáig. Joachim Gauckot várhatóan

március 18-án választja meg az erre hivatott testület, a Bundestag – a német törvényhozás alsóháza – képviselőiből és a tartományok azonos számú küldötteiből álló úgynevezett szövetségi közgyűlés. Merkel a vasárnap késő esti ajtó-tájékoztatón hangsúlyozta: Gauck munkásságának központi témája a szabadság és a felelősség, és ez „minden különbözőség ellenére” összeköti őket. A szabadság mindkettőjük vágya volt, és ez „1989/90-ben teljesült” – mondta Merkel a berlini kancellári hivatalban Joachim Gauckkal, valamint a bajor konzervatív CSU, a liberális FDP, a szociáldemokraták (SPD) és a Zöldek vezetőivel együtt tartott sajtótájékoztatón.

A hatodik parlamenti pártot, a volt NDK állampártjának utód-szervezetéből kialakult Baloldal

nevű ellenzéki formációt nem vonták be a kormány és az ellenzék közti egyeztetésbe.

Joachim Gauck a tájékoztatón kiemelte: a háború idején született és diktatúrában nőtt fel, most pedig egy szabad ország államfője lehet. Hangsúlyozta: „nem Superman és nem hibátlan ember”, és igyekszik majd megszólalni a megelőlegezett bizalmat. Elmondta: munkája során törekszik majd meggyőzni a németeket arról, hogy „egy jó országban élnek, amelyet lehet szeretni”.

Az előző államfő, Christian Wulff azt követően mondott le, hogy a hannoveri ügyészség indítványozta a törvényhozásnál mentelmi joga felfüggesztését. Az 52 éves politikus volt a legfiatalabb szövetségi elnök, és ő töltötte be a legrövidebb ideig - összesen 598 napig - a tisztséget. ◀

Teherán már háborúra készül

Hírösszefoglaló

Hadgyakorlatot kezdett tegnap Irán, tökéletesítendő nukleáris létesítményeinek védelmét – közölte az IRNA állami hírügynökség. A Szarollahnak (Isten bosszújának) elkeresztelt négynapos gyakorlatozás nagyrészt az ország déli része fölött zajlik 190 ezer négyzetkilométeren, különös tekintettel az öböllel határos területre. A műveletekben rakéták, radarrendszerek és repülőgépek széles arzenálját vonultatják fel. Az IRNA szerint a Szarollah célja az is, hogy erősítse a rendszert védelmező Forradalmi Gárdának alárendelt erők és a hadsereg együttműködését. Két nappal korábban iráni hadihajók érkeztek a Földközi-tengerre a Szezi-csatornához, feltehetően a Sahid Kandi romboló és a Karg kísérőhajó, amelyek február eleje táján iráni sajtójelentések szerint több napot töltöttek a szaúd-arábiai Dzsidda vörös-tengeri kikötőben. Izrael az utóbbi hetekben többször célzott arra, hogy támadásra készül az iráni atomlétesítmények ellen. Az iráni nukleáris létesítmények az ország területén elszórtan, nem egyszer a föld alatt, bombabiztos bunkerekben helyezkednek el. Szakértők éppen ezért megkérdőjelezzik egy esetleges izraeli támadás esélyeit és valószínűségét. Az iráni nukleáris objektumok megsemmisítéséhez összehasonlíthatatlanul nagyobb katonai kapacitás szükséges, mint az iraki és a szíriai reaktorokat 1981-ben, illetve 2007-ben leromboló izraeli csapásokhoz, és nem biztos, hogy Izrael rendelkezik ilyenrel – írta tegnapi számában a *New York Times* amerikai védelmi tisztségviselőkre és a Pentagonhoz közel álló szakértőkre hivatkozva. ◀

Budapesti replika Kovács Péternek

MTI

A nemzetpolitikai államtitkárság szerint közel féltucatnyi olyan állítást fogalmazott meg Kovács Péter, az RMDSZ főtitkára a hét végén az *Erdély Televízió*-nak adott interjúban. Az államtitkárság tegnap az MTI-hez eljuttatott közleményében pontrolta cáfolva az elhangzottakat, azt írta: sajnálják, hogy az RMDSZ főtitkára a médiát választja a problémák megbeszélésének helyszínéül, ezért ő is kénytelenek az általa választott módon reagálni.

A közleményben Kovács Péter azon állítására, hogy a magyar kormány a múlt évben „elfelejtette” folyósítani a nemzeti jelentőségű erdélyi magyar szervezetekre és programokra szánt támogatást, volt viszont bőven pénz a demokrácia központokra és az új magyar párt finanszírozására, úgy válaszoltak: az elmúlt évben is finanszírozták a nemzeti jelentőségű intézmények közé tartozó szervezeteket és programokat. Annak ellenére tették ezt, hogy a tavalyi év átmeneti volt abból a szempontból, hogy év végére fejezték be a támogatási rendszer átalakítását és ennek körében a nemzeti jelentőségű intézmények támogatásának megújítását.

A Répás Zsuzsanna vezette hivatal az RMDSZ-főtitkár tévéinterjújára reagált

Arról a kijelentéséről, hogy míg az RMDSZ saját költségvetéséből idén is mintegy 4,5 milliárd lejrel támogatja a jelentős civil szervezeteket, a magyar kormány pártépítésre fordította azt a pénzt, azt írták: szeretnék emlékeztetni arra, hogy a magyar kormány erre fordított támogatásai nagyságrendekkel nagyobbak. Egyidejűleg ismételtlen visszautasították a pártfinanszírozásra vonatkozó alaptalan vádakat.

Kovács Péter azon állításáról, hogy „továbbra is igen ködös”, a Fidesz-kabinet idén milyen összeget kíván fordítani az erdélyi magyarság számára kiemelten fontos intézmények támogatására, de nem kiszámíthatóak, kézzelfog-

hatóak a kritériumok sem, amelyek alapján eldöntik, ki jogosult erre és ki nem, kifejtették: 2011. november 24-én, a MÁÉRT X. ülésén – ahol a főtitkár személyesen jelen volt – fogalmazták meg és véleményezték a tagszervezetek a nemzeti jelentőségű intézmények kritériumrendszerét. Így ezt a kritériumrendszert az RMDSZ is elfogadta. A pontos támogatási összegek meghatározása most van folyamatban, ahol figyelembe veszik az erdélyi szervezetek javaslatát, kéréseit és igyekeznek azokat a rendelkezésünkre álló források keretén belül maximálisan kielégíteni – írták. Kitértek Kovács Péter vicei szövetségére vonatkozó állí-

tására is, miszerint az egyik együttműködik a frissen bejegyzett párttal, a másik nem, és kap támogatást, amelyek együttműködik az új párttal. Mint írták, a magyar kormány mindkét, Vécén bejegyzett egyesületet támogatja az elmúlt évben, és támogatni fogja idén is. Amíg azonban a Básty Kollégium a nemzeti jelentőségű intézmények körébe, addig a Possibilitás Egyesület által működtetett Szent István Ház a nemzeti jelentőségű programok közé nyert besorolást – fejtették ki. Ennek indoka a két intézmény közötti nagyságrendbeli és szervezeti különbségen túl az, hogy a Básty Egyesület tevékenysége jobban illeszkedik a szövetségkollégiumi programba.

Arról, hogy Kovács Péter szerint a magyar kormány által meghirdetett programok kapcsán nem tudni, hogy mit érintenek, mekkora összegről és hol döntenek majd, Magyarországon vagy Erdélyben, leszögezték: sajnálják, ha főtitkárnak a meghirdetett nemzeti jelentőségű programok elnevezéséből nem világos azok tartalma. A Bethlen Gábor Alapkezelő a pályázati kiírásait március első hetében fogja közzétenni, de addig is szívesen állnak rendelkezésére minden ezt érintő információval kapcsolatban. ◀

Az ellenzék is híve a paktumnak

ÜMSZ

► Az ellenzék is támogatja, hogy Románia is csatlakozzon a pénzügyi fegyveremről szóló uniós kormányközi szerződéshez. Ezt Victor Ponta, a Szociál-Liberális (USL) Szövetség társelnöke közölte tegnap este. A politikus emlékeztetett: az USL tavaly decemberben is egyetértett azzal, hogy az ország ne maradjon ki az uniós paktumból. „Ez azonban nem jelenti azt, hogy hajlandók leszünk aláírni bármit is a kormánypártokkal” – mondta Ponta arra utalva, hogy a koalíció vezetői múlt héten megállapodást írtak alá az uniós szerződés ratifikálásának támogatásáról. A kormánypártok felajánlották az ellenzéknek, hogy csatlakozzanak a megállapodáshoz, ám az USL ettől elzárkózott. Victor Ponta párttársa, Ion Iliescu volt államfő, a Szociáldemokrata Párt (PSD) tiszteletbeli elnöke értelmetlen sietésnek nevezte korábban a koalíciós pártok és Traian Băsescu államfő azon igyekezetét, hogy első körben csatlakozzon az uniós pénzügyi paktumhoz. „Jó lett volna előbb meghallgatni a szakemberek véleményét, várhattunk volna, hiszen még nem is vagyunk euróövezeti tagállam” – vélte Iliescu. Az uniós kormányközi szerződést december végéig kell ratifikálnia a bukaresti parlamentnek. A koalíciós megállapodást korábban azzal indokolták a kormánypártok: szükség volt arra, hogy Traian Băsescu államfő a márciusi informális EU-csúcson hivatkozhatson az uniós paktum romániai támogatottságára. ◀

Mérték Ungureanut

ÜMSZ

► Nem változott a román pártok közötti erőviszony a kormányváltás után. A CCSB közvélemény-kutató intézet által végzett felmérés szerint az ellenzéki Szociál-Liberális Szövetség (USL) önmagában képes lenne kormányozni, ugyanis a szavazatok 57 százalékát gyűjtené össze. Jöcskán leszakadva, második helyen a Demokrata Liberális Párt (PDL) áll 18 százalékkal, a képzeletbeli dobogó harmadik fokára a Dan Diaconescu OTV-tulajdonos által alapított A Nép Pártja (PPDD) kapaszkodott fel 12 százalékos támogatottsággal.

A CCSB-felmérés adatai szerint csak a fenti három alakulat küldhetne honatyákat a parlamentbe, ugyanis a többi párt nem lépné át az 5 százalékos választási küszöböt. Az RMDSZ 4, a szélsőséges Nagy-Románia Párt (PRM) 3, a Gigi Becali-féle Új Generáció Pártja (PNG) és a Román Környezetvédő Párt (PER) egyaránt 2-2, az Országos Szövetség Románia Fejlesztéséért (UNPR) és a Keresztény-demokrata Nemzeti Parasztpárt (PNȚCD) pedig 1-1 százalékot kapna. A megkérdezték 52 százaléka mondta azt, hogy elmenne szavazni, de jelentős a távol maradó aránya is: 33 százalék válaszolt úgy, hogy nem kíván élni alkotmányos jogával, míg 15 százalék azt a választ adta, hogy nem tartózkodik az országban. Az ellenzékhez közeli közvélemény-kutató intézet Mihai Răzvan Ungureanu miniszterelnök ismertségi és elfogadási indexét is mérte. A megkérdezték 81

százaléka örült annak, hogy Emil Boc távozott a Victoria-palotából. A CCSB adatai szerint a lakosság 93 százaléka tudja, hogy az új kormányfő Ungureanu lett. Ugyanakkor csak 27 százaléka van meggyőződve arról, hogy Ungureanu pártfüggetlen, a megkérdezték 54 százaléka szerint a kormányfő Traian Băsescu és a PDL embere. Ekként nem meglepő, hogy a lakosság 72 százaléka egyetértett azzal az állítással, hogy Emil Boc leváltása Băsescu játszma volt, 69 százaléka előrehozott választások mihamarabbi megtartását kérte. Ugyancsak a polgárok 69 százaléka úgy véli,

hogy Traian Băsescu államfőnek le kellene mondania tisztségéből.

A legmegbízhatóbb közéleti szereplőnek Mugur Isărescu jegybankelnököt tartják, az ő népszerűsége 48 százalékos. Őt Sorin Oprescu bukaresti főpolgármester és Daniel ortodox pátriárka követi (egyaránt 43 százalékkal), a harmadik hely Mihály királyé (42 százalék). A negyedik helyen Crin Antonescu PNL-elnök áll (39), Victor Ponta az ötödik (37), Mihai Răzvan Ungureanu jelenlegi kormányfő bizalmi indexe 28 százalékos. Traian Băsescu államfőben csupán a lakosság 14 százaléka bízik meg. ◀

CCSB: Mihai Răzvan Ungureanu kormányfő bizalmi indexe 28 százalékos

Csak a jövő héten írják alá a koalíciós megállapodást

Cs. P. T.

► Csupán jövő héten írják alá az év végéig érvényes együttműködési megállapodásukat a kormánypártok – tudtuk meg tegnap Fekete Szabó András szenátusi frakcióvezetőtől a koalíció vezetőinek tegnapi tanácskozása után. Az RMDSZ-es politikus tájékoztatása szerint – a korábban beharangozottakkal ellentétben – a szerződés szövege nem is szerepelt a találkozó napirendjén. Az ülésen az új miniszterek mutatkoztak be a koalíció vezetőinek. Fekete szerint a koalíciós megállapodásról pártelnöki szinten egyeztetnek a hét folyamán a felek. „Reméljük, hogy a szövegét a hét végéig sikerül véglegesíteni, így jövő héten alá is lehet majd írni” – mondta Fekete Szabó. A politikus szerint a szerződést várhatóan Mihai Răzvan Ungureanu is ellátja kézjeggyel. „Ez lenne a normális, hiszen a kormányfőnek is felelősséget kell vállalnia a megállapodásban foglaltakért” – vélekedett a politikus.

A koalíciós szerződés aláírásának dátumáról egymással ellentmondóan nyilatkoztak a koalíciós tanácskozás után a Demokrata Liberális Párt (PDL) politikusai. Míg Vasile Blaga szenátusi házelnök szerint a dokumentumot még ezen a héten aláírják a

felek, Sever Voinescu szövívő szerint erre csak jövő héten kerül sor. „A koalíciós megállapodás alapja a kormányprogram. A PDL számára a kormányprogramban foglaltak jelentik a prioritást” – mondta a szövívő.

Mint ismert, az RMDSZ több javaslatát is szeretné viszontlátni a koalíciós megállapodás szövegében. Politikusai szerint tételesen szerepelnie kell a szerződésben a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem kialakult helyzet megoldásának, a módosított levéltári törvény elfogadásának és a visszaszolgáltatási bizottság működése újraindításának. A megállapodásba foglalják az egész napos magyar nyelvű tévé- és rádióadás kérdését is, amelynek elindításához kormánydöntésre is szükség van.

Kelemen Hunor szövetségi elnök a *Kronika* tegnapi lapszámban megjelent interjúban a koalíció szakítópróbájának nevezte a nyugdíjak és a bérek emelését. „Mi kértük, hogy – akárcsak a költségvetés szövege – a kormányprogram tartalmazza a béremelés lehetőségét, ha a gazdasági körülmények megengedik. Ez akkor lehet szakítópróbája a koalíciónak, ha van forrás erre, és mégsem tesszük meg a lépést” – jelentette ki a politikus. ◀

Csapatot cserél a kormányfő

M. Á. Zs.

► Dan Suciut, a *Money Chamel* műsorvezetőjét nevezte ki kormányzóvivőnek Mihai-Răzvan Ungureanu miniszterelnök. A kormányzóvivői tisztségben Ioana Munteanu váltja, akit 2009-ben vitt magával Kolozsvárról Emil Boc volt miniszterelnök. Ioana Munteanu államtitkári ranggal továbbra is a kormány alkalmazásában marad. Mihai-Răzvan Ungureanu beiktatása után a volt kormányzóvivő beadta lemondását, de a miniszterelnök arra kérte, hogy maradjon a kabinet kommunikációs csapatában. Kormányzóvivőnek azért nem tartotta meg, mert a miniszterelnök több alkalommal is hangsúlyozta, hogy erre a tisztségre egy gazdasági

szakújságíró szeretne. Dan Suciut a Bukaresti Egyetem filozófia szakán diplomázott, majd ugyanott mesterizett közpolitikai szakon. 1994 és 2006 között gazdasági szaklapoknál dolgozott, 2006 óta a *Money Chamel* szerkesztő-műsorvezetője. Mihai Răzvan Ungureanu miniszterelnök lecseréli kabinetfőnökét is: Ștefania Ferencz helyett egy régi munkatársát, Cornel Feruță karrierdiplomatát veszi maga mellé. Feruță jelenleg a bécsi székhelyű nemzetközi szervezetek rendkívüli román nagykövete. 2005–2007 között az akkor külügyminiszterként tevékenykedő Ungureanu kabinetfőnökeként dolgozott, 1994–1997 között pedig külpolitikai újságíróként tevékenykedett.

Cornel Feruță

Dan Suci

A német mérce

Salamon Márton László

Németországról az általános kép az, hogy erőteljes gazdasága, rendkultúrája, földrajzi helyzete, illetve politikai pozíciója révén az öreg földrész vezető állama és az Európai Unió motorja. Ezt a helyét az ország úgy nyerte el az utóbbi, alig több mint fél évszázad során, hogy a második világháborúban legyőzött hatalomként teljesen romokban hevert, és kemény munka, rendkívüli fegyelmettség – no meg persze egy Marshall-terv – árán állt talpra, majd küzdött fel magát az élre. A sikerhez és az elismeréshez azonban nem lett volna elég ennyi, szükség volt a politikai kultúra legmagasabb szintre való fejlesztésére is. A demokrácia szabályait kérelmetlenül betartó, a politikai korrektségre állandóan, szinte kínosan vigyázó (nyugat)német államvezetők a második világháború utáni évtizedekben példát statuáltak a többi demokrácia számára is, amelyek többé-kevésbé igyekeztek megütni ezt az igencsak magas mércét.

Európa és a világ tehát éppen attól a Németországtól kapott leckét demokráciából, amely a harmincas-negyvenes években létrehozta a történelem legrettegettebb diktatúráját, elkövetve az emberiség történetének legborzasztóbb tömeggyilkosságait. És ugyanezek a németek mutatták meg, hogy hogyan lehet békésen, fegyverszerzés és nagyobb politikai-szociális megrázkódtatások nélkül újraegyesíteni egy kettészakított országot, összekapcsolni évtizedeken át vasföggönnyel elválasztott nemzetrészeket.

Most ismét példát mutatott Németország: Christian Wulff szövetségi elnök lemondott, azonnal kiköltözött az államfői rezidenciából, és – mentelmi joga elvesztése révén – lehetővé tette az ügyészeknek, hogy nyomozást folytassanak ellene egy lakásvásárlással kapcsolatos feltételezett korrupciós ügyben.

Wulff – aki a közvélemény szemében tetézte „bűneit” azzal is, hogy állítólag megpróbálta befolyásolni az ügyet kitergető sajtót – azután járt el így, hogy két évvel ezelőtt elődje az afganisztáni katonai szerepvállalással kapcsolatos szerencsétlen sajtóbéli kijelentése miatt szintén lemondott. (Nem mellékesen ugyanezt tette tavaly a doktori disszertációját plagizáló védelmi miniszter is...)

Számunkra – olyan posztkommunista, fejletlen demokráciájú kelet-európai országok lakói számára, mint amilyen Románia vagy Magyarország – mindez tele van áthallással, tanulsággal. Államfőink, politikusaink számára azonban a német mérce sajnos csak annyit jelent, hogy BMW-nél, Audinál vagy Mercedesnél nem adják alább... ◀

Román lapszemle

A 16 éves alpinista, Crina Coco Popescu bekerült a Rekordok Könyvébe. Ő ugyanis a világ első női hegymászója, akinek sikerült feljutnia az antarktízi Sidney-hegy csúcsára (*Adevărul*). ► Mobiltelefonon keresztül irányítható a Samsung legújabb mosógépe, az EcoBubble, amelynek ráadásul az energiafogyasztása is minden eddiginél kisebb (*Capital*). ► Amennyiben hirtelen olvadna el a Bukarestet borító hóréteg, akkor 54 millió köbméternyi víz öntené el a fővárost – figyelmeztetett Sorin Oprescu főpolgármester (*Jurnalul național*). ► Segesvár az egyetlen romániai város, amely bejutott az Európai Díjért zajló vetélkedő döntőjébe. (*Click*) ► 6,6 millió dolláros kölcsöntől esett el Románia, mivel az összeget nem tudta a kijelölt időpontig elkölteni. A pénzt a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank folyósította volna árvédelemre (*Curentul*). ► Kolozsváron közlekednek majd a leggazdaságosabb villamosok. A Siemenszel együttműködve Aradon készülő Imperio márkajelű járművekből a kolozsvári helyi tanács egyelőre 12 darabot vásárol (*Evenimentul zilei*).

Bukarest: nem kell az ingyenpénz?

Románia az utolsók között van az uniós alapok felhasználását illetően; valamennyi területen gondok mutatkoznak az uniós pénzek felhasználásával.

Bogdán Tibor

► A romániai korrupció és bürokrácia meghozta a „gyümölcsöt”: Brüsszel türelme elfogyott, az ország pedig 3,7 milliárd eurót veszít.

Van rá precedens

Az Európai Bizottság operációs programjainak keretében az emberi erőforrások fejlesztésére elkülönített uniós pénzről van szó, amelynek folyósítását felfüggesztik, miután az Andor László uniós munkaügyi biztos alárendeltségébe tartozó Munkaügyi Főigazgatóság egy romániai belső ellenőrzés nyomán komoly hibákat talált az összegek ügykezelésében. Ezért a testület várhatóan néhány napon belül hivatalosan is bejelenti a folyósítások ideiglenes leállítását.

Mindez nem csak azért érinti igen kellemetlenül Romániát, mert az országnak jelenleg minden eddigénél nagyobb szüksége van minden

pénzforrásra, de azért is, mert ez a program a legnagyobb mértékben hozzájárul új munkahelyek teremtéséhez, ami elengedhetetlen feltétele a gazdasági-pénzügyi válság leküzdésének.

Az emberi erőforrások fejlesztésére Romániának szánt alapok felhasználási módját egyébként az európai családegyesítési Hivatal (OLAF) is vizsgálja, miután Ioan Botiş volt munkaügyi miniszter felesége jogtalanul részesült férje révén félmillió euróban ebből a pénzből.

Jóllehet az Európai Bizottság még nem mondta ki hivatalosan a romániai folyósítások felfüggesztését, uniós forrásokból származó értesülések alapján a romániai sajtó biztosra veszi, hogy tulajdonképpen már megszületett az erre vonatkozó határozat.

A Romániát megillető pénzalapok folyósításának időleges leállítására egyébként már van precedens. Tavaly júniusban az Európai Bizottság a helyi és regionális

infrastrukturák fejlesztését szolgáló program keretében hat hónapra függesztette fel a pénz átutalását, a Teleorman, Buzău, Ilfov és Tulcea megyében tapasztalt közbeszerzési és elszámolási rendellenességek miatt.

Új gyakorlat

Az operációs programok az Európai Bizottság által kidolgozott, a kiemelt feladatokat több évre meghatározó stratégiai dokumentumok, amelynek társfinanszírozását egyebek között az Európai Beruházási Bank pénzből és más pénzalapokból lehet biztosítani. Románia esetében több operációs program is működik, így a munkaerőforrások fejlesztése mellett a közigazgatási kapacitások bővítése, a műszaki segédlet, a regionális fejlesztések, a közlekedés, a környezetvédelem, a gazdasági versenyképesség növelése területén.

Amennyiben most az észlelt kifogásokat nem orvosolják időben, Románia a program szerint neki járó pénz 2 és 100 százaléka közötti összegből eshet el. Az Európai Bizottság mindenekelőtt a vonatkozó projektek kiválasztásának módját illetve az ellen-

őrzés hiányát róta fel Bukarestnek.

Az uniós pénzbeli támogatások felfüggesztése viszonylag új gyakorlat Brüsszel esetében, az Európai Bizottság csupán tavaly vezette be és eddig mintegy negyven esetben alkalmazta. Az alighanem sovány vigasz Románia számára, hogy hasonló szankcióban részesült egyebek között Németország és Nagy-Britannia is.

A tavalyi átutalások felfüggesztését követően egyébként a román kormány december végén kidolgozta az összefüggéstartások és érdekkonfliktusok elkerülését szolgáló magatartás-kódexet, amely a tértítésmentes európai uniós alapok felhívásával és felhasználásával foglalkozó személyzetet érinti. A jogszabály bekerült majd az igazságügyi tárca vezetésével megfogalmazott Országos Korrupcióelleni Stratégiába.

További veszteségek

Az emberi erőforrások fejlesztésére szánt összegek leállításának amolyan járulékos áldozata az ezzel a területtel foglalkozó hatóság vezetője, Carmen Ionel, aki Mihai Răzvan Ungureanu minisz-

terelnök Claudia Boghicevici munkaügyi miniszterhez továbbított felkérésére beadta lemondását tisztségéből, amelyet alig több, mint fél évig töltött be. Tevékenységét egyébként a korábbi munkaügyi tárcavezető, Sebastian Lăzăroiu szeptemberben még igen pozitívan értékelte, „kiválóan felkészült” szakembernek nevezve, aki a tisztség elnyeréséhez szükséges megmérettetése alkalmával igen magas pontszámot ért el. A kormányfő szerint viszont komoly hiányosságok jelentkeztek az általa irányított intézmény működésében, a munkaerő-fejlesztést szolgáló uniós pénzeknek tavaly szeptemberig még a 3 százalékát sem sikerült felhívni.

Carmen Ionel helyét egyébként ideiglenes megbízással Carmen Roşu vette át, akitől a szakminiszter első sorban „hatékonyt és éberséget” kért.

A munkaügyi tárca sajtóközleményben szögezte le az ügy kapcsán abbéli elhatározását, hogy minden intézkedést megtesz a jelzett hibák megszüntetésére, annak tudatában, hogy az operációs program keretében elkülönített „minden egyes euró új munkahelyeket jelent”.

Persze, a bajok nem csak ebben az esetben mutatkoznak: Románia egészében véve is az utolsók között van az uniós alapok felhasználását illetően. Az országot most az a veszély is fenyegeti, hogy elveszíthet a falusi internethálózat bővítését szolgáló további 100 millió eurót, mivel a hatóságok rendkívüli módon megkésték a program alkalmazásával, a 2013. évi határidő pedig vésszen közel.

Legfrissebb hír szerint pedig a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank máris leállította a romániai árvízvédelemre szánt 6,6 millió eurós kölcsön folyósítását.

Mindezt azt bizonyítja, hogy valamennyi területen komoly gondok mutatkoznak az uniós pénzek felhasználásával. A Golden Mind & Spirit szervezet egy tanulmányban mindenekelőtt a bürokrácia felszámolását tartja a kivezető útnak a jelenlegi helyzetéből. Ajánlásai közé tartozik az európai alapok felhívásával foglalkozó valamennyi intézmény alárendelése az Európai Ügyek Minisztériumának. Emellett szükségesnek tartja a projektek értékelési idejének jelentős lerövidítését. ◀

Karnevál – minden út Rióba vezet

Örömmámorban úszik a város, Rio de Janeiro a karnevál napjaiban. Felvonnul, táncol, énekel, vigad mindenki, carioca, bevándorló és turista (idén 500 ezer vendéget várnak), folyik az alkohol, és olykor a vér is.

B.T.

► A felülmúlhatatlan! A csodálatos! A színpompás! A vad, lüktető! Az egzotikus! A lenyűgöző! Vagyis: a riói karnevál!

A kezdetek

Az első Riói karnevált, amelyet feljegyeztek, 1723-ban tartották a bevándorlók. Az emberek három napon keresztül rohagáltak az utcákon. Az Azori-, a Madeira- és a Zöldfoki-szigetekről érkezett portugál gyarmatosítók aligha láthatták előre, hogy ünneplik majd három évszázaddal később globális kisugárzású, allegorikus eseményé nő ki magát.

Rio első 1840-ben szervezték, nagyjából egy évtized múlva már lovak által vontatott kocsikon vonultak fel a zenekarok, és 1855-ben már lélegzetelállító jelmezekben parádézta a karnevál a gazdagabbak.

Az első karneváli bál idején egy találékony bolt Portugáliából importált maskarákat, albuszokat és szakállakat a hangulat teljessé tételéhez. 1852-ben jelent meg Zé Pereira, az együttes, ame-

lyet José Nogueira de Azavedo Paredes, becsületes szakmáját tekintve cipész alapított. A Zé Pereira végigvonult a város utcáin, és ezzel kezdődött a karnevál.

1855-ben alakultak meg az első karneváli klubok, a Nagy Társaságok, amelyek szerveztségükkel, allegorikus mozgó kocsijaikkal előfutárai voltak a mostani karneváli felvonulásnak. Abban az időben a karnevál még megőrizte európai vonásait a gyarmatosító portugálok kizárólagos részvételével, az ünneplés aztán folyamatosan „elbrazilosodott”. Ezután elkezdtek megrendezni a táncversenyeket, a szambaiskolák versenyét pedig 1928 óta tartják meg – ez a mai karnevál legfőbb látványossága.

A sztár: a szambaiskola

Kezdetben – furcsa még elképzelni is – európai zene, polka, keringő, mazurka dívott, a szamba csak a múlt század elején tűnt fel. A szamba voltaképpen angolai rituális zenéből származik

A szambaiskolák nem a szó szoros értelmében vett iskolák, itt senkinek nem

A riói karnevál. A zene, a tánc, a fergetes jókedv színpompás braziliai ünnepe

adnak táncleckét, inkább olyan klubok, amelyekben a tagok egyetlen foglalatossága és szenvedélye a következő évi karneválra való felkészülés. A városban mintegy hetven szambaiskola működik, ezeket szigorú hierarchia alapján hat versengő osztályba sorolják. A három alacsonyabb minősítésű csoportba tartozó iskolák az utcán parádézhatnak, ezeket bárki láthatja, sőt csatlakozhat a menethez. Az elit iskolák felvonulásának színtere 1984 óta a világhírű építész, Oscar Niemeyer által tervezett, 1700 méter hosszú Sambadrome. Az épületet mintegy 90 ezren férnek be, de jegyet szerezni nem könnyű feladat, ám aki lemarad, annak sem kell nagyon szomorkodnia, hiszen az eseményt a televízió is közvetíti.

A legnagyobb látványosság éppen a szambaiskola felvonulása, egy-egy menetnek három-ötezer résztvevője is van. A menet különféle egységekre oszlik, az előőrs „melegíti be” a közönséget. Ezt követik az éppen aktuális témát megjelenítő allegorikus kocsik, rajtuk a legjobb táncosokkal, az iskola „sztárjaival”. Majd érkezik a női zászlóvivő (minden iskolának saját színei vannak, amelyek a jelmezekben is visszavisszaköszönek) és a ceremóniamester, mögöttük jönnek a ritmust diktáló zeneszerek és az énekesek, az iskola veterán táncosai, majd a bahiai néger ruhába öltözött nők, a baiának csoportja. Évente új témát választanak, általában a brazil történelemből, kultúrából, ennek jegyében találják ki a koreográfiát, írják a zenét, tervezik a

kosztümöket, díszítik fel a kocsikat. A tét nem csak a dícsőség, hiszen a nyertes számára így térül meg a befektetett pénz. A parádé egyben verseny is, ahol zsűri figyel és pontozza az iskolákat, az eredményhirdetésre és a győztesek felvonulására a karnevál után, már a böjt idején kerül sor.

De nem csak a program szerinti események zajlanak. Egész Rio szambázó, ünneplő várossá válik. Az ún. utcai bandák itt a főszerep. Ezek részben spontán szerveződés, egy-egy környékről verbuválódnak, és már januári hétvégéken is láthatjuk őket az utcán zenélni, szambázni. A forró hangulatú mulatságok, az utcai és egyéb bálók a karnevál minden napján folynak egészen hamvazószerda reggeléig – ez a nap azonban már a kijózanodásé.

A jó cariocák

Persze, a színpompás, szemgyönyörködtető rendezvénynek helyt adó Rio de Janeiro is megérdemel néhány szót. Az itteniek azt mondják: ha Isten hat nap alatt teremtette az egész gyönyörű világot, akkor a hetediket a leggyönyörűbb Rio de Janeiroként szentelte.

A város a nevét portugál felfedezőinek köszönheti, akik a Guanabara tengeröbölét folyónak vélték, s mivel január volt éppen, a helyet Rio de Janeiroként, Januári folyónak nevezték el. Ez 1502-ben történt. A 17. században már tizenkétezer éltek itt, ma pedig a külvárosokkal együtt tizenegy-tizenkét millió lakója van. Kétarcú metropolis: míg a Copacabana strandján zajlik az édes élet, a favelákban, ahol a szamba született, a nyomor életveszélyes gettóiban, drogháború folyik. Am a focilabdát éppúgy rúgják mindig mindentűt, és szambazene hangzik fel éjjel-nappal, itt is, ott is...

A riói lakosokat és a nyelvetük is cariocának nevezik. Ez egy közeli folyónak, valamint a rumbához hasonló brazil táncnak is a neve, ami az őslakos tupi indiánok nyelvén egyszerűen a fehér ember házat jelenti. A cariocák kedvesek, segítőkészek, érzékenyek, szabadok és vidámak. És mindig készek ünneplésre, táncra, karneválra. ◀

Laptop

A nap címe. Mindenki fogy, csak a cigányok gyarapodnak, *Adevărul*

Magyarázat. Véleményünk szerint még jobban is, mint a népszámlálás adatai mutatják...

MRU in PDL? A *cotidianul.ro* idézi Cristian Preda nyilatkozatát, miszerint a fő kormány-pártban vita van arról, hogy Mihai Răzvan Ungureanu miniszterelnököt vegyék-e fel a PDL-be. Preda szerint nem kellene: egy független kormányfő könnyebben feloldja a feszültséget a politikai többség és az ellenzék között. Hozzátennék: 1. ha az ellenzék is úgy akarja, 2. mint azóta bizonyára ismeretes, egy friss felmérés azt mutatja, hogy a románok 54 százaléka szerint Ungureanu egyszerűen Băsescu embere (aki utóbbit a megkérdezettek 69 százaléka gondolkodás nélkül leváltana).

Figyelem. Ha igaz az, amit a *Jurnalul național*ban olvastunk, hogy az ellenzék a szavazatok 57 százalékát szerezne meg a parlamenti választásokon, akkor nagy baj van. A Fidesz 53 százalékot szerzett, s ebből lett a kétharmados többsége (a szavazatok újraosztása után). A magyaroknak már ezért is az elensúlyt jelentő RMDSZ-re kell szavazniuk, véletlenül sem az ellenzékre. Nyilvánvalóan a mai legnagyobb kormánypártra sem, hadd maradjon az a legkisebb ellenzéki párt!

Még maradna. Elena Udrea, a PDL egyik alelnöke kijelentette, hogy „nincs semmilyen ok” Roberta Anastase házelnök leváltására, írja (többek között) a *Curierul național*. Relativizálnánk: Roberta Anastase leváltására alig van több ok, mint volt az Elena Udrea leváltására.

Nem lett volna jobb? A lapok természetesen tele vannak a máramarosszigeti szerencsétlenséggel. Olvassuk fejcsóválva az izgalmas beszámolókat, és egyetlen kérdés nem hogy nyugodni: nem lett volna egyszerűbb, ha elzárják a gázt?

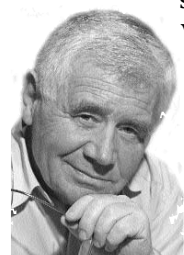
A nap álhíre. Traian Băsescu meglepődve értesült immár második német kollégájának lemondásáról. „Nálunk ilyen gyerekségekért az államfő sohasem mondana le”, vallotta be őszintén. Schmitt Pál, bár ezt nem hallotta, lelkesen aláírta.

Minden napra egy mondás

„A szélhámosok aránya a politikusok között egyáltalán nem nagyobb, mint azok között, akik tartózkodnak a politikától, vagy akiknek nem szabad politizálniuk.” Paul Georgescu

Graffitik

„A feliratok hozzávetőleges számát úgy becsülhetjük meg, ha a gimnáziumépület ablakai számának megközelítőleg a kétharmadát átlagosan megszázaszorozzuk. A tényleges szám ennél is nagyobb, ha figyelembe vesszük azt a valószínű körülményt, hogy a feliratok egy része megkopott, eltűnt.” Életemben meglehetősen sok körülíró becsüléssel találkoztam, amikor adott területen található személyek, tárgyak számának nagyságrendjét kellett meghatározni – a legutóbbi romániai és magyarországi tüntetések média-visszhangjai különösképpen gazdagítják az erre vonatkozó szakirodalmat –, így a fenti mondatot szépen elraktároztam a többiek mellé. Együtt szeretném tovább is adni: ha a közel- és távoljövőben egy-egy szatmári, kolozsvári, nagyvárad, marosvásárhelyi, kézdivásárhelyi, széke-lyudvarhelyi vagy más diákcsoportnak kedve szottyán, hogy felmérje az iskolájukban fellelhető vagy az idők folyamán kámforra változott, de egykor nagy valószínűséggel létező falfrákák

Székedi Ferenc

Égi jel

Horváth Szekeres István

Az öltöztetés

SZELLEMI DÉZÉS

– A lánc arra jó, hogy csörgésével a zűrzavart növelje. Azt fogják gondolni, hogy egy tömegben elszabadultak őreiktől. Elképzelheti felséged, milyen hatásos, ha egy maszkarálba, az elegáns és pompásan öltözött urak és hölgyek közé, vadul üvöltözve beront nyolc leláncolt orangután. Az ellentét utólrá lehetetlen. – Legyen – szólta a király, és a tanács gyorsan szedelőzködött (későre járt már), hogy megvalósítsák Bice-Béka tervét. Öltöztetési módszere, mellyel a csoportot orangutánvá változtatta, nagyon egyszerű, de szándékának eléggé megfelelő volt. Ezeket az állatokat történetem idejében csak nagyon ritkán látták a civilizált világban, és mert a törpe természetével eléggé vadállatiak és az elégnél is ocsmányabbak voltak, úgy gondolták, hogy a természeti hűséget sikerült biztosítani. A királyra és minisztereire először szűk trikóinget és alsónadrágot húztak. Ezt átittatták kátránnyal. Az előkészületnek ennél az állomásánál a társaságból valaki tollat javasolt, de a törpe elvetette az ötletet, és hamarosan a maguk szemével győződtek meg róla, mind a nyolcan, hogy egy olyan vadnak a szőrét, mint az orangután, sokkal hatásosabban helyettesíti a len. (...) Ezután hosszú láncot kerítettek. Először a király derekára tekerték, és megcsomózták, aztán a csoport következő tagjára, és ott is megcsomózták, és így jártak el sorra mindegyikkel. (...) Bice-Béka fogta a maradék láncot, és két derékszögű átmérőben áthúzta a körön, mint ahogy manapság a csimpánzok vagy más nagymajmok vadászai Borneóban teszik.

Edgar Allan Poe: Bice-béka. Fordította Kucska Péter

Újratöltve

Ha úgy vesszük, Charles Taylor és Foday Sankoh urak forradalmárok voltak, akik Libéria, illetve Sierra Leone felvirágzásáért törték magukat, miután mindketten rájöttek, hogy felpeckelt szájú, gúzsbakötött országukat csak vérrel, vérrel és ugyanavval lehet szabadabbá mosni. Az sem keltett bennük elsőbálos drukkot hogy értük, miattuk mások hullottak, hisz la la guerre civile, comme à la guerre civile, s ők csak azt tették, amit a kiképzésük alatt, szabadvétai, katonai Etonjukon: tanultak. Amikor ők az első virágágyásban biflázták az ős Sturmgewehr 44-nek Avtomat Kalasnyikova 47-sé fejlődése genealógiáját, akkoriban Líbia-campus sem volt még oly rémhíres, és vidám karrier elé nézett a diktátor direktor úr is: Mr. Kadhafi. Az ő rezsimje által biztosított terror know how segítette a Taylor-Sankoh padtársakat véres gyémántok, gyerekatonák, illegális fegyverkereskedelem által jellemzett demokráciáikhoz. Ezekről a kiképzőhelyekről származhat a tuareg harcosok jó része is, akik (miután alkalmazójukat kissé – persze jogszerű törvényszéki tárgyalás utáni jogerős ítéletet követően – szétkapták ad hoc bírái) hazatértek Maliba országgrszét foglalni maguknak.

Nézzék, grafice sem felelek meg egy negyvenkilós, lázas tekintetű látnok követelményeinek, de a jelek szerint profétaként fungáltam szeptemberben, amikor az ÚMSZ-ban a teljes arzenálú, harc és megélhetés nélkül unatkozó sivataglakók veszélyességére figyelmeztettem.

A hadseregnek már a múlt század hatvanas éveitől gondja volt a tuaregekkel, de harcoltak a kilencvenes években és 2006-ban is, ám eleddig a könnyű fegyverzetű „államalapítókat” hamar a hegyekbe úzták. A helyzet most más: Észak-Mali több városát fenyegetik a nehézfegyverekkel, aknavetőkkel ellátott lázadók. A következmények között van máris, hogy életüket féltve kihátráltak az orvosi segítségnyújtó szakszervek, és több mind húszezer ember menekült a szomszédos Nigerbe, Mauritániába, Burkina Fasoba.

Nem lehet eleget ismétlni: nagy kár, hogy e tényleg vérprofikat, rendes zsold fejében, még idejében nem alkalmazták az újjá alakuló líbiai hadseregben! Ezekkel a – feltehetően Csádban, Angolában, Bissau-Guineában, Eritreában, Mozambikban, Namíbiában és Zimbabwében szocializált – harcosokkal már más a helyzet, ők „egyelőre csak” az Azawad (Mali északi részét nevezik így) felszabadítására felállított nemzeti mozgalom létrehozóiként lépnek fel, de tulajdonképpen a Száhel és Maghreb régió stabilitását veszélyeztetik, ha nem most, akkor később. És félek, hogy most megint profétoid lettem.

Ady András

számát, akkor nyugodtan használja a csíkszeredai Márton Áron Gimnázium idejévkönyvének egyik tanulmányából származó képletet. Igaz, az iskolaépület létezése mintegy száz esztendejének össz-graffiti számát így sem tudtam meg a megközelítőleg átlagos és hozzávetőleges felbecsülés eredményeként. Azt azonban már igen, hogy az 1915-2011-es időszakból – amikor az iskola teljes felújítása megkezdődött – 521 falfrákát sikerült digitális úton megmenteni és elemzésük következtetése sem mindennapi: úgy tűnik, az 1990-es évekig a fiúk firkáltak többet, „ekortól azonban a lányok által hagyott nyomok egyensúlyba, talán túlsúlyba kerültek a fiúkival szemben.” Meglehet – hümmögtem magamban –, hogy ez már a huszonegyedik század végérvényes és visszavonhatatlan női emancipációjának a jele, de inkább az sarkigazság, hogy bármilyen korban a középiskolában a lányok hagyta nyomok kitörölhetetlenek. Különösképpen a fiúkból. No de hát ez csupán egy tanulmány a sok közül. Mivel foglalkoztak még tudományok-

kal kacérkodó diákok? Kortárs magyar regények narratíváit és jól ismert verseket elemztek szemantikai és hermeneutikai megközelítésben, az emberi genom agyfejlődéssel kapcsolatos szekvenciáiból vontak le következtetéseket, elgondolkodtak a biodiverzításon és az emberi adaptáció kérdésein, mint ahogyan a tanárok Románia és Németország társadalomtudományi kerettanterveit hasonlították össze, és sokat írtak filmekről,

könyvekről, műemlékekről és így tovább. És hogy miről olvasnak a csíkszeredai pedagógusok? Mintegy ötven oldalon erre is választ találunk az évkönyvben, ám ebben a fejezetben olyan sok név kavargog, hogy nem is tudom, kit és mit emeljek ki: a magyar klasszikusokat vagy a kortárs erdélyi magyar irodalmat? Klasszikus útleírásokat vagy barangolásokat az iskola egykori diákjának, Barabási Albert Lászlónak a digitális útjain? Netán Beckettől Dürrenmattot át az igen kedvelt Ljudmila Ulickajáig terjedő széles skálát, Kafkát, Salingert, Márquezt vagy Lorenztól Lucian Boiáig az emberi gondolkodás, értékelés és átértékelés megannyi

munkáját? „Az olvasás által bizonyos rendet tudok teremteni.” Ezt írja az egyik tanár és nyugodtan elfogadhatjuk világos és egyértelmű üzenetnek abban az évkönyv-folyamban, amely 1992-ben egy ma már megsárgult, ötven oldalas füzetecskével indult és háromszáz oldalas könyvig jutott el. A csíkszeredai Márton Áron gimnázium az utóbbi hetekben gyakran szerepelt a médiában, egyetlen témára kihegyezve: az iskola-felújítás után egyesek feltették, mások pedig levették az osztálytermekből a keresztet. Iz-zóvá teszi a hangulatot, hogy bizonyos vélemények szerint az egyazon iskolaépületben működő Segítő Mária katolikus liceumot előnyben részesítik a világi gimnáziummal szemben, néhányan attól tartanak, hogy ez utóbbit az egyház szívesen bekebelezné. Az évkönyvből azért idéztem, hogy egyértelművé váljon: a középiskolák általában a világra nyitott erdélyi magyar értelmiségiek jelenének és jövőjének szellemi műhelyei. A tanárok olvasásának felméréséből egyébként az is kiderül, amit amúgy is jól tudunk: a magyar nyelvterületen sokan olvasnak Márait. Nos, Márai írta valahol: aki csak a múltban él, az halott.

Az útépitéstől a kasszafűrészig

Cs. P. T., Sz. Zs.

► Bevált receptet alkalmaz a Romániában jelentős értékű közbeszerzési infrastruktúra-építési tendereket elnyert magyarországi Vegyész-csoport: miután romániai megbízatásait helyi alvállalkozókkal végeztette el, és a román államtól maradéktalanul és időben megkapta pénzét, nem fizet alvállalkozóinak, hanem – csődvédelmet kér. A magyarországi kormányoldal által korábban autópályaépítési tenderekkel bőségesen ellátott Vegyész – amely Erdélyben többek közt médiavállalkozásokban is érdekelt volt, a magyarországi jobboldalhoz közel állóknak tartott *Kronika* napilap kiadójában lévő többségi tulajdonos – több mint 300 romániai alvállalkozó felé máig nem egyenlítette ki számláit az elvégzett munkálatokért. Az ügyet az *Evenimentul Zilei (EVZ)* központi román napilap teregette ki, amely szerint a jelenleg csődvédelmi eljárás alatt álló magyar társaság az utóbbi néhány évben több tízmillió eurót érő infrastruktúra-építési megbízásokat kapott a román államtól, elsősorban az Országos Út- és Autópálya-építő Ügynökségtől (CNADNR). Az *EVZ* szerint a Vegyész „receptje” nem egyéb,

mint a csődvédelem után új néven, „fehér lappal” újraindulni, hátrahagyva kárvalottak sokaságát. Erre utal a lap szerint az a tény is, hogy a cég többször is nevet változtatott már: a jelenleg Vegyész Hungária Zrt. néven csődvédelmet kérő vállalat 2005-ben még Nemzetközi Vegyész néven fungált.

„Vakondtúrás” az aszfaltban

Az ügy kapcsán felmerül az illetékes román hatóságok felelőssége is. Vajda Zsombor, a CNADNR volt alelnöke lapunk érdeklődésére nem tudta megmondani, pontosan hány szerződést kötött az állam a Vegyészrel, ám azt leszögezte, hogy mandátuma idején a magyarországi céggel még minden rendben volt. „A szerződéskötések pillanatában fel sem merült a gyanú, hogy nem végzik el a munkálatokat” – magyarázta az *ÚMSZ*-nek. Tájékoztatása szerint a Vegyész utóbb fokozatosan átadta a CNADNR-vel kötött szerződéseit más cégeknek.

A volt alelnök tudomása szerint a magyar cég az észak-romániai megyékben vállalt munkálatait – például a Nagybánya-Halmi útszakasz rehabilitációját – egy másik magyarországi vállal-

Utak helyett adósságot hagyott maga után Romániában a csődközelbe jutott magyar Vegyész

kozásnak, a Vakond Kft.-nek adta át, más szerződések átadásáról pedig még zajlanak a tárgyalások. „A CNADNR-nek az a fontos, hogy a szerződésben vállaltak határidőre, és ugyanabban az árban elkészüljenek” – szögezte le Vajda. A magyar cég által leszerződött munkálatok között volt a kolozsvári környéki is, akárcsak számos Bihar vagy éppen Hargita megyei útépitési projekt is.

Hargita Megye Tanácsának többek közt egy nagyobb munkálatnál, a 132-es út építésénél volt szerződése a Vegyész csíkszeredai fióktelepe által vezetett konzorciummal. „A munkálat még

nincs befejezve, és a cég kiesése miatt az egyik helyi konzorciumi partner viszi tovább a munkálatot. A projekt különböző okoknál fogva sokat csúszott, és ez problémát okoz számunkra, de remélhetőleg nyárig sikerül befejezni” – mondta el megkeresésünkre Borboly Csaba Hargita megyei tanácselnök, hozzátéve: különösen sajnálja, hogy a magyar cég ilyen nehéz helyzetbe jutott, mivel egyik fióktelepe épp Csíkszeredában volt, és komoly foglalkoztatónak számított a térségben. A székelyföldi kirendeltséget a tavalyi év folyamán törölték – az *EVZ* adatai szerint ez a fiók 8,9 millió le-

jes tartozást hagyott hátra –, ennek ellenére a cég nem vonult ki teljesen a régióból: legutóbb Székelyföldi Grafikai Biennálé támogatójaként hallatott magáról, amelynek kétezer eurós fődíját állta. A nagyváradi képviselő is eltűnésre volt ítélve: néhány (millió) szerződés megkötése után csődöt jelentett.

Kérdésünkre Borboly elmondta, nincs tudomása olyan székelyföldi alvállalkozókról, akiknek meggyűlt volna a bajuk a Vegyész fizetési késedelméi miatt. Mint fogalmazott, tapasztalatai szerint a helyi munkálatokban a megyei cégek általában önállóan vagy konzorcium-

ban indulnak, nem alvállalkozóként, ezért nem is kerülnek kiszolgáltatott helyzetbe.

A romániai károsultak egy csoportja nemrég Budapesten tárgyalta a Vegyész felszámolását végző céggel – a jelek szerint nem sok sikerrel. Amint a tárgyaláson résztvevő vállalkozók elmondták, mindössze arra van reményük, hogy a tartozás legfennebb tíz százalékát látják majd viszont. Az alvállalkozók különösen nehezményezték azt, hogy a cég jelentős késéssel, csupán nemrég értesítette őket arról, hogy tavaly májusban csődvédelmet kért.

Élet a csőd után?

A gondok nem voltak újkeletiek, a 2011 elején megjelent adatok végül igazolták a sejtést, hogy a társaság a csőd szélére sodródott: a Vegyész Hungária Zrt. a 2010-es évet 9,5 milliárd forint veszteséggel zárta, kötelezettségállománya megközelíti a 30 milliárd forintot. Az ügy komolyságát ugyanakkor tetézte, hogy a *Napi Gazdaság* olyan dokumentumok birtokába jutott, amelyek szerint a cég az alvállalkozók és beszállítók bankgaranciáinak lehívásával jutott volna ötmilliárd forintos többforráshoz. ◀

HIRDETÉS

ROMÁNIÁHOZ CÍMZETT LEVÉL

MINDENNAP ÍGY KÖSZÖNTSÜK EGYMÁST:
JÓ SZERENCSET! - MINT A SZÉP IDŐKBEN

A nevem David Cristian, 40 éves vagyok, Verespatakon születtem és itt nőttem fel. Házas vagyok, két gyermek apja. Tizenhat évet dolgoztam a verespataki bányában, amíg bezárt. Ezt követően egy ideig állás nélkül maradtam, de Veresvölgyben akadt egy munkahely. Sajnos, csak egy évet és pár hónapot tartott. Így ismét munkanélküli

maradtam. A kiegészítő béreket 2008-tól nem folyósítják...

2011-ben esélyem volt arra, hogy a Roşia Montană Gold Corporation ideiglenes szerződéssel alkalmazzon. Családom számára, és nekem is, fellélegzést jelentett. Mindenki örül, ha tisztességes munkával pénzt szerezhet.

Azért írok, hogy egy olyan ember öröme és reményét tolmácsoljam, aki nem kíván egyebet, csak dolgozni szeretne, hogy tisztességesen nevelhesse fel a gyermekeit. Azért, hogy reményünk ne vesszen el, kérem, támogassák a verespataki bányászatot.

Ha beindul a bányaterv, nem csak a helybeliek dolgoznak majd itt, hanem nagyon sokan mások.

Verespatakon mindig bányászatból éltek az emberek. Soha másból.

Cristian David

A VERESPATAK KÖRNYÉKIEK NEM KÍVÁNNAK MÁST, CSAK DOLGOZNI SZERETNÉNEK. Ismerd meg életük történetét a www.scrisoarecatreromania.ro honlapon! A verespatakiak kezdeményezése, a Roşia Montană Gold Corporation támogatásával.

Súlyos orvoshiány Erdélyben is

Folytatás az 1. oldalról

A kamaraelnök szerint legtöbben a közismert megélhetési okokból döntöttek a kivándorlás mellett, de akadt olyan székelyföldi is, aki a szakmai előmenetel nehézsége miatt távozott. „Egyik kollégám például tíz év régiség ellenére sem kapta meg a szakorvosi minősítést, mert nem végezte el a rezidensképzőt, ám ott, ahová végül kitelepedett, minden nehézség nélkül megkapta a diplomát az eddigi gyakorlata alapján” – magyarázta dr. Pázmán. A Nyugaton szerencsét próbálóktól kapott visszajelzések alapján kijelenthető: bár külföldön is keményen kell dolgozni, a teljesítményt értékelik, és kiszámítható életpályával díjazzzák – tette hozzá.

Dr. Tar Gyöngyi, a Hargita Megyei Közegészségügyi Igazgatóság vezetője elmondta: a szakemberhiány a családorvosok körében nem

jelent gondot, viszont sürgősségi orvost, szülészorvost, intenzív szakorvost, tüdőgyógyászt, vesegyógyászt, onkológust csak nagytóval találni a megyében. Tájékoztatója szerint a kisebb kórházaknál tapasztalható munkaerőhiányban a rezidensképzés központosítása is komoly szerepet játszik. Mivel a kezdő orvosok csak a nagyobb egyetemi központokat ismerik, azt gondolják, hogy máshol már nem lehet érvényesülni, továbbfejlődni. „Románia sajnos duplán veszít az orvosok elvándorlásával: nemcsak a külföldre távozó szakemberek azonnali hiányával kell szembesülnie, hanem egy következő orvosnemzedék kinevelése is rengeteg időbe és pénzbe kerül” – fejtette ki Tar.

Nem tudják pótolni a nyugdíjasokat

Hargita megyétől eltérően Kovászna megyében éppen a

Tüdőgyógyászt, vesegyógyászt, onkológust csak nagytóval találni a székely megyékben

Fotó: archív

családorvosi rendszerben okoz gondot az utánpótlás hiánya, mivel a praxisok betöltői közül sokan állnak nyugdíjazás előtt, viszont a kivándorlás nem kifejezetten jelentős. Bár az elmúlt esztendőben az 560 háromszéki orvosból 14-en jelezték ki-

vándorlási szándékukat, végül mindössze hárman hagyták el az országot – tájékoztatta lapunkat Agoston László, a Kovászna Megyei Egészségügyi Igazgatóság vezetője. Ezzel szemben Kerekes Jenő, a Kovászna Megyei Orvosi Kamara elnöke hét külföldre távozó orvosról tud, ám szintén úgy véli, nem kétségbeejtő a helyzet. „Főleg, ha figyelembe vesszük, hogy mekkora a kísértés: Háromszéken egy rezidens orvos bére alig 800 lej, ezzel szemben külföldön ugyanazért a munkáért 2500 és 5000 euró közti fizetést biztosítanak” – figyelmeztetett.

Négyszáz, bizony, dalolva menne

Marosvásárhelyen, a megyei sürgősségi kórházban több mint 500 állás betöltetlen a létszámstop miatt, ugyanakkor egyre többen kéri a külföldi munkavállaláshoz szükséges iratokat, jóváhagyásokat – ismertette a helyzetet Lavinia Cosma, a kórház szóvivője. Maros megyében másfél év alatt közel 400 orvos és ugyanennyi szakápoló, gyógyszerész és asszisztens kérvényezte a nyugati munkakereséshez szükséges dokumentációt. A legnagyobb

szakemberhiánnyal az idegsebészetben, a szülészeten és a szívsebészetben küzdenek.

Barabás Angéla hat éve végzett, általános orvosként próbált elhelyezkedni, de csak Marosvásárhelytől távoli faluban kapott volna állást egy családorvosi rendelőben. „Vagy ott kellett volna albérltet találnom, vagy naponta ingáznom. Annyi pénzt pedig nem kaptam volna, hogy bármelyik változat mellett is kecsegtető legyen a munkahely” – magyarázta a fiatal orvos, aki végül úgy döntött, Magyarországon próbál szerencsét. „Ott is vidéken dolgozom, egy kisváros kórházában, de lakást biztosítanak számomra, és az itthoninál nagyobb kezdő fizetést” – indokolta döntését.

A frissen végzett orvosok közül leginkább azoknak van esélyük a külföldi munkára, akik idegen nyelveket beszélnek. „Én is és a barátom is elvégeztük az általános orvosi kart, mindketten beszélünk angolul és németül, így aztán eleve valahol ezeken a nyelvetterületeken próbálkozunk” – ismertette terveit Kelemen Kata, aki elárulja azt is, hogy már az egyetem alatt tudatosan készült arra, hogy itt megszerzett tudásukat külföldön kamatoztatják. ◀

Ötvenhatezer aktív orvos van Romániában

Jelenleg 56 ezer aktív orvos szerepel a Romániai Orvosi Kamara nyilvántartásában, közülük 13 ezren rezidensként, kétezren pedig nyugdíjasként dolgoznak. A kamara elnöke, Vasile Astărăstoae szerint a szakemberek számának csökkenése több okra vezethető vissza: egyrészt sokan hagyták el az országot az itthoni alacsony kereseti lehető-

ségek miatt, másrészt a kormány 2010-ben, a válságsökkentő intézkedések keretében, leállította a megüresedett állások betöltését, így 45 ezer praxis orvos nélkül maradt. Ritli László egészségügyi miniszter a hétfőgőn bejelentette: az idei első félévben az állások egyharmadát a kormány törvénymódosítással felszabadítja a felvételi tilalom alól.

Sebesültek élet-halál között

ÚMSZ

► Hajszálon függ az élete a Máramarosszigeten bekövetkezett vasárnapi robbanások egyik áldozatának, akit jelenleg a bukaresti Floreasca kórházban kezelnek. Ioan Lascăr, az intézmény plasztikai sebészeti osztályának főorvosa tegnapi tájékoztatója szerint a férfi testfelületének 75 százalékát borítják égési sebek. A szakember elmondta, a fővárosban kezelt többi sebesült állapota kielégítő. A mára-

maroszigeti robbanások 17 sebesültje közül 15 fekszik két bukaresti kórházban.

Az előzetes vizsgálatok szerint a robbanásokat az Eufhobia nevű szórakozóhely alagsorába beszivárgott földgáz okozta. A gáz a megrepedt utcai vezeték-ből jutott be a lokálba és a szomszédos törvényszék épületébe. Az első robbanásban a lokál vendégei, a másodikban a helyszínelők sebesültek meg, összesen tizenheten. A robbanások helyszínén tegnap is szivár-

gott a gáz a szórakozóhely közelében lévő utcai fővezeték-ből. Az már bizonyos, hogy a fővezeték két utca kereszteződése alatt, a csövek elágazásánál repedt meg. A helyszínen vizsgálódó Marius Foitoş kriminológus a balesetek okait kutató szakemberek munkáját nehezítette, hogy a detonáció által érintett épületek bármikor összeomolhatnak. A hatóságok egyébként tegnap úgy döntöttek, lerombolják az ingatlanokat. ◀

Kisebbségbarát néppügyvéd

Kovács Zsolt

► György Ervin, Kovászna megye kormánybiztosa tegnapi sajtótájékoztatóján örvendetesnek nevezte, hogy a nép ügyvédjének brassói területi képviselői – magyar tolmácsok bevonásával – márciustól meghallgatásokat tartanak a sepsiszentgyörgyi prefektusi hivatalban. A tavaly szeptemberben kinevezett Gheorghe Iancu hétfőgőn Sepsiszentgyörgyön is bemutatkozott, ahol parlamenti képviselőkként és a megyei és helyi önkormányzatok, valamint román civil szervezetek küldöttjeivel tartott megbeszélést. A találkozón Ioan Lăcătuşu, a Kovászna, Har-

gita és Maros megyei Románok Polgári Fórumának elnöke arról panaszkodott, hogy a helyi hatóságok szinte csak magyar rendezvényeket finanszíroznak, a kifüggesztett feliratok jelentős része kizárólag magyar nyelvű, és az új tanügyi törvény támogatási szabályait sem alkalmazzák a helyi román kisebbségre vonatkozóan. György Ervin a kijelentések egy részét hamisnak, másik részét pedig erősen túlzónak minősítette. Márton Árpád RMDSZ-es képviselő rámutatott, hogy a Kovászna megyei önkormányzat esetében működik a kulturális autonómia, így a kulturális támogatási összegek húsz

százalékaról a román tanácsosok saját belátásuk szerint dönthettek, ők pedig a román közösség költségvetésének 90 százalékát, 80 ezer lejt egy projektre, a zágonbárkányi kereszt felállítására fordították.

A tanácskozást követően Gheorghe Iancu biztosította a jelenlévőket, hogy minden, hivatalához érkező panaszt megvizsgálják, valamint kifejtette abbéli véleményét, hogy a kisebbségek ott érzik jól magukat, ahol használhatják anyanyelvüket, szimbólumaikat, ahol megőrizhetik identitásukat, ezért véleménye szerint a kisebbségek jogállásáról szóló törvényt is ennek szellemében kellene alakítani. ◀

HIRDETÉS

A 2012. február 24-i konferencia programja

Helyszín: Bukarest, Ramada Park Hotel konferenciaterme

Moderátor: Pánczél Zoltán

(az előadások magyar nyelven lesznek megtartva)

Program:

- 9.30-10.00 A vendégek fogadása
- 10.00-10.05 A vendégek köszöntése – Pánczél Zoltán
- 10.05-10.35 Diósi László – OTP Bank Románia vezérigazgató: „Románia gazdasága 2011”
- 10.35-10.55 Kérdések megválaszolása
- 10.55-11.25 Borbély Károly – a gazdasági minisztérium államtitkára: „Kis- és középvállalkozások esélyei a globalizáció kihívásaival szemben”
- 11.25-11.40 Kérdések megválaszolása
- 11.40-12.25 Kávészünet
- 12.25-12.55 Daradics Kinga – Mol Románia Petroleum Products vezérigazgató: „Miért a Mol? Milyen előnyöket biztosítunk?”
- 12.55-13.05 Kérdések megválaszolása
- 13.05-13.10 Bartha Ferenc – ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt: Tagságra jelentkezés
- 13.10-13.40 Sikeres Erdélyi vállalkozók – Boros Csaba – Merkur (Szuper Kft.) – Papp György – Medline – és más meghívottak
- 13.40-15.00 Ebédészünet
- 15.00 Az RMÜE éves taggyűlése

Röviden

Sepsiszentgyörgyön a „Finito”

A Csíki Játékszín *Finito* című verses komédiája a tavalyi évad legtöbb közönség-szavazata elnyert előadasként a kisvárdai fesztiválon is a közönség-zsúri díjában részesült. A gyergyószentmiklósi színházi kollokviumon a zsúri a legjobb rendezésért járó díjjal tüntette ki Tasnádi István művét. A Victor Ioan Frunză által rendezett produkciót a sepsiszentgyörgyi közönség ma 19 órától láthatja a Tamási Áron Színházban, Blondinné szerepében ezúttal Fekete Bernadettával. Az előadást csak 15 éven felüli nézőknek ajánlják.

Boda Edit könyvbemutatója a Gaudeamusban

Boda Edit új verseskötetét mutatják be a kolozsvári Gaudeamus könyvesboltban (Szentegyház – Iuliu Maniu utca 3) ma délután 17 órától. Boda Edit *Apokrif törtédek* című kötetét Gálfalvi Ágnes és Szócs Katalin méltatja.

Tárlatmegnyitó a Korunk galériában

A kolozsvári Korunk Stúdiógalériában Márkos Tünde *Tibike Alias Anax Imperator* című kiállítása nyílik meg csütörtökön, február 23-án 18 órától. „Márkos Tünde kiállításának képeihez két 'segédige' is rendelhető. Az első afféle terminus metaphysicus: miként a Férfit a hozzá kapcsolódó nő, a Nőt a hozzá kapcsolódó férfiak teszik kerek egészé. Felmenők, társak, utódok sorakoznak fel a nemzedékek élő-holt láncában. S amint az idő telik, gyarapodnak a láncszemek, egészül, gömbölyödik, teljesül a *Történet*, melyet a *Szitakötő (Anax imperator)* röptében felvilant.” – áll a meghívó közleményben. A kiállítást Szántai János író nyitja meg és március 16-áig lesz látogatható. A Korunk Stúdiógaléria címe: E. Grigorescu–Rákóczi út 52. szám.

Kakuts Ágnes újra Váradon

Február 24-én, pénteken 19 órától a nagyváradai Városi Művelődési Házban látja vendégül a Szigligeti Színház egykori tag-

ját, színművészt, Kakuts Ágnes, aki *Árva élet* című egyéni műsorát mutatja be a nagyváradai közönségnek. A műsor Anna néni, egy 16 gyermekes csángó asszonyról szól a sorsát eleveníti meg, melyet Marosi Julianna jegyzett le az asszony elbeszélése nyomán. A bő humorral megáldott csángó asszony szívszorító élete, sorsa elevenedik meg a művésznő előadásában, amit még 2009-ben mutatott be a Kolozsvári Állami Magyar Színházban, melynek örökös tagja. Az előadást már harmadik éve játssza nagy sikerrel a színművésznő.

A téboly hétköznapi Gyergyóban

Csütörtökön, február 23-án este 19 órától újra műsorra tűzi a gyergyószentmiklósi Figura Stúdió Színház *A téboly hétköznapi* című álomjátékot, Katona Imre rendezésében. *A téboly hétköznapi* abban hasonlít az *Arany-légy* című produkcióra, hogy ezen előadásnak is az improvizatív jellege a legerősebb. Abszurd történetek válnak álommá, megtehetjük azt, hogy a valóságot felbontjuk, és a fiktív cselekvés új, sajátos összefüggéseit hozzuk létre.

Európa Díj Segesvárnak?

Antal Erika

► A tavaly második lett, az idén remélik, hogy elnyeri az Európa Díjat Segesvár – nyilatkozta lapunknak Gáll Ernő segesvári városi tanácsos, aki szerint a díj legfőbb előnye az lenne, hogy birtokában sokkal nagyobb eséllyel pályázhatna a település különböző projektek támogatására, valamint abban, hogy a pozitív hírverés tovább vonzaná az idelátogatókat.

Segesvár éveken ezelőtt, mint az európai szellemiség hordozója, elnyerte az Európa Diplomát, az Európa-zászlót, valamint az Európa-plakettet, már csak ezt a díjat kell megszereznie ahhoz, hogy valamennyi európai uniós elismerést magának tudhassa – fogalmazott Gáll Ernő. A városi önkormányzat RMDSZ-es tagja elmondta: Segesvár egyetlen romániai városként került be a döntőbe, két nemetszági, egy olasz és egy lengyel várossal, Poznannal egyszerre. „Ha a bizottság tagjai úgy látják, hogy érdemesek vagyunk erre a díjra, és korrekt módon jár el, akkor az idén megnyerjük” – mondta Gáll, hozzátéve, hogy a tavaly is nagy esélyt láttak a győzelemre, de akkor a versenyben levő francia Landerneau és a német Hunfeld kisvárosok szövetségesei és együtt négy szavazatot szereztek, míg Segesvár csak kettőt. A

Segesvár történelmi központja 1999 óta a Világörökség része

Fotó: archív

tavalyi vereséget a tanácsos és más politikusok is úgy értékelték, hogy a franciák és a németek némi szabálytalanság árán szorították vissza Segesvárt.

Az Európai Tanács által ajánlott díjat 1955 óta azoknak az, európai értékekkel rendelkező városoknak ítélik oda, amelyekre többek között a multikulturalitás, a sokszínűség jellemző, amely kulturális, turisztikai szempontból is figyelemreméltót

tud felmutatni. Az Európai Diploma, zászló és plakett mellett ez a legmagasabb kitüntetés, amelyet egy város megkaphat. Romániából eddig Segesvár az egyetlen, amely megpályázta ezt az elismerést is. Az Európa Díj egy tróféában, egy bronz emlékéremben és egy diplomában tárgyasul, de ennél sokkal fontosabb a hírnév, amely az elismeréssel együtt jár. A győztes város ezen kívül 7600 eurót is kap,

amelyet a legjobb eredményeket elérő diákjainak európai tanulmányi utazásaira kell fordítania. Gáll Ernő szerint a város méltó a díj elnyerésére, hiszen évről évre egyre több turista látogatja meg, egyedülálló építésze, a felújított csatornarendszer, utcák és épületek, a fesztiválok sokasága, de az egész város szelleme is mind arról tanúskodik, hogy igazi európai város Segesvár. ◀

Fehér galambok Mátyásnak

Sipos M. Zoltán

► Renszánsz táncoktatással ünnepli idén a kolozsvári Amaryllyis Társaság az idén huszadik alkalommal megrendezésre kerülő Mátyás-napokat. A programsorozatnak, amelynek február 24-én és 25-én a magyar király kolozsvári szülőháza ad otthont, közelmúlt-idéző jellege is van: a kincses városban először 1991-ben került sor renszánsz táncoktatásra. „Először a kilencvenes évek legelején hívtuk meg Kolozsvárra Kovács Gábot, aki renszánsz táncokat oktatott. Most is ő fog egy előadást tartani a renszánsz táncokról és oktatni is fogja azt az arra kíváncsiaknak” – mondta el lapunknak Fehér Árpád, az Amaryllyis társaság tagja, az idei Mátyás-napok szervezője. Mint

megtudtuk, pénteken, 24-én délután hat órától és szombaton, 25-én délelőtt tíz órától kerül sor a táncoktatásra Mátyás király szülőházában, Csörsz Rumen István és a Viginti zenekar közreműködésével. A szervezők a legkisebbekre is gondoltak, szombat délelőtt a Bocskayházban a gyerekek az *Itt járt Mátyás király!* című gyerekprogram keretében bábjátékot nézhetnek, rajzolhatnak, énekelhetnek. A gyerekek programját a kolozsvári Sigismund Toduță zeneliceum diákjainak előadása teszi még színesebbé Szabó Kinga vezetésével. A szervezők szombaton délután 12 órakor húsz fehér galambot fognak röptetni a király születésnapjának alkalmából, Géber Sándor kolozsvári galambász vezetésével. Szombat délután hat órai kezdettel Mátyás

király szülőházában régizene-műsorral és tánccal várják a műfaj kedvelőit a budapesti Musica Historica, a bukaresti Lyceum Consort, a kolozsvári Passeggio együttesek, valamint Keresztesi Ildikó és Karácsonyi Ildikó nagykárolyi előadóművészek, akik hárfán játszanak majd. Mint azt lapunknak Fehér Árpád elmondta, fontosnak tartja az Amaryllyis Társaság a renszánsz táncokat és régizenet feleleveníteni, megtanulni és átadni, mivel az nemcsak a művelődéstörténet egy fontos epizódja, de Mátyás király révén a magyar kultúra egy fontos elemévé vált. A hétvégi programsorozatot ünnepi szentmise zárja majd a kerekdombi Jézus Szíve templomban. Hunyadi Mátyás 1443. február 23-án született Kolozsváron. ◀

Kolozsváron a Mátyás-kultusz összefonódik a renszánsz zene és tánc szeretetével

A szerző felvétele

„Lábra állt” az őselefánt

Kovács Zsolt

► A baróti Erdővidék Múzeumban részlegesen kiállították a felsőrákosi szénbányában három évvel ezelőtt talált őselefánt (mastodon anancus) csontvázát. Demeter László muzeológus, Erdővidék Múzeumának vezetője szerint a múzeum épülete jelenleg túl kicsi a 7 méter hosszú és 3,5 méter széles őselefánt-csontváz teljes nagyságában történő lábra állításához, ezért most azokat a leleteket tudták közszemlére bocsátani, amelyek elfértek az épületben, és amelyek már végrehajtották az állagmegőrzési beavatkozásokat. Az igazgató szerint egy újabb szárnyal szeretnék bővíteni a múzeum épületét. Ennek előtanulmánya elkészült, és számítások szerint 600-700 ezer euróra lenne szükség az építkezéshez. A felsőrákosi szénbányában talált őselefánt csontváza az Európában talált leletek közül a legteljesebb, hiszen a 2,5-3 millió éves csontváz 90 százaléka épen maradt. Az őselefánt egy mocsárba süllyedt, amely később közzé alakult, így az épségben megőrizte az állat csontjait. A mastodonon egyik agyara vélhetően süllyedés közben tört le, a másikat pedig a bányászok kotrógépe törte le, de testének csontjai teljes épségben megmaradtak. Az Európában egyedi lelet felkeltette több külföldi tudományos kutató érdeklődését is, és remények szerint a csontváz teljes talpra állítását követően idegenforgalmi látványossággá is válik. ◀

Halványul a nyomdafesték

ÚMSZ-összeállítás

▶ Optimális esetben a 2010-es évhez viszonyítva felére, de sok esetben harmadára csökkent a központi napilapok olvasottsága 2011 májusa és 2012 januárja között – derül ki a Romániai Példányszám-auditáló Hivatal (BRAT) legfrissebb jelentéséből. Az új módszerekkel készített mérésekből azonban kiderül, hogy a romániai újságolvasó „robotképe” szinte semmit nem változott az utóbbi években. Az adatok szerint továbbra is a *Click!* és a *Libertatea* című bulvárlapok vezetnek a lapeladási listákat, ezeket a sportlapok követik, majd az úgynevezett minőségi napilapok következnek, ám ezek kedvelési indexe sem változott az elmúlt három évben – az *Adevărul*, a *Jurnalul Național* és az *Evenimen-*

tul Zilei a legkedveltebbek. A különbség viszont sokkal enyhébb a speciális tartalmú hetilapok, például az *Academia Cațavencu* vagy a *Dilema Veche* esetében.

Hódít a tartalmatlanság

A BRAT jelentéséből kiderül, hogy a nyomtatott lapok olvasóinak többsége a bulvártartalmat részesíti előnyben: a piacvezető *Click!* című tabloid lapnak átlagosan 647 ezer olvasója volt 2011 májusa és 2012 januárja között, ami azonban „csak” fele a 2010-es év hasonló időszakában mért adatoknak. Hasonló arányú olvasóvesztéssel számolhat az ország második legolvasottabb nyomtatott lapja, a *Libertatea* is, amelyet 2011 májusa és 2012 januárja között átlagosan 498 ezren olvastak, szemben a 2010-es 1 007

000-rel. A *Cancan* nyomtatott változatára is csak 381 ezren voltak kíváncsiak, szemben a korábbi 899 ezres olvasószámmal. Szintén zuhant a sportlapok olvasottsága – a legtöbb olvasót, arányában is a piacvezető *Gazeta Sporturilor* veszítette a 2011 májusa és 2012 januárja közötti időszakban, amikor is 688 ezerről 374 ezerre csökkent az olvasótábor, így a konkurens *Pro Sport* valamennyivel közelebb került hozzá: a jelzett időszakban 303 ezren forgatták a lap papírváltozatát, szemben a 2010-es év 506 ezres sárosszámmal. A BRAT szakemberei ugyanakkor, amolyan biztatásként hozzátették a számokhoz, hogy az eladások száma nagyságrendekkel kisebb az olvasóknál, ugyanis a nyomtatott lapokat sokan a munkahelyükön vagy ismerősöknél olvassák.

Vesztes piacvezetők

A minőségi napilapok közül a legnagyobb vesztes a piacvezető *Adevărul*, amelynek 2010-es, 550 ezer fős olvasótáborra a 2011. májusa és 2012 januárja közötti időszakban Dinu Patriciu médiabirodalmának húzóereje egyébként a tavalyi év harmadik negyedévének legnagyobb vesztese – a 2011 július–szeptember közötti időszakában olvasóinak közel felét és piacvezető pozícióját is elveszítette. Az *Adevărul* Holding lapcsaládjához tartozó napilapból a tavalyi harmadik negyedévben még közel százezer, 91 006 példány fogyott naponta, tavaly július–szeptember között azonban csak napi 33 706 darab kelt el belőle, ami több mint 60 százalékos visszaesést jelent. Az *Adevărul* 2008 novemberében került először a legolvasottabb közéleti-politikai újságok listájának élére, akkor 56 140 eladott példányt regisztrált – míg egy évvel később már több mint dupláját (naponta átlag 134 393-at) adja el, 2009 decemberére pedig a napi átlag 158 752-re nőtt.

Az *Adevărul*hoz hasonló látványos visszaesést produkált a *Jurnalul Național* is, amelynek eladott példányszámai 546 ezerről 149 ezerre csökkentek. A két „nagygyúhoz” képest az *Evenimentul Zilei* adatai biztatóan tekinthetők – 2011 májusa és 2012 januárja között átlagosan 133 ezren olvasták a lap egy-egy számát, míg 2010 hasonló időszakában 301 ezren. A Dan Adamescu tulajdonában levő *România Liberă*-ből a jelzett időszakban 49 ezer fogyott. ◀

Kettős tükrök

A máramarosszigeti gázrobbanást övező médiahajcihó számomra tragikusabbnak tűnik, mint maga a kiváló baleset. A hazai sajtó újfent bizonyította, hogy a szó szoros értelmében vérrel táplálkozik, a Kárpátok Övezte Mintaközösségében ugyanis csak akkor minősítenek valamit hírnek, ha az valaki(k) fájdalomról szól. A körülmények agysíkositó képernyőkön történő ismertetését iszonytató mennyiségű ember követte nyomom, azonban jobban tették volna a jámborok, ha ehelyett a hidegfúzió kivitelezésén gondolkodnak – így mindenki megmenekedne az orosz gáz káros mellékhatásaitól. Sajnos azonban a legtöbb megelégszenek azzal, hogy megégett emberi testeket bámuljanak, és kárörvendjenek, egészen addig, míg az oroszok vagy maga a ház-mester el nem zárják a villanyt is. És ekkor még fákra sem mászhatunk majd vissza, hisz mindet kivágtuk – így semmi sincs már a Kárpátok Kopsas Bércein, csak a Gög.

(prier)

Röviden

Marslakók, az MTVA sorozata

Március 4-én este dupla epizóddal jelentkezik először az MTVA *Marslakók* című, egyedi koncepció alapján fejlesztett, teljesen magyar gyártású új sorozata. Az ml csatornán naponta látható új sorozat egy internetes újság szerkesztőségének mozgalmas életét dolgozza fel. A fő karaktereket Mazányi Eszter, Valentin Titánia és Schlanger András alakítja. „Egy közszolgálati televízióknak nincs fontosabb feladata, mint olyan, hazai gyártású fikciós sorozatokat közvetíteni a nézőknek, amelyek a mi problémáinkat, örömeinket, élethelyzeteinket mutatják be” – nyilatkozta Medveczky Balázs, az Magyar Televízió Zrt. vezetője.

Szavazógép

A maszol.ro olvasóinak fele az RMDSZ-től is minisztercserét várt

Lapunk internetes olvasóinak fele véli úgy, hogy az RMDSZ-nek is le kellett volna cserélnie a minisztereit, ahogyan azt a nagyobbik kormánypárt is tette. A *maszol.ro* szavazógépen feltett legutóbbi kérdéseinkre („Ön szerint az RMDSZ-nek is le kellett volna cserélnie minisztereit?”) válaszolók ötven százaléka nyilatkozta azt, hogy az RMDSZ-ről is minisztercserére lett volna szükség. A kérdésre válaszoló internetes olvasóink negyven százaléka véli úgy, hogy az RMDSZ-es minisztereket nem kellett lecserélni, míg tíz százalékuk azt nyilatkozta, hogy nem tudja, mi lett volna a jó megoldás.

E heti kérdésünk:

Tart-e árvizektől a nagy havazások után bekövetkező olvadások után?

1. Igen.
2. Nem.
3. Nem tudom.

A 2010-es évhez viszonyítva felére, sok esetben pedig harmadára csökkent tavaly a nyomtatott lapok olvasottsága

Új lapot indít Robert Murdoch

ÚMSZ

▶ Új vasárnapi brit lapot indít Rupert Murdoch médiamágnás a telefonlehallgatási botrány miatt szinte egyik pillanatról a másikra felszámolt *News of the World* helyett.

Murdoch pénteken Londonban közölte, hogy az új lap a *The Sun* bulvárlap vasárnapi változata lesz, *The Sun on Sunday* címmel, és „nagyon rövid időn

belül” megjelenik. A *News of the World* az ausztrál-amerikai nagyvállalkozó brit sajtóbirodalmának hétvégi lapja volt, és gyakorlatilag a *The Sun* vasárnapi testvérlapjának számított. A Murdoch-csoport brit újságportfoliójába tartozik még a tekintélyes *The Times* és vasárnapi változata, a *The Sunday Times* is.

A globális sajtó- és médiacsoport nagy-britanniai érdekeltsege, a *News International* a *News of the*

World botrányának tavaly nyári kirobbanása után azonnali hatállyal felszámolta a 168 évvel korábban alapított vasárnapi bulvárlapot, amely 2,5 milliós átlagos példányszámmal és csaknem 8 milliós olvasótáborával a világ legnagyobb angol nyelvű vasárnapi tömeglapja volt. A *News of the World* 1843 óta felszámolásáig minden hétvégén megjelent.

A lap bezárásához vezető sajtóetikai botrányt közvetle-

nül az robbantotta ki, hogy kiderült: a *News of the World* néhány éve feltörte és lehallgatta egy elrabolt és meggyilkolt 13 éves angol kislány, Milly Dowler mobiltelefonjának zenelejátszóját. Az ügyben jelenleg is vizsgálat folyik, amelyek kiterjednek most már arra a gyanúra is, hogy a Murdoch-lapok rendőröket, kormányzati tisztviselőket fizettek le az elmúlt években. ◀

Elérte a válság a Heti hetest

Hirösszefoglaló

▶ Március 4-én visszatér az *RTL Klub* képernyőjére a *Heti hetes*, de a producer a válság miatt úgy döntött, hogy csökkent a sztárok gázsiját – írja a *Blikk*.

„Túléltek a téli szünetet és visszatérünk, a költségeket azonban csökkentenünk kell” – mondta Ónodi György, a *Heti Hetes* producere a *Blikk*-nek. „Egy kollégától már tavaly elbúcsúztunk, spórolunk a vágási időn, mostantól pedig a fellépti díjakat is csökkentjük” – magyarázta. Ónodi úgy határozott, hogy a fellépők

gázsijából idén 10 százalékot vonnak le, a következő szezonban pedig még legalább 25 százalékot vesznek le a pénzükből. Gálvölgyi János, Bajor Imre, Jáksó László, Farkasházy Tivadar, Hernádi Judit, Hajdú Steve és Hajós András elfogadták a feltételeket – írja a lap. A producer elmondta, a sztárok nem örültek ugyan a hírnek, „de tudják, hogy addig nem érdemes elhagyni ezt a hajót, ameddig nem viszi, hanem hozza a pénzt. Fontos számukra az állandó képernyős jelenlét, meg persze az is, hogy szeretik ezt a műsort”. A *Blikk* úgy

tudja, hogy a *Heti hetes*ben nincsenek kiemelt gázsik, adásonként fizetnek és mindenki ugyanannyit kap; a mostani csökkentésig alkalmanként 150 ezer forintot meghaladó gázsiról volt szó. „Akit havonta három-négy alkalommal is visszahívunk, az akár teljes egzisztenciát is alapozhat a másorra, bár a nyári szünet hónapjaiban egy fillér sem jár a szereplőknek” – áll a cikkben. Amint arról beszámoltunk, az *RTL Klub* berkeiben folyó nagy átszervezésnek és leépítésnek Fábry Sándor és Showder klubja is áldozatul esett. ◀

INGYENES APRÓHIRDETÉSI SZELVÉNY

Név:.....
Cím:.....
.....
tel.:.....

A hirdetés szövege (max. 80 szó)

.....
.....
.....

Mi egyszeri alkalommal ingyen közöljük apróhirdetését.
Postacím: 030032, București, Lipsani nr.29-31, O.P. 15, C.P. 40
* A kedvezményt csupán magánszemélyek vehetik igénybe, magáncélú hirdetések közzétételére.

SZERDA

2012. február 22.

A nap filmjei

Prima Tv, 20.30

Hulla, hó, telizsák

A börtönből szabadult Rudy új életet akar kezdeni a gyönyörű Ashleyvel, akit levelezés útján ismert meg. De váratlanul beállít a lány örült bátyja és gyilkos bűnözőkből verbuvált csapata, akik mindössze néhány fontos információt akarnak megtudni Rudytól arról a kaszinóról, ahol egykor dolgozott, és amelyet most ki akarnak rabolni. Rudynak hamarosan rá kell jönnie, hogy senki sem az, akinek mondja magát.

TV2, 22.00

Különvélemény

A jövő békésebb lesz. Legalább is Amerikában, ahol egy különleges rendőri egység három telepítési képességekkel rendelkező lény segítségével minden gyilkosságot még elkövetése előtt leleplez. A rendőrök a médiumok segítségével a jövőbe látnak, előre gyűjtik össze a bizonyítékokat, tájékoztatják a bíróságot, és a helyszínen, még az elkövetés előtt tartóztatják le a bűnöst.

DUNA TV, 22.30

A nagy vega sarktúra

Fanyar humorú áldokumentumfilm két angol cimboráról, akik elindulnak az északi sarkra, noha előtte még kirándulni se nagyon jártak. Mark annyira tenni akar valamit a globális felmelegedés ellen, hogy rábeszéli barátját, Briant, hogy azzal hívják fel az emberiség figyelmét a környezettudatos fontosságára, hogy elgyalogolnak az északi sarkra.

KOSSUTH RÁDIÓ

9.40 8 és fél **10.00** Napközben **12.05** A Hely **12.30** Vendég a háznál **12.57** Harangszöveg **13.00** Déli krónika **13.30** Magánhangzó **14.04** Rádiószínház **14.30** Tebenned bíztunk **15.05** Arcvonalak **16.05** Közlelő **18.30** Krónika **19.00** Közéleti ütköző **21.30** A nap történései **23.25** Esti beszélgetés

BUKARESTI RÁDIÓ

magyar nyelven a regionális stúdiók középhullámú adásában **15.00** Híradó, kommentár **15.20** Magyar zenei lexikon **15.30** Közbeszéd - közéleti talk-show

MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ

11.00 Hírnegyedóra, Sport, Rádióújság **12.00** Híradás **12.15** Miben segíthetünk? **13.05** Zenés üzenetek **14.00** Délutáni váltás **15.00** Híradás KultúrPresszó, Könyv- és lemeztéka **16.00** Híradás, Sport, Rádióújság **17.00** Híradás **17.15** Gazdasági magazin, Összhang **17.55** A nap hírei röviden

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ

2.00 Éjszakai váltás **8.00** Hírek **8.10** Hangoló, Meditáció: római katolikus műsor **9.50** Hírek, műsorism. **15.00** Slágeróra **16.00** Hírek **16.15** Vendég a Stúdióban **17.00** Napóra **17.30** Jazzmagazin **17.55** Hírek, műsorismertető

DUNA TV

7.00 Közbeszéd (ism.) **7.30** Híradó **7.35** Unser Bildschirm **8.05** Srpski Ekran **8.30** Híradó **8.35** Mad Men - Reklámőrültek (ism.) **9.30** Híradó **9.35** Térkép (ism.) **10.05** MacGyver (am.-kan. sor.) (ism.) **11.00** Család-barát **11.50** 1 könyv **12.00** Magyar első **12.20** Kisváros (magyar sor.) (ism.) **13.02** Híradó **13.20** Kívánságkosár **15.15** Munka-Társ (ism.) **15.45** Önök kérték! (ism.) **16.40** Talpalatnyi zöld (ism.) **17.10** A megregulázott fény **17.25** Korea, Kína és Japán kultúrájának története **18.20** Kisváros (sor.) **19.00** Híradó **19.30** Közbeszéd **20.00** Alkotmány utca (ism.) **20.10** Térkép **20.40** MacGyver (sor.) **21.30** A király kalóza (francia sor.) **22.25** Híradó **22.30** A nagy vega sarktúra (angol vígj., 2009) **0.00** Dunasport

TVR 1

7.00 Reggeli híradó **8.00** Románia napról napra (I) **10.10** Titkok a palotában (s) **11.25** Döntsd el te! **12.20** Ismétlés közkívánatra **12.40** Az eltévedt lovas legendája (ism.) **14.00** Híradó, sport **14.45** Teleshopping **15.30** Emberek, mint mi **16.00** Együttélés **17.00** Híradó, sport **17.30** Spearfield lánya (amerikai drámasor.) **18.25** Az eltévedt lovas legendája (s) **19.45** Sport **20.00** Híradó, a nap témája **20.44** Dr. House (amerikai sor.) **21.31** UEFA Champions League Stúdió (live) **21.40** Olympique Marseille-Internazionale Milano labdarúgó mérkőzés (live) **23.50** Gól gól után **0.20** Dilis detektívek (amerikai krimi sor.) **1.10** Négy szem közt (ism.) **2.00** Ismétlés közkívánatra (ism.) **2.15** La vie en rose (ism.)

VIASAT 3

10.05 Gyilkos számok (ismétlés) **11.05** Columbo - Béke poraira (am. krimi, 1998) **12.55** A dadus (sorozat) **13.50** Gordon Ramsay **14.45** Monk - Flúgos nyomozó (sorozat) **16.35** CSI: A helyszínelők (ism.) **17.30** Esküdt ellenségek (sorozat) **18.25** Gyilkos számok (sorozat) **19.25** Gordon Ramsay **20.20** Jóbarátok (sorozat) **21.15** Két pasi (sorozat) **22.10** Get Carter (amerikai krimi, 2000)

m1

6.25 Kárpát Expressz **6.55** Ma Reggel **10.00** A Silla királyság ékköve (dél-kor. sor.) **11.00** Magyarország, szeretlek! **12.15** Útravaló **12.30** Átjáró **13.01** Híradó délben **13.25** Kárpát Expressz **13.55** Hrvatska kronika **14.25** Ecranul nostru **14.55** Most a Buday! **15.25** Gasztroangyal **16.20** Angyali érintés (amerikai sorozat) **17.10** Veszélyes szerelem (amerikai sor.) **17.50** MM **18.45** Család csak egy van (ausztrál vígjáték sorozat) **19.30** Maradj talpon! **20.30** Híradó este **21.00** Sport hírek **21.15** Párizsi helyszínelők (francia krimisorozat) **22.00** On The Spot **23.05** Bevallott múlt - A Terror Háza Múzeum első tíz éve **0.00** KorTárs **0.30** Zsigugos történetek **1.00** Sport hírek **1.10** Család csak egy van (auszt. vígj. sor.) (ism.)

TVR 2

7.00 Teleshopping **8.00** UCL napi összefoglaló **8.55** Egészség A-tól Z-ig (s) **9.10** Kis gyilkosságok Agatha Christie-től (fr. kr., 2008, ism.) **11.00** Vallomások (ism.) **11.55** Bazár (ism.) **12.25** Biznisz óra (ism.) **13.15** Késhegyen (ism.) **14.00** Teleshopping **14.35** Együtt Európában **15.30** Teleshopping **16.00** UCL napi összefoglaló **16.45** Lehet, hogy nem tudtad **17.00** Vallomások **18.00** Hírek, Sport **18.25** Egészségpszittilla **18.30** A divat világa **18.40** Kis gyilkosságok Agatha Christie-től (fr. kr., 2008, ism.) **20.20** Biznisz óra **21.10** Késhegyen **22.00** Hírek, Sport **23.00** Bortestvérek **23.35** Elvesztett paradicsom (kanadai akcióf., 2008) **1.25** Shrink: Dilidoki kiútve (am. filmdr., 2009, ism.) **3.05** Biznisz óra (ism.)

SPORT.RO

7.00 Sport.ro Hírek **10.00** Pontos sportidő **12.00** Sport.ro Hírek **13.00** Sport.ro Hírek **13.30** Pontos sportidő **14.00** Prosport óra **15.00** Sport.ro Hírek **16.30** Pontos sportidő **18.00** Sport.ro Hírek **19.00** Pontos sportidő **19.05** Információk **21.00** Sport.ro Hírek **22.00** Örüljünk a focinak **23.00** Sport.ro Hírek **23.10** Boxbuster: Nagy meccsek **0.00** Sport.ro Hírek

m2

6.55 Ma Reggel **10.00** Időutazás **10.25** Tudástár **10.50** Bali, az istenek szigete **11.00** Válaszd a tudást! **12.00** Magyar válogatott **13.01** Híradó délben **13.19** Sport hírek **13.25** Kárpát Expressz **13.55** Négyezer nap **14.20** Egymillió fontos hangjegy **14.40** Mérföldkövek... **15.10** Kamaszkorunk legszebb nyara **15.40** Valaki **16.05** A rejtélyes XX. század **16.35** Múlt-kor **17.00** Zsigugos történetek **17.25** Világokon át **18.20** English 4U **18.45** Familia Kft. (sor.) **19.10** Angyali érintés (am. sor.) **19.55** Esti mese **20.15** Veszélyes szerelem (am. sor.) **21.00** Híradó este **21.35** Rocca parancsnok (olasz sor.) **22.25** Maradj talpon! **23.20** Stingers (krimisor.) **0.05** Drága doktor úr (olasz vígj. sor.) **0.55** Színészpalló (am. sor.)

PRO TV

6.00 Happy Hour (ism.) **7.00** Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés **10.00** Lois és Clark (amerikai sor.) (ism.) **12.00** Fialat és nyugtalan (amerikai sor.) **13.00** Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés **13.45** Nevezz csak (amerikai vígjáték sor.) **14.15** Árnyékok közt (kanadai akciófilm, 2009) **16.00** Fialat és nyugtalan (amerikai sor.) **17.00** Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés **17.45** Happy Hour - szórakoztató műsor **19.00** Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés **20.30** Fehér elefánt (amerikai akciófilm, 2011) **22.30** Pro Tv hírek, sport, időjárásjelentés **23.00** Dexter (am. sor.) **0.00** Fehér elefánt (amerikai akciófilm, 2011) (ism.) **2.00** Pro Tv hírek, Sport, időjárásjelentés **3.30** Dexter (am. sor.) (ism.)

ACASĂ

9.15 Titkok a múltból (sorozat) **10.45** Elárult lélek (sorozat) **12.15** Eva Luna (sorozat) **14.30** Esmeralda (sorozat) **15.30** Érzéki ölelések (sorozat) **16.30** Igaz történetek **17.30** Titkok a múltból (sorozat) **19.30** Elárult lélek (sorozat) **20.30** Eva Luna (sorozat) **22.00** Éjszakai történetek **22.30** Elátkozott szerelem (sorozat) **23.30** Hét bűn (brazil sorozat) **0.30** Igaz történetek (ismétlés)

RTL KLUB

7.05 Jó reggelt, skacok! Benne: Boci és Pipi, Star Wars - A klónok háborúja, A tini nindzsa teknőcök újabb kalandjai **8.40** Reflektor Reggel Sztármagazin **8.50** Reggeli - Csak csajok **9.25** A szerelem rabjai (argentin sor.) **10.20** Második esély (sor.) **11.15** Top Shop **13.10** Asztro Show **14.10** A szív útjai (török sor.) **15.10** Sarokba szorítva (am. sor.) **16.10** Dögölt akták (am. krimisor.) **17.15** Marichuy - A szerelem diadala (mex. sor.) **18.20** Teresa (mex. sor.) **19.30** RTL Klub Híradó **20.15** Fókusz **21.15** Barátok közt (magyar sorozat) Közben: RTL-hírek **22.00** ValóVilág (élő) Valóságshow, Összefoglaló **22:10** Gyilkos elmék (am.-kan. krimisor.) **0.15** Reflektor **0.30** A fogoly (am. filmdráma, 2000)

ANTENA 1

6.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés **8.00** Reggeli matiné - Razvan és Dani műsora **10.00** Sajtószemle - Mircea Badea műsora **10.50** Menyasszony a fiannak - reality show Mirela Boureanu Vaida műsora **11.30** Columbo: Kettős csapás (amerikai krimi, 1973) **13.00** Híradó, Sport, időjárásjelentés **14.00** Menyasszony a fiannak - reality show **16.00** Híradó, Sport, időjárásjelentés (live) **17.00** Közvetlen hozzáférés - talk show Simona Gherghe-vel **19.00** Híradó, Sport, időjárásjelentés (live) **20.20** Kikezdesz a szökkel? - verseny show **21.50** Mr. Bean (angol vígjáték sorozat) **22.15** Híradó, Sport, időjárásjelentés **23.00** Egy bűnös show - Dan Capatos műsora **1.00** Gonosz gondolatok (olasz vígjáték, 1976)

FILM+

8.05 Televíziós vásárlás **11.10** Sajtársak (amerikai romantikus vígjáték) **12.40** A zúrhajó (német sci-fi vígjáték) **14.15** Sülvé-főve (német-am. vígjáték) **16.00** Az arany márkában (am.-kan. akciófilm) **18.05** A hetedik tekercs (am.-olasz kalandfilm, 1. rész) **19.50** Piedone Egyiptomban (olasz vígjáték) **22.00** Valami Amerika (magyar vígjáték) **0.15** A nyomozás (olasz-sp.-am. kalandfilm)

TV2

7.00 Babavilág (ism.) **7.25** Tények Reggel **8.00** Mokka A TV2 reggeli magazinműsora **10.30** Stahl konyhája **10.40** Babapercek **10.50** Teleshop **11.55** EZO.TV **13.30** Titkok szigete dán-svéd-német fantasy, 2007) **15.20** Marina (mex.-am. sor.) **16.20** Rex felügyelő (osztrák-német-olasz krimisor.) **17.20** La Pola (kolumbiai drámasorozat) **18.20** Update Konyha **18.25** Eva Luna (amerikai-mexikói sor.) **19.30** Tények **20.30** Aktív A TV2 magazinja Utána: Skandinávlottó sorsolás **21.30** Jóban Rosszban (magyar sor.) **22.00** Különvélemény (am. akcióthriller, 2002) Közben: Kenósorsolás **0.50** Aktív (ism.) **1.50** Tények Este **2.25** EZO.TV **3.00** Életfogytig zsaru (amerikai krimisor.) **3.50** Babavilág (ism.) **4.15** Magyar versek

PRIMA TV

7.00 Mindent az anyákról (ism.) **8.00** Titkos szerelmek (telenovella) **9.00** Teleshopping **9.30** Szívek találkozása (ism.) **10.30** A médium (amerikai krimisor.) **11.30** Teleshopping **12.00** Családban (román sorozat) **12.30** Családban (román sorozat) **13.00** Teleshopping **13.30** Kandikamera **14.00** Teleshopping **14.15** Szívek találkozása (indiai sor.) **15.00** Mindent az anyákról **16.00** A cseresznye a tortán **17.00** Lököttek (román sor.) (ism.) **18.00** Hírek **19.00** Sport **19.30** Titkos szerelmek (sor.) **20.30** Hulla, hó, telizsák (amerikai akciófilm, 2000) **22.15** Lököttek (vígjáték sorozat) **23.15** Focus Monden **23.45** A médium (amerikai krimisor.) **0.30** Hírek (ism.) **1.30** Hulla, hó, telizsák (amerikai akciófilm, 2000) (ism.)

KANAL D

8.45 Pilótafeleségek **10.00** Kedves barátnóm - szórakoztató műsor **12.30** Kanal-D Hírek **13.15** Légy az enyém - reality show **14.45** Teleshopping **15.15** Egy lépés a boldogságig (török sorozat) **16.45** Célpontonban **18.45** A nap híre **19.00** Kanal-D Hírek **20.00** Akarsz milliommos lenni? - verseny show **21.00** Ellenállásteszt **22.30** Cancan TV **0.30** Kanal-D Hírek (ismétlés)

HÍR TV

7.30 Lapzártá **8.00** Híradó **9.05** Rájátszás (ism.) **10.05** Versus (ism.) **10.30** Globál (ism.) **11.00** Híradó Friss napi információk **11.30** Zöld övezet (ism.) A hírTV környezetvédelmi magazinja **12.05** Stopper (ism.) **12.30** GyógyHír (ism.) Egészségügyi magazin **13.00** Déli híradó **13.35** Hungarorama **14.05** Lapzártá (ism.) Vitamúsor újságírókkal **14.30** Paletta (ism.) **15.05** Vetítő (ism.) **15.06** Csernobil Öröksége: a Zóna (ism.) **16.00** Híradó Friss napi információk **16.30** Panaszkönyv (ism.) **17.05** Ősök tere (ism.) **17.30** Paletta **18.00** Híradó **18.30** Iskolapálda **19.20** Retrográd **20.00** Híradó **21.05** Rájátszás **22.00** Híradó 21 **22.35** Lapzártá (ism.) **23.00** Híradó Friss napi információk **23.30** Ikon **0.05** Rájátszás (ism.)

DISCOVERY

6.30 Ötödik sebesség **7.00** Amerikai hotrodok - Újraélesztés **8.00** Autókereskedők **9.00** Hogyan készült? **10.00** Sci-Fi tudomány **10.30** Hogyan csinálják? **11.00** Állítólag... **12.00** Megvilágít - Hawaii **13.00** Autókereskedők **- Subaru Impreza WRX** **15.00** Újjáépítők **16.00** Hogyan csinálják? **16.30** Hogyan készült? Olívaolaj, gyűrű, siba-kancs **17.00** Mérnöki műtárgyak **18.00** A túlélés törvényei **19.00** Autókereskedők - Land Rover **21.30** Hogyan készült? **22.00** Bear Grylls: Ha minden kötél szakad **23.00** Mocsári favágók **0.00** Egy személyes hadsereg - Gyorsabb, okosabb **1.00** Autókereskedők - VW T2 Panel Van **2.00** Chris Ryan bemutatja: Rendőrségi elit alakulatok

ETV

10.00 Múlt, forma és lélek **10.30** Kárpát Expressz **16.00** Híradó **16.15** Metszet **16.35** Kárpát Expressz **17.00** Átjáró **17.30** Híradó **17.40** Izelítő **17.45** Kalendárium **17.55** Könyvajánló **17.57** Életképek **18.00** Néptánc **18.30** Híradó **19.00** Hitélet **20.00** Kék mezőben fehér rózsza **21.30** Hitélet **21.30** Híradó **22.00** Zene **22.30** Híradó **23.00** Napraforgó **0.00** Kék mezőben fehér rózsza

Február 21., kedd

Az év 8. hete és 52. napja, hátravan 314 nap

Ma az **Eleonóra**k ünnepe. Az Eleonóra női név az arab Ellinor névből ered, és több nyelv közvetítésével lett népszerű. Holnap **Gerzson** napja lesz.

Évforduló

- Az anyanyelv nemzetközi napja. Banglades javaslatára az ENSZ (UNESCO) 1999-ben február 21-ét nemzetközi anyanyelvi nappá nyilvánította.
- 1431 – Megkezdődik Jeanne d'Arc pere.
- 1711 – II. Rákóczi Ferenc örökre elhagyja Magyarországot.
- 1916 – Megkezdődik Verdunnél az I. világháború legvéresebb csatája.

Vicc

A vádlott kezében egy baseballütővel jelenik meg a bíróságon.
– Mit akar ezzel? – kérdi a bíró a baseballütőt nézve.
– Kérem, az idézésben az

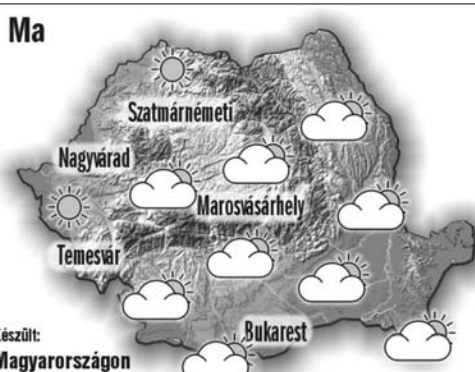
ált, hogy a védelemről magának kell gondoskodnom.

Recept

Bakonyi betyárleves

Hozzávalók: 40 dkg sertéscomb, 10 dkg füstölt szalonna, 20 dkg gomba, 20 dkg leveleszöldség, 15 dkg vöröshagyma, 3 dl tejföl, 2 evőkanál liszt, 1 csokor kapor, 1 db zöldpaprika, 1 db paradicsom, 1 evőkanál pirospaprika, só, őrölt bors, csipetke, kevés olaj.

Elkészítés: Kevés olajon megdinszteljük a hagymát, majd rátesszük a füstölt szalonnát, rá a húst és fehéredésig pirítjuk. Ezután megszórjuk pirospaprikával, és felöntjük vízzel, sóval, borsal ízesítjük, és felpuhára főzzük. Majd hozzáadjuk a felkockázott zöldségeket, a gombát, a paprikát és a paradicsomot is. Puhára főzzük, és ekkor főzzük bele a csipetkét is, majd a tejfölbe keverjük a lisztet, és ezzel habarjuk be a levest. Végül beletesszük az apróra vágott kaprot.

Készült: Magyarországon az Országos Meteorológiai Szolgálatnál

Nagy részt napos idő lesz, ha időnként megjelennek is felhők az égen, jelentős mennyiségű csapadék nem valószínű. Az északi szél helyenként megélelné. A hőmérséklet a sokévi átlag körül alakul.

A következő napok időjárása

Jelleg	Délutáni hőmérséklet	Holnap hajnali hőmérséklet
Arad	4°C	-9°C
Brassó	2°C	-9°C
Bukarest	1°C	-10°C
Csikszereda	-2°C	-9°C
Kolozsvár	0°C	-9°C
Marosvásárhely	2°C	-13°C
Nagyvárad	4°C	-9°C
Szatmárnémeti	4°C	-12°C
Temesvár	4°C	-9°C

Valahol messze

Horváth Szekeres István

Gondolatjel

Visky István rovata

Az igazság nagyon erős, nem fog szétpattanni, mint egy szappanbuborék. Sokszor félünk megérteni az igazságot, mert tünékeny dolognak tartjuk, pedig nem az. Sokszor és sokat kibír az igazság, hiszen sokkal fontosabb annál, mintsem hogy az első próbára eltűnjön, szertefoszoljon. Persze rugdosni sem kell egész nap az igazságot, mint egy bőrlabdát, hiszen aki egész

nap rugdossa az igazságot, nem nem várhatja el azt, hogy estére még mindig szép és kerek legyen. Különös dolog ez. Féltetni nem kell az igazságot, de erőszakoskodni sem kell vele. A legbölcsebb dolog talán az, ha egyszerűen csak együtt élünk vele. Ne kezdeld úgy, mint egy porcelánvázát, de ne is használd lábtörőnek. Legyen életed megszokott, mindennapi része. Ekkor fogsz igazságban élni.

Horoszkóp

KOS (III. 21.–IV. 20.)

Ma egy váratlan kiadás megindíthatja jó kedvét. Kesergés helyett inkább örüljön annak, hogy van miről fedeznie a számlát.

BIKA (IV. 21.–V. 20.)

Valaki kihívó pillantással nézett önműre: és ön még csak vissza se nézett! Megtépzott önbizalmának is jól tenne egy kis kacérokodás.

IKREK (V. 21.–VI. 21.)

Egy barátja furcsa vállalkozási ötlettel áll elő. Fanyalgás helyett gondolkozzon el az érvein. Aludjon rá egyet, mielőtt dönt!

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

A szokásosnál is érzékenykedőbb lehet a mai napon. A munkahelyén is talán jobb, ha magányos munkába merül, és az estét se szánja a társasági életnek.

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)

A mai nap romantika jegyében telik. Udvároljon kedvesének, vegye rá egy kellemes kikapcsolódásra. Az összebújáshoz nem kell ürügyet találni, csak lehetőséget.

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)

Párkapcsolata mostanában új irányt vehet. Ez nem baj, de az új célokat muszáj minél előbb megtalálniuk, és közös alapra helyezniük sorsukat.

MÉRLEG (IX. 24.–X. 22.)

Szerelmi téren változások várhatók életében. Hogy ez milyen irányt vesz, nemcsak önön múlik. De talán mégis önnek kellene megtennie az első lépéseket.

SKORPIÓ (X. 23.–XI. 22.)

Bizonytalán már többször előfordult az életében, hogy rossznak induló dolgai végül jobban sülttek el, mintha az eredeti terv szerint alakult volna minden.

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)

Ma rengeteg lesz a teendője, de ez nem ok arra, hogy az önműl jelentkező barátokat mind elhessenesse magától.

BAK (XII. 22.–I. 20.)

Ideje végre a tettek mezejére lépnie. Sokáig halogatta, hogy megmutatkozzon, hogy felfedje valós lényét valaki előtt. Most már nem teheti tovább.

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)

A mai nap szokatlanul érzékeny lehet. Sajnos, ön a bántásra hajlamos lehet azonnal dühödten reagálni. Reagáljon higgadtan, és kezdeményezzen beszélgetést!

HALAK (II. 20.–III. 20.)

Legyen egy kicsit bátrabb! Ön sokkal tehetségesebb, mint gondolja, csak az önbizalmán kellene javítani. De azt csak a tapasztalat fogja megadni önnek.

***	MŰSZAKI VAGY SZAKIRÁNYU ISKOLA	IDŐS NÉNI	LOS ANGELES (RÓV.)	ÁGYSZÉLI	NEKÜNK, NEKTEK, ...	***	IDŐSZAK LEGÉNYEK ÉLETÉBEN	BÁLVÁNY	JAPÁN SZÍNHÁZI MŰFAJ
ESETLEG						NAGY FÁJDALOM IDE-ODA HAJLIK			
SPANYOL EKRI-RÁLYNÉ				KOFA A TŰN-DÉREK KIRÁLYA					
CIPRUSI AUTÓK JELZÉSE			TANÍTÓ, ESZESÍTŐ SZÉGYEN-BE HOZ						RÉSZVÉNY-PIAC
BARKÁCS-ESZKÖZ KAPHATÓ ITT									
NEWTON		POFONT AD SÜLT TESZTA						ÉN, TE, ... IDŐS NŐ	
A NEMZET-GAZDASÁG ÁGA					VASGYÁROS (ÁBRAHÁM) UNCLE ...				
RUHÁT MEG-TISZTÍT						EVŐ-ESZKÖZ ÉJFÉLIG			
MEGISMÉTLI SZAVAIT									
... BROOKS; RENDEZŐ					AZ EGYIK CURIE SZEMÉLY-NEVE				

új magyar szó

Szerkesztőség és kiadó:
Bukarest, 3. kerület,
Lipszani u. 29-31. sz., I. emelet.
Telefon/fax: 021/317-8847,
E-mail: office@maszol.ro

Postacím:
Redacția „Új Magyar Szó”
OP 15, CP 40, sector 5, București

Mb. felelős szerkesztő:
Salamon Márton László

Vezető szerkesztő:
Cseke Péter Tamás

Vezető publicista:
Ágoston Hugó

Főmunkatársak:
Ady András, Bíró Béla,
Krebsz János, Gyulay Zoltán,
Sebestyén Mihály, Székedi Ferenc,
Székely Ervin

Szerkesztők:
Moldován Árpád Zsolt (Aktuális)
Bogdán Tibor (Háttér)
Szakács Zsuzsanna (Gazdaság)
Turós-Jakab László (Sport)
Farkas István (Társadalom)
Tofán Koós Imola (Kultúra)
Orosz Anna (Életmód)
Szonda Szabolcs (Színkép)
Vásárhelyi-Nyemec Réka (maszol.ro)

Olvasószerkesztők:
Osváth Annamária, Toth Réka

Tudósítók:
Antal Erika – 0788-760573
(Marosvásárhely), Sipos M. Zoltán –
0788-715876 (Kolozsvár), Totka László –
0788-715848 (Nagyvárad), Baloga-
Tamás Erika – 0746-375775
(Székelyudvarhely), Kovács Zsolt –
0721-251429 (Sepsiszentgyörgy), Sike
Lajos – 0788-715687 (Szatmárnémeti),
Tamás András – 0744-781709
(Nagyenyed)

Grafikus:
Horváth Szekeres István

Tördelőszerkesztők:
Lőrincz Imola, Szabó Ildikó Erzsébet

Kiadja
a Scripta Kiadó Rt.

Terjesztési menedzser:
Béres Attila – 0788-318353

Területi megbízottak:
Baricz István – 0788-488739
Keresztes Csaba – 0746-100830
(Gyergyó),
Tósa András – 0788-715481
(Kolozs, Szilágy)

logtanácsos:
Czedly József

Hirdetési ajánlat a honlapon és a szerkesztőségben. Előfizethető a Román Postánál (katalógusszám: 19302), közvetlenül a szerkesztőség-nél és előfizetés-szervezőinknél. Magánterjesztők forgalmazzák.

Előfizetési díjak:
1 hónapra 15 lej,
3 hónapra 38 lej,
6 hónapra 75 lej,
12 hónapra 148 lej

Nyomda: Garamond (Kolozsvár)

ISSN 1841-5520

Az Új Magyar Szó bármely részének másolásával kapcsolatos minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak az Új Magyar Szóra való hivatkozással lehet. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve, illetve szerkesztve közzéjle.

Lapunk megjelenését támogatja a

MÉDIAPARTNEREK

Ting Csün-huj Wales hercege

Sznúker

Turós-Jakab László

► Némi meglepetésre a 24 éves kínai Ting Csün-huj (Ding Junhui) nyerte a Newport Centre-ben megrendezett 21. Wales Opent, miután a vasárnap éjszakába nyúló fináléban 9-6-ra múlta felül a 28 esztendő angol Mark Selbyt. Ting az első ázsiai győztes a rangos verseny történetében, és a második Európán kívüli, miután 2007-ben az ausztrál Neil Roberston diadalmaskodott.

A közelgő világbajnokságra „hangoló” walesi viadal eseményei a negyeddöntővel pörögtek fel. Az angol Shaun Murphy óriási csatában győzte le az északir Mark Allent, és 5-4-gyel végződött Ting Csün-huj és az angol Stephen Lee párharc is. Itt azonban szokatlan eset befolyásolta a végeredményt: egy kínai szurkoló maroktelefonjának csörgése a vezető Lee lökésének pillanatában zavarta meg a csen-

A 24 éves kínai Ting Csün-huj nyerte a Newport Centre-ben megrendezett 21. Wales Opent

det és az angolt, aki el is vettette a zöld golyót. Erian Williams játékező kitessekelte a lelátóról az ázsiait, de ez mit sem segített Leen. A másik ágon Ronnie O'Sullivan angol párharcban győz-

te le Judd Trumpot, s 5-3-ra végződött Selby és a skót Stephen Maguire találkozója is. Mindkét elődöntő 6-2-vel zárult, Ting Murphys, Selby pedig O'Sullivant búcsúztatta.

Selby kettőt megnyert a döntő első három frame-jéből, de ellenfele 4-2-re fordított és többé nem engedte ki kezéből a kezdeményezést. Az angolnak 5-8-nál jutott eszébe, hogy pontosan ekko-

ra hátrányból nyert O'Sullivan ellen a 2008-as Welsh Open fináléjában. A torna legnagyobb bréjkével (145) szépített, de aztán 11-74-re alulmaradt a mindent eldöntő 15. frame-ben. Ting 30 ezer fontot (és 5000 világranglistapontot) kapott newporti sikeréért, Selby pedig feleannyit, plusz ezret a legnagyobb bréjkért. Veresége ellenére a 4000 ponttal Selby növelte előnyét a világrangsor élén, Ting pedig két helyet előre lépve, a 6. pozícióról várja a Kína Opent. A legjobb 4 közé jutott angolok, Murphy és O'Sullivan sem panaszkodhatnak, ők fejenként 3200 fontot kasszíroztak a 201.500-as díjalapból.

A Kína Open következik február 27. és március 4. között, Haikuban, a Hananszigeten. A díjalap 400 ezer font, ebből 75 ezret a győztesé, 7000 világrangsor pont kíséretében. A döntős 5600, a két elődöntős pedig egyformán 4480 ponttal javíthat helyezését a világbajnokság „főpróbáján”. ◀

Röviden

Moszkvában a Real

Ma újabb két összecsapással folytatódna a labdarúgó-BL nyolcaddöntői. A CSZKA 19 órától fogadja Moszkvában a Real Madridot, a találkozóról a *Dolce Sport 1* számol be élőben. A 21.45 órakort kezdődő SSC Napoli-Chelsea-mérkőzést a *TVR 1* közvetíti élőben.

Minden napra egy meccs

Rohamléptekben pótolja elmaradt mérkőzéseit a Bball 6 Seps BC női kosárlabdaegyüttes: tegnap este Aradon játszottak Veres Attila tanítványai és 100-31-re kikaptak a bajnoki címvédő ICIM UVG-től. Vasárnap esti mérkőzésen: Marosvásárhelyi Nova Vita-Rapid 86-75. A férfi bajnokság 22. fordulójából elmaradt mérkőzésen: Poli Iași-CSU Ploiești 50-88.

Nyertek az Acélbikák

A Dunaújváros Miskolcon is győzni tudott vasárnap este (2-3), így már 3-0-ra vezet a magyar-román jégkorongbajnokság, a MOL Liga döntőjében, s már csak egy siker választja el a végső diadaltól. Tegnap este ismét Miskolcon csaptak össze a Jegesmedvék és az Acélbikák.

Jól kezdett a Fehérvár

A Sapa Fehérvár AV19 hazai pályán 7-2-re nyert a szlovén Olimpija Ljubljana ellen az osztrák jégkorongliga negyeddöntőjének első mérkőzésén. A párharc az egyik gárda negyedik sikeréig tart, az összes páratlan sorszámú felvonást Székesfehérváron rendezik, ma azonban Ljubljánban játszanak.

Visszalépések Dohában

A tavalyi Grand Slam-győztesek közül a cseh Kvitová és a kínai Li Na, valamint az orosz Zvonarjova is visszalépett az e heti, 2 millió dollár összdíjazású dubai női kemény pályás teniszturnától. A szervezők nem indokolták Li és Zvonarjova távolmaradását, a wimbledoni címvédő Kvitová betegség miatt mondta le szereplését. Monica Niculescu már tegnap elbúcsúzott: 3-6, 0-6 az orosz Kirilenkóval.

Előkészületi mérkőzések

Román labdarúgócsapatok előkészületi mérkőzésein: Dinamo-Najran SC (szaudí) 2-1, Galaci Oțelul-OFK Belgrad 0-1, Rapid-FC Atyrau (kazah) 4-1, Oțelul-Sahtar Donyeck 2-2.

Kikaptak Tecăuek

A 3. helyen kiemelt Horia Tecău / Robert Lindstedt román-svéd teniszpáros döntőt veszett Rotterdamban, az 1,2 millió eurós ATP-tornán: 6-4, 5-7, 14-16 a Llodra/Zimonjic francia-szerb kettőssel. Tecăuek 38 730 eurót kaptak és 300 ATP-pontot.

Messi „mesternégyese”

Labdarúgás

Híresszefoglaló

► A Valencia ugyan az argentin Pablo Piatti góljával gyorsan vezetést szerzett a Camp Nouban, a címvédő FC Barcelona többek között Lionel Messi mesternégyesével fordított (5-1) a spanyol labdarúgó-Primera División 23. fordulójának vasárnap esti rangadóján. Az argentin csatár megdöntött egy rekordot is, ugyanis a legfiatalabb játékos lett a katalán klub történetében, aki 200. bajnoki találkozásán lépett pályára. Eddig Xavi volt a csúcstartó, ő 25 évesen és 236 napon állította be a rekordot, Messi viszont 24 évesen és 240 napon szerepelt 200. Primera División-meccsén. Sorozatban harmadik győzelmét aratta a Rayo Vallecano, mely az immár nyolc meccs óta nyeretlen Levante otthonában diadalmaskodott 5-3-ra. További eredmények: Sporting Gijón-Atlético Madrid 1-1, Real Mallorca-Villarreal 4-0, Athletic Bilbao-Málaga 3-0, Granada-Real Sociedad 4-1. Tegnap este Zaragoza-Betis mérkőzést rendeztek. Ezt megelőzően a Real Madrid (61 pont) vezetett a Barcelona (51), a Valencia (40), az Athletic Bilbao (33) és az Espanyol (33) előtt.

A francia Ligue 1 24. fordulójának rangadóján az élvonal PSG hazai pályán 2-2-re végzett a második Montpellier-vel, így maradt az egy pont különbség közöttük. További eredmények: Ajaccio-Stade Brestois 0-0, AS Nancy-Toulouse 0-3, Dijon FCO-OGC Nice 3-0, Lorient-OSC Lille 0-1, Sochaux-AJ Auxerre 0-0, SM Caen-Évian Thonon Gaillard 2-2, Olympique Marseille-Valenciennes 1-1, AS Saint-Étienne-Stade Rennais 4-0, Girondins Bordeaux-Olympique Lyon 1-0. A PSG (51) vezet a Montpellier (50), a Lille (42) és négy 39 pontos, a Marseille, a Lyon, a St-Étienne és a Rennes előtt.

Újrajátszásra kényszerül a Tottenham az angol FA-kupa nyolcaddöntőjében, miután 0-0-ra végzett a harmad osztályú Stevenage otthonában. A Liverpool nem mindennapi meccsen verte 6-1-re a Brightonot: a hazai találatok fele öngól volt (Bridcutt kettőt is vétett), Suárez 5-1-nél büntetőt hibázott, majd betalált. Ismert a negyeddöntő párosítása is: Liverpool-Stoke City, Chelsea (vagy Birmingham City)-Leicester City, Stevenage (vagy Tottenham Hotspur)-Bolton Wanderers, Everton-Sunderland. A meccseket a március 17-i hétvégén rendezik. ◀

A Schalke 04 4-0-ra nyert a vendég VfL Wolfsburg ellen a német Bundesliga 22. fordulójában, vasárnap. A gelsenkircheniek első találatát jegyző Raúl pályafutása 400. gólját szerezte. A VfB Stuttgart 4-2-re kapott ki Hannoverben. A címvédő Dortmund (49) vezet a Münchengladbach (46), a Bayern München (45), a Schalke 04 (44) és a Werder Bremen (36) előtt.

Változások a román ligákban

Labdarúgás

T. J. L.

► A Román Labdarúgószövetség végrehajtó bizottsága elfogadta a 2011-12-es bajnokságok lebonyolítási rendszerének tervezetét. A fő újdonság, hogy a másodosztályból nem kétszer öt csapat esik ki, hanem csak kétszer három.

A Liga-1-ben továbbra is 18 csapat küzd oda-vissza alapon, s az utolsó négy esik ki. A Liga-2 32 csapatát két csoportba osztják, s a 30. forduló után a két-két legjobb jut fel az élvonalba. Hat csa-

pat esik ki, csoportonként három. A helyükbe a Liga-3 hat csoportjának győztese kerül fel. A harmadosztály hat csoportjából a 14., 15. és 16. helyezettek esnek ki és a három leggyengébb 13. helyezett, azaz összesen 21 gárda.

A hat 13. helyezettet azután állítják sorrendbe, miután elkészült az előtük végzett 12 együttesrel elért eredmények résztáblázata. Pontegyenlőség esetén a több győzelem dönt és további kritérium a jobb gólarány, a több gól és a több idegenben lőtt gól. Amennyiben utóbbi sem vezet

eredményre, sorshúzás dönti el a kiesőt.

A megyei bajnokságok (Liga-4) nyertesei osztályozót vívnak, a 21 győztes jut fel a harmadosztályba. Az élvonalból kieső csapatokat nem büntetik, ha 25 vagy ennél több pontot gyűjtenek, ha azonban ez nem sikerül, a különbség büntetőpontokká alakul a következő bajnoki idényben. Ugyanez áll a Liga-2 és a Liga-3 kiesőire is, itt azonban 20 pont a minimum. Ha az őszi idény befejezése előtt visszalépések történnek, ezek számával arányosan csökken a következő pontszám is. ◀

Berki és Dancsó 2011 legjei

ÚMSZ

► A tornász Berki Krisztián és a kick-boxos Dancsó Zoltán lett az elmúlt év sportolója a Nemzeti Sport-szövetségnél (NSSZ), amely a hagyományoknak megfelelően az idén is díjazta a magyar sportélet tavalyi legjobbjait.

A gödöllői királyi kastélyban rendezett ünnepségen díjat kaptak az év sportolói, edzői, az év utánpótláskorú sportolói, az év sportvezetői, az év sportújságírói, valamint a „Sportolók egészségéért 2011” elnevezésű kategória legjobbjai.

Berki és Dancsó az úszó Gyurta Dánielt és a kenus Vajda Attilát előzte meg, azaz csaknem ugyanúgy állt össze az élcsoporthoz, mint a Magyar Sportújságírók Szövetsége (MSÚSZ) által rendezett hagyományos Év Sportolója-szavazáson, ahol

Berki Krisztián

Dancsó Zoltán

Berki, Gyurta, Vajda volt a sorrend.

Ők hárman egyébként, valamint a szintén elismerésben részesített edzőik nem voltak ott az ünnepi eseményen, mert valamennyien külföldi edzőtáborozáson vesznek részt.

A további díjazottak: Az Év Utánpótlás-sportolója 2011: 1. Kovács Sarolta (öt-tusa) és Senánszky Petra (búvárzás), 2. Csipes Tamara (kajak-kenu), 3. Németh Zsannett (birkózás) és Szegedi Döme (karate). Az Év Edzője 2011: 1. Pálvolgyi Miklós (öttusa), 2. Széles Sándor

(úszás) és Sajó Zoltán (karate), 3. Vécsi Viktor (kajak-kenu) és Kovács István (torna). Az Év Sportvezetője 2011: 1. Nyíri Iván (búvárzás) és Schmidt Gábor (kajak-kenu), 2. Molnár Zoltán (Magyar Olimpiai Bizottság), 3. Altörjai Sándor (torna). Az Év Sportújságírója 2011: 1. Kaszala Claudia, Bányász Árpád, Molnár Mátyás. A Sportolók Egységéért 2011: 1. Lénárt Ágota, 2. Babindák Elvira, 3. Berka Imre. Életműdíj: Szepesi György. „NSSZ – A Magyar Sportért” Különdíj: Ferjancz Attila. ◀

Történelem 14

Történelem-adásvétel

A szerző két, 1990 után kiadott történelmekönyvet elemez, amelyekben hemzsegnek a bizonyítékok arra, hogy a tankönyvírók továbbra is a nemzeti-kommunista szemlélet szerint találják a románok történetét, és tovább folytatják a történelemhamisító manipulációkat, kárt okozva vele a román-magyar megbékélésnek. Gabriel Catalan írását folytatjuk.

Történelem 18-19

Kantemiroglu zeneszerző a mai világban

Dimitrie Cantemir húsz évet töltött Isztambulban, kezdetben túszként, később pedig testvére, Atioh Cantemir fejedelem követeként. Akkoriban Kantemiroglunak hívták.

Könyvismertető 20

Könyvek kisebbségekről – kisebbségeknek

Cenzus után: lennebb kellene vinni a küszöböt

Beszélgetés Markó Attilával, az Etnikumközi Kapcsolatok Hivatalának vezetőjével

„Át kell néznünk a 20 százalékos küszöbhez kapcsolódó nyelvhasználati jogok alakulását, és meg kell akadályoznunk, hogy ahol küszöb alá csökkenés történt, ott ne csorbuljanak szerzett jogaink. Ez sok esetben jogszabályok módosításával vagy új jogszabályok elfogadásával érhető el” – mondja a népszámlálás előzetes adatainak ismeretében Markó Attila, az Etnikumközi Kapcsolatok Hivatalának vezetője a lapunknak adott interjújában.

15. és 17. oldal

Fotó: ÚMSZ/archív

A 2012-es év tanügyi újdonságai

A törvény 361/2/a cikkelye szerint a 2012–2013-as tanévtől megindulnak az ún. „előkészítő osztályok”. Elvileg ezek az óvodák nagycsoportjainak az iskolai oktatásba való átcsoportosított

formáiként képzelhetők el. Azzal a különbséggel, hogy az előkészítő osztályok kötelezőek lesznek és szerkezetileg az elemi oktatás részét fogják alkotni. Mind a mai napig megoszlanak a vélemé-

nyek, hogy mi a jobb megoldás: óvodában hagyni a gyermekeket hat évesen, vagy lehetővé kell tenni a számukra, hogy elkezdjék a kötelező oktatást. Murvai László írása a 16-17. oldalon

Mi marad...?

Cseke Gábor

Érdekes sors jutott az olyan embernek, mint amilyen néhai Hegedüs Nándor, aki alig fél évszázada (1969) hagyta itt az árnyékvilágot, miután cselekvő tanúja volt a huszadik század első felének. Ha végignéznünk mozgalmas életútját, akkor némileg kiábrándító az az egyoldalúság, amivel pályatársai elegyengették földi maradványai fölött a hantot: az *Irodalomtudományi Közlemények* 1970/1. számában, az Intézet életéből rovatban, valahol hátul közölt nekrológhban az Ady-kutatót siratják benne (joggal), s miután irodalomtörténeti érdemeit becsületesen felsorolják, mintegy mellékesen megjegyzik: „A *Holnap*-alapítók közé tartozott: mindig büszkén emlékezett erre. Gazdag, munkás életet élt utolsó órájáig. Volt főszerkesztő, több nagyváradi lap tulajdonosa, a bukaresti parlament Magyar-párti képviselője.” **Folytatása a 18. oldalon**

Gabriel Catalan

Történelem-adásvételel

A szerző két, 1990 után kiadott történelemkönyvet elemez, amelyekben hemzsegnék a bizonyítékok arra, hogy a tankönyvírók továbbra is a nemzeti-kommunista szemlélet szerint találják a románok történetét, és tovább folytatják a történelemhamisító manipulációkat, kárt okozva vele a román–magyar megbékélésnek.

A Basta generális által vezetett császáriak (18 ezer katonával) és az erdélyi nemesség közötti szövetség csupán azal magyarázható, hogy a Habsburgok megpróbálták rendet teremteni Erdélyben, ellenőrzésük alatt akarták tartani ezt a provinciát (valamint azt, hogy ne mondjon le a törökök elleni harcról, s hogy ne közeledjék Lengyelországhoz). Ezt bizonyítja az, hogy – amikor az erdélyi országgyűlés (a Diéta), megszervezte a császárnak tett esküjét, Tordán harmadszor is Erdély trónjára ülteti Báthori Zsigmondot, Lengyelország pedig növeli befolyását Moldvában, ahol visszaülteti a trónra Ieremia Movilát, és Havasalföldön 1600 és 1601 telén fejedelemmé teszi Simion Movilát – rehabilitálják Mihai Viteazult, helyreállítják a kapcsolatait II. Rudolfal Bécsben és Prágában 100 ezer tallér katonai támogatást nyújtanak neki, valamint Zilah közelében, Goroszlónál 1601. augusztus 3-án közösen győzelmet aratnak Báthori Zsigmond fölött. De Mihai meggyilkolása, amire 1601. augusztus 19-én került sor Aranyosgyéresen, csupán csak Basta generális „egyéni ambíciójával” indokolható, a gyűlölet fokozott rivalitással, nem pedig „a császári udvar magatartásával”, illetve „a császár céljaival”.

Ezért számunkra hamisnak tűnik az ilyen szónoklat: „Mihai tragikus alakja meghatározóan befolyásolta a román történelmet, az ő átfogó elképzelése és bátor tette modellé állított és korszakot nyitott”, illetve az, hogy „Mihai Vitezul legendás alakja (Tisz-tára legendás! – a szerző megjegyzése) örökösök a középkori világ távoli végein és a modern román társadalom kora hajnalán, mint az egész történelmünkön átvonuló, soha ki nem alvó egyesítési és szabadságvágy megtestesülése.”

Amint várható volt, a XVII. századról szóló lecke-képekben még inkább felerősítik az egyesülésről, a függetlenségéről és a törökellenes harcról alkotott mítoszokat. A XI. osztályos tankönyvben a lecke címe: „Mihai Vitezul politikai öröksége”; a VII. osztályosokéban pedig így lezáródik a lecke: „A Román Országok történelme a XVII. században és a XVIII. század elején a Mihai Vitezul uralkodásával létrejött megvalósítások: a független-

ség visszaszerzése, a pasalik-ká válás veszélyének megszüntetése és az először létrehozott egyesülés jegyében folyt.”

Megint megfélemeznek a Magyarországi királlyal (ez esetben a német-római császárral), illetve az erdélyi fejedelemmel szembeni alárendeltségről, vazallusi viszonyról, vagy pedig a fogalmazásmóddal kendőzik azt. Például azt állítják, hogy „Radu Șerban havasalföldi uralkodása első felében a Mihai Viteazultól örökölt teljes függetlenség jegyében történt (1602–1605), amikor II. Rudolf császár pártfogoltja volt, előbb a császár ültette Șerbant a trónra (1603. december 10-én), még mielőtt a szultán is megtette volna (1605 áprilisában)”. Miféle függetlenségről beszélhetünk azután, hogy az említett urakodót beiktatta valaki, és hűbérúra volt neki?!

Meg kell jegyeznünk, hogy Radu Șerban szövetségi szerződéssel hűséget esküdött több erdélyi fejedelemmel is: 1605-ben Bocskai Istvánnak, 1607-ben Rákóczi Zsigmondnak és 1608-ban Báthori Gábornak. Utóbbi 1608-ban hábérúra lett Constantin Movilának is, Moldva uralkodójának. De 1611 februárjában Báthori Gábor mindkét vazallusa hűbérbeszerződést kötött II. Mátyás főherceggel, Magyarország királlyal kölcsönös katonai támogatás érdekében, ugyanis Báthori Gábor 1611-ben lerohanta Havasalföldet. A tankönyvszerzők viszont úgy állítják be Radu Șerbant, mint aki „1603-ban, majd pedig 1611-ben az országgyűlési helyzetében volt”.

A Bethlen Gábor (1613–1629) fennhatóságát sem ismerik el Havasalföld fölött, jóllehet megemlíti azt, hogy 1617-ben a bojárok Lupu Mehedințeanu pohárnok vezetésével fellázkodtak, és ehhez támogatásban részesültek, továbbá azt a „Habsburg javaslatot” is, amely – „egy »dák királyság« létrehozására vonatkozott, aminek keretében helyet talált volna mindhárom Román Ország – megvalósíthatatlanul maradt terv volt”. De szót sem ejtenek a Gavril Moviával 1619-ben kötött szerződéséről. Gavril Movilá 1618 és 1620 között Havasalföld vajdája volt.

Hasonlóképpen járnak el I. Rákóczi György (1630–

1648) esetében is. Jóllehet részletesen bemutatják a bojárok ellenzéki magatartását Leon Tomșa vajdával (1630–1632) szemben, valamint azt is, hogy 1632-ben hogyan iktatták be a brâncoveni-i Matei agát Havasalföld vajdájaként, I. Rákóczi György tetteit elhallgatják, és úgy tesznek akkor is, amikor II. Rákóczi György (1648–1660) szerepéről kellene szólniuk.

Sem „a Matei Basarab uralkodása idején 1635-ben, 1636-ban, 1638-ban, 1640-ben, 1647-ben, 1650-ben és 1651-ben Erdély és Havasalföld között megkötött hét szerződés”, sem pedig „a Vasile Lupu idején 1638-ban és 1646-ban Moldvával megkötött két szerződés” nem tekinthető elegendőnek arra, hogy az erdélyi fejedelmek fennhatóságát bizonyítsa. Pedig néhány előírást is idéznek belőlük: Mateinak évente 5000 forintot kellett fizetnie (1635), Vasile Lupu számára megtiltották, hogy I. Rákóczi György tudta és jóváhagyása nélkül katonai akciót folytasson Matei Basarab ellen (1638), különben Matei Basarab ebben az évben tett hűségesküt I. Rákóczi Györgynek – immár harmadszor. Egyébként a XI. es történelemkönyv is megemlíti, hogy Vasile Lupu 1648 után megszegte a szövetségi szerződéseket, és ismételtlen megtámadta Matei Basarabot (áthágyva ezáltal az 1646-ban kötött jó szomszédi megállapodást is), 1650-ben I. Rákóczi György és Matei Basarab felújította a régi szövetségi szerződéseket, sőt 1651-ben külön megállapodást kötött: véd és dacsözvetést minden ellenséggel szemben, és „Havasalföld uralkodója nem késlekedik felhasználni ezt a megállapodást arra, hogy a Vasile Lupuval szembeni konfliktust eldöntse (1653 májusában)”.

A tankönyvszerzők azonban egyszer csak „elszólják magukat”. Feltételezve azt, hogy II. Rákóczi György részt vett a seimenek felkelésének elfojtásában (1654–1655-ben), kijelentik: „Constantin Șerban megmentette a trónját, egy újabb szerződés árán”, amit egy „hűségi szerződés” követett (1656 januárjában), ugyanakkor megemlíti azt is, hogy ennek a szerződésnek a szövegébe „belefoglaltak olyan cikkelyeket is, amelyeket elődje sohasem fogadott volna el” (jóllehet az évi 2500 arany fizetéséről megegyeztek már 1635-ben, és hogy az erdélyi fejedelem barátai közül válasszák a tisztségviselő bojárokat, az sem újdonság – lásd az 1631-ben kötött szerződést).

A Constantin Șerban uralmát követő időszak tárgyalásakor visszatérnek a vazallusság tagadásához. Így azt állítják: „a II. Rákóczi

György és III. Mihnea között létrejött szövetségi és örökös barátsági szerződésben, amelyet Nicolae Iorga kizárólag katonai szerződésnek minősített, az adott körülmények között a kapcsolatok teljes mértékben paritásosak voltak, amilyenekre Matei és Constantin a maga korában hiába törekedett, amikor a szomszédban az uralkodó összetartó arisztokráciára számíthatott és erős hadsereggel rendelkezett”.

A XVII. század végén, a Habsburgok törökellenes offenzívája közepette újabb szövetségi szerződések szü-

Habsburgokkal, amely elismeri Havasalföld személyiségét, de a formális behódolását is”.

A Brâncoveanu és a Habsburgok közötti 1690-es konfliktust a császári terjeszkedési érdekeknek tulajdonítják, s nem pedig annak, hogy a román vajda nem teljesítette a szerződésben előírt kötelezettségeit. S a szerzők melőlözve bármilyen magyarázatot, azt írják: „a szerződést nem lehetett alkalmazni”. Valójában Brâncoveanu Thököly Imrét támogatta katonailag is, a kurucok fejét, akit a törökök segítettek abban, hogy

Matei Basarab

lettek. 1685-ben Șerban Cantacuzino (1678–1688) és Apafi Mihály (1661–1690) „védelmi szövetséget” kötött, s úgy tűnt, hogy az erdélyi fejedelem, akárcsak elődei is, a felettes helyzetében volt.

Miután Apafi fejedelem és az erdélyi „rendek” (a Diétát alkotó főurak) behódolnak I. Lipót Habsburg császárnak, s kötelezik magukat, hogy évente 700 ezer forintot fizetnek annak fejében, hogy megtarthatják az ország hagyományos autonómiáját, a kiváltságait, és védelmet nyerne a törökökkel szemben (1686–1688), Șerban Cantacuzino havasalföldi vajda is hódoltsági szerződést köt a Habsburgokkal, amelyben „elismerik családjának örökös uralmát és birodalmi bárói rangját”.

A havasalföldi küldöttséget Iordache Cantacuzino vezette, aki 1688 októberében indult Bécsbe, azzal a céllal, hogy aláírja a fenti szerződést, s 1689 januárjában alá is írta; miután Șerban Cantacuzino meghalt, és Constantin Brâncoveanu foglalta el a trónt. Ebben a szerződésben benne volt „a Habsburgok iránti hűségeskü”. A tankönyvek gyakorlatilag tagadják ennek a dokumentumnak a létét; előbb azt állítják, hogy „Brâncoveanu visszahívta az elődje által Bécsbe küldött delegációt”, majd azt állítják: „Újabb tárgyalásokat követően, 1689-ben szerződést írtak alá a

kiüzze az osztrákokat Erdélyből. 1690-ben Brassó mellett, Zernyesten Brâncoveanu a törökök, tatárok, moldvaiak (Constantin Cantemir jelentős katonai alakulatot küldött) és a kurucok oldalán harcolt, és győztek, de ez nem bizonyult tartós sikernek, a Habsburgok ugyanis rövid idő alatt újra elfoglalták Erdélyt.

Hasonlóan balszerencsének állítják be Constantin Cantemir (1685–1693) moldvai vajda próbálkozásait is. Ő azért, hogy „Lengyelország terjeszkedési akcióját megghiúsítsa”, „1690-ben Szebenben titkos szerződést kötött a Habsburgokkal, amely gyakorlatilag eredménytelen volt” (ugyanabból az okból, mint a Brâncoveanu által aláírt szerződés).

A két szerződés közötti hasonlóság – hűségeskü, az uralkodó család örökös uralmának elismerése, nemesi cím – a moldvai uralkodó fia, Dimitrie [Dimitrie Cantemir, Moldva későbbi uralkodója] grófi címet kapott –, s feltehetőleg a törökök elleni katonai együttműködés Ausztria valóságos szándékairól tanúskodik: előszedte az Anjou-terveket.

Ugyanakkor ha tekintetbe vesszük a Cantemirek és a Brâncoveanu közötti konfliktust, s nem utolsósorban azt, hogy Constantin Brâncoveanu mennyire változékony politikát folytatott, akkor jobban megértjük az

1690-es eseményeket; s ha hozzászámítjuk azt, hogy a Porta és Franciaország támogatta a Habsburg-uralom ellen fellázadt erdélyi nemességet, sőt fejedelmi székbe juttatta és 1690 júniusától októberéig ott tartotta Thököly Imrét, akkor tisztában lehetünk azzal, hogy a Habsburgok törökellenes terve nem volt teljes mértékben sikeres.

Azt is megemlítenénk, hogy a tankönyv szűkszavúan kezel bizonyos dolgokat. Megelégszik azzal, hogy bejelenti: „1694-ben Constantin Duca (1693–1695) megújította a [Moldva és a Habsburgok közötti] szerződést”, néha pedig bizarrul, mondhatni kétértelműen fogalmaz: „1695-ben megerősítették a vajdának adományozott címet, azt, hogy a Német-római Szent Birodalom hercege. Brâncoveanu mindenáron megpróbálta elkerülni az ország hadszíntérré válását, vagy azt, hogy a Habsburg Birodalom részévé tegyék.”

Viszont hiányzik a képből a brâncoveanui külpolitika kétkulacsossága. Vagyis jóllehet Brâncoveanu 1703 és 1711 között [a Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc idején] a Porta politikáját szolgálta Erdélyben, ellátta a kurucokat és menedéket nyújtott nekik (Pintea Vitéz csupán egyike volt a számos bihari és máramarosi román csapat vezetőinek, akik Rákóczi Ferenc magyar kurucainak oldalán harcoltak az osztrák uralom ellen), VI. Károly Habsburg császár megis 1713-ra és 1714-re vonatkozóan megújította a havasalföldi vajda számára a menedékjogot, megengedte, hogy török veszély esetén családjával együtt Erdélybe meneküljön, valamint azt, hogy ott a birtokait újabb vásárlásokkal gyarapítsa; az 1701-ben kibocsátott császári oklevél alapján tehette ezt; valamint Bécs belegyezésével házat és birtokot vásárolhatott Brassó, Fogaras, Vajdahunyad vidékén. A Brassó közelében lévő Felsőszombatfalva már a tulajdonában volt, Preda Brâncoveanu országbírótól örökölte, akinek I. Rákóczi György özvegye adta zálogba, II. Rákóczi György pedig megerősítette a zálogbaadást. (Azok között a javak között, amelyekért Brâncoveanunak a törökök megkínózták és lemészárolták, számos ingatlan volt – 172 havasalföldi birtok és 7 erdélyi birtok, együttes értékük 2 millió piastert –, továbbá, marhacsordák, ékszer, rengeteg pénz – a bécsi bankokban 244 884 forint, a velencei bankokban 196 498 dukát –, ami bőven kamatozott. Brassóban amellet, hogy több házat és telket birtokolt, sok pénze volt elhelyezve az ottani bankokban.)

(Folytatjuk)

Lennebb kell vinni a küszöböt

Beszélgetés Markó Attila államtitkárral, az Etnikumközi Kapcsolatok Hivatalának vezetőjével

Zsehránszky István

► Milyen gondok és nehézségek merültek fel a népszámlálás során?

– A gondok és nehézségek java része technikai jellegű, illetve rosszindulat kérdése volt, de volt számos olyan probléma is, amelynek anyagi okai voltak. A minket érintő problémáknak jelentős része a biztosok felkészültségével kapcsolatos. Például a biztosok eleinte nem engedélyezték, hogy a lakásban jelen lévő családtag bemondja a távol levő családtagnak a nemzetiségét. Vagy számos esetben egyáltalán nem tették fel a nemzetiségi hovatartozásra vonatkozó kérdést, arra hivatkozva, hogy úgy sem kötelező válaszolni rá.

► A fel nem tett kérdésre pedig egyáltalán nem... Ennek tulajdonítható az, hogy 59 200 állampolgár nem mondta be a nemzetiségi hovatartozását?

– Ennek is, meg annak is, hogy különböző helyeken nem töltötték ki ezt a rovatot. Annyira kaotikus volt a biztosoknak a kiválasztása és a felkészítése is, hogy gyakorlatilag rányomta a bélyegét a teljes folyamatra. Azt hiszem, ennek egyik legfőbb oka az, hogy alulfizetett volt ez az egész népszámlálás. És „Olcso húsnak híg a leve”; amilyen volt a befektetés, anyagi és humán erőforrás tekintetében, olyan az eredmény is. Azt kell mondanom, és ezt nagyon sokan mások is elmondták már, saját tapasztalatuk alapján, hogy a népszámlálást nem egy esetben felkészületlen biztosok, néhol pedig félretájékozott biztosok végezték.

► S a félretájékoztatóból állt?

– Abból például, hogy azt mondták a biztosnak: ne kérdezze meg az adatközlőtől a vele egy fedél alatt lakó rokonának a nemzetiségét, miként említettem.

► És erre volt hivatalos utasítás? Vagy csupán egyéni kezdeményezésről van szó?

– A megyei és a központi statisztikai hivatalok az egész folyamat alatt napról napra változtatták az utasításokat. Az RMDSZ a népszámlálás idején többször levéllel fordult a Központi Népszámlálási Bizottság elnökéhez, alelnökéhez, a statisztikai hivatal elnökéhez különböző jelenségszerű problémákkal. Nem csupán egyedi eseteket jeleztünk, hogy imitt-amott nem tették fel a nemzetiségre vonatkozó kérdéseket, hanem azt is, hogy a biztosok már eleve ilyen jellegű utasításokat kaptak. A gond továbbá az volt, hogy a népszámlálás elején történeteket nem korri-

gáltak, nem tértek vissza rá. Az általunk jelzett problémák orvoslását követően hibába zajlott tovább problémamentesen az adatgyűjtés, ha a biztos nem tért vissza azokba a lakásokba, ahol korábban elkövette a hibákat.

► Következtetésként talán az is levonható, hogy sok mindent jó előre szabályozni kell, olyan dolgokat is, amelyekről azt hittük, hogy magától értetődőek, nemde? Nem lehet a jóindulatra bízni, hanem szabályba kell foglalni.

– Sajnos, azt kell mondanom, hogy ez részben igaz. Legalábbis nálunk, ahol a jóindulat nem túl gyakori vendég a nemzetiségi ügyek tekintetében. Nyilván sehhol a világon, a civilizált világban nem szükséges lesabályozni ilyen kérdéseket, mert azok magától értetődőek.

► De nálunk, ugye, nem.

– Sajnos. Ezért van abban igazság, hogy bizonyos kérdéseket, még ha magától értetődőek is, legalább utasítás szintjén rögzíteni kellene. De nem mondhatnánk, hogy szabályok hiányában lettek volna a biztosok, fókuszra emeltem a belyegést a teljes folyamatra. Azt hiszem, ennek egyik legfőbb oka az, hogy alulfizetett volt ez az egész népszámlálás. És „Olcso húsnak híg a leve”; amilyen volt a befektetés, anyagi és humán erőforrás tekintetében, olyan az eredmény is. Azt kell mondanom, és ezt nagyon sokan mások is elmondták már, saját tapasztalatuk alapján, hogy a népszámlálást nem egy esetben felkészületlen biztosok, néhol pedig félretájékozott biztosok végezték.

► A jövőben lehet, hogy vizsgáztatni kell a biztosokat, mielőtt munkába állnak.

– Ha lesz kit... A másik gond az volt, hogy kevesen vállalták ezt a munkát, nem volt elegendő biztos. Emiatt sok helyen nem sikerült mindenkit megszámlálni, például Bukarestben. Ezért, én legalábbis, részben sikertelennek nyilvánítom ezt a népszámlálást. A megszervezése és lebonyolítása szempontjából mindenképpen.

► A statisztika szerint növekedett a kisebbségek aránya, a valóságban is így van?

– Alapvetően a roma közösség önbevallásán áll vagy bukik az, hogy Romániában az arány merre megy. Mert köztudott, hogy a roma közösség egésze nem vallja annak magát, bár most többen vallották magukat romának, mint tíz évvel ezelőtt: 535 000 helyett 619 007-en vannak. Mintegy nyolcvanezer-

rel több roma van. Tehát ott volt jelentősebb növekedés. Viszont nagy esés van a németeknél, majdnem felére csökkent a számuk; és a roma közösséget leszámítva szinte valamennyi kisebbség tagjainak a száma csökkent. Meglepetést okozott, hogy a magukat makedónoknak valló személyek száma 3500-ra ugrott. Ezelőtt tíz évvel mindössze hatszázegyházyan voltak.

► Akkor úgy hívták őket, hogy szláv makedónok.

– A biztosok képzésekor közölték velük, hogy megváltozott az elnevezés. Maga a szervezet, tehát maga a közösség kérte, hogy a szláv jelzőt vegyék ki a nevük mellől. A magukat makedónnak valló személyeknek 60 szá-

zaléka Konstanca megyében él, de sejtésem szerint itt egy konfúzió is közrejátszott.

► Azok állítólag arománok.

– Feltehetőleg a Konstanca megyei arománok, akik makidonoknak (így!) nevezzük magukat. Bár a népszámlálási kérdőívben külön aromán rovat is volt, ők valószínűleg makidonnak vallották magukat, a biztos pedig makedónnak kódolta őket. De a kisebbségek aránya elsősorban a roma lakosság számának növekedésével lett nagyobb.

► Persze feltehető az is, hogy a kisebbségek arányának a növekedése csak viszonylagos. Lehet, hogy aránylag több román ment el az országból, mint kisebbségi. Mindenesetre az jó jel, hogy most 84 ezerrel többen vallották magukat romának, mint tíz évvel ezelőtt. Ez azt jelenti, hogy jobb a léghő az országban. Nem félnek annyira megvallani, hogy kicsodák ők.

– Nem tudom, hogy pusztán a félelem kérdése lenne... Itt több olyan tényező játszik közre, ami megemeli ezt a számot: a tényleges szaporulat a romáknál messze nagyobb, mint más közösség esetében; az önbevallási készség is megnövekedett; harmadrészt pedig roppant

erős roma kampány volt. Szervezői tavaly ősszel azt remélték, hogy egymillióra fog felugrani a roma lakosság száma.

► Akkor pedig sokkal több támogatásra számíthatnak.

– Ilyen méretű ugrást, megkétszereződést azért statisztikailag nem lehetne megmagyarázni. Nem lehet ennyivel nagyobb sem az önbevallási készség, sem a szaporulat... Bár szakértői véleményem szerint továbbra is egy és másfél millió közöttinek tekintik a roma lakosság reális számát, ez népszámlálás által nem igazolt jelenleg.

► Becslés szerint lehetnek annyian.

– Milyen becslés az, hogy én azt mondom rólad: te roma

vagy Szeben megye magyar lakosságának csökkenése esetében igencsak vélelmezhető, hogy egy részüket legalábbis a Székelyföld vonzotta el. Nagyon sok tősgyökeres brassói ismerem, aki most Szentgyörgyön lakik, ott vett lakást, jöllehet Brassóba jár dolgozni. De Szentgyörgyre költözött, mert van ott egy magyar színház, magyar társaság...

► Jobban érzi magát ott.

– Tehát nagyon sok brassói származású él, lakás és személyi igazolvány szerint, Sepsiszentgyörgyön.

► Arról már beszéltünk, hogy sokan nem vallották meg a nemzetiségüket. A népszámlálás eredményeit látva, milyen új tennivalói vannak a hivatalnak?

– Természetesen nagyon sok. Át kell néznünk például a 20%-os küszöbhez kapcsolódó nyelvhasználati jogok alakulását az új adatok tükrében, és alapvetően meg kell akadályoznunk, hogy ahol küszöb alá csökkenés történt, ott ne csorbuljanak szerzett jogaink. Ez sok esetben jogszabályok módosításával vagy új jogszabályok elfogadásával érhető el. De mivel még az anyanyelvi adatok nem állnak rendelkezésünkre, ezért korai lenne részletekbe bocsátkozni.

► Egyáltalán szükség van ilyen határra egy demokratikus országban? Egy korlátozásra, amely meghatározza azt, hogy mikor lehet használni az anyanyelvet, s mikor nem? Ez tulajdonképpen korlátot jelent, megkülönböztetés.

– Ha érzelmileg kellene viszonynomni ehhez a kérdéshez, akkor persze azt mondom, hogy nincs rá szükség. De ez nem egy szakmailag megalapozott válasz. Tekintetbe kell vennünk azt is, hogy adott esetben az ilyen szabályozás védelmet jelent a kisebbség számára. Valamilyen formában mérhetővé kell tenni a nyelvi jogokat, hogy szabályozott keretben gyakorolni lehessen azokat. Ezért kell kötnünk valamilyen számhoz, valamilyen lakosságarányhoz. Még akkor is, ha ez az arány 1 százalék. Nyilván nekünk arra kell törekednünk, hogy ezt a 20%-os küszöböt minél lennebb tudjuk vinni.

► De ebben az esetben az egy százalék alattiak már halálra vannak ítélve nemzetiségi szempontból.

– Ilyen logika alapján a jelenlegi 20% alattiak is azok lennének. Nekünk nyelvhasználati szempontból az alkalmazhatóság határai a fontosak. Hogy legyen az illető nyelven értő önkormányzati tisztviselő, legyen megválasztott tanácsos, legyen töl-mács. Másképp hiába a jog,

ha nincs, aki alkalmazza, és nincs, akivel alkalmazni. De semmiképpen nem tekinthető elveszettnek egyetlen magyar ember sem, éljen ő a legkritikább szórványban is. Hiszen mindenkinek, küszöbötől függetlenül, adott a joga az anyanyelven való tanulásához, a hagyományok ápolásához, és ott, ahol a számarányunk jóval a bővös 20% alatt marad, ott is fontos, hogy osztályaink, iskoláink, művelődési intézményeink legyenek.

► Azért teszem szóvá, mert pontosan a kis létszámú nemzeti kisebbségeket kell nagyon is támogatni ahhoz, hogy megmaradjanak, ez nyilvánvaló. Ők vannak a leginkább veszélyeztetve.

– Egyetérték ezzel, de ennek a támogatásnak alapvetően a már említett oktatási és művelődési területen kell megjelennie.

► És még hozzáténném: Romániában három nemzeti kisebbséget: a magyart, a romát és az ukránt leszámítva, a többiek mindössze harmincezeren vagy harmincezer alatt vannak. Nagyon kellene gondoskodni róluk, ha azt akarjuk, hogy megmaradjanak.

– A kis létszámú közösségek esetében az a helyes út, hogy előbb megpróbáljuk kiépíteni és szinten tartani az anyanyelv oktatását, illetve az anyanyelven történő oktatást, majd ezt követően kialakítani a nyelvhasználati jogok alkalmazásához szükséges jogi és intézményes keretet. A nyelvhasználatot a nagyon kis létszámú közösségek esetén addig nincs miért fessegetni, amíg nem beszélünk a nyelvet. A politika színterén is előbb volt a tanügyi törvény elfogadása, majd később annak módosítása, és azután következett a közigazgatási törvény módosítása.

► Nyilvánvaló, hogy árnyaltabban kell kezelni a kérdést, nem pedig bürokratikus.

– Egyértelműen így van. Ami pedig a kérdés másik részét illeti, nem értek egyet a felvetéssel. Mert még ha kis létszámúak is egyes közösségek, de vannak köztük olyanok is, amelyek többen élnek. Például a törökök és a tatárok Dobrudzsában. A szerbeknek a Bánságban néhány településen szintén nagyobb az arányuk. Ilyen esetekben a kis létszám ellenére is van létjogosultsága a nyelvi jogok gyakorlásának. Meg kell azonban jegyeznünk azt is, hogy bármennyire él viszonylagosan többen egy közösség, a jogok gyakorlásához az illető közösség belső igénye is szükséges.

Folytatása a 17. oldalon

A 2012-es év tanügyi újdonságai

Murvai László

A 2012-es évben folytatódik az 1/2011-es tanügyi törvény (a továbbiakban TT) előírásainak gyakorlatba ültetése. Nézzük sorjában.

1. Előkészítő osztály

A törvény 361/2/a cikkelye szerint a 2012–2013-as tanévtől megindulnak az ún. „előkészítő osztályok”. Elvileg ezek az óvodák nagycsoportjainak az iskolai oktatásba való átcsoportosított formáiként képzelhetők el. Azaz a különbséggel, hogy az előkészítő osztályok kötelezőek lesznek és szerkezetileg az elemi oktatás részét fogják alkotni. Mind a mai napig megoszlanak a vélemények, hogy mi a jobb megoldás: óvodában hagyni a gyermekeket hatévesen, vagy lehetővé kell tenni a számukra, hogy elkezdjék a kötelező oktatást. Érvelni mindkét szervezési forma mellett lehet. Mert ugye jobb a gyerekeknek, mondják az első változat kedvelői, ha még egy évig a játék, az óvo néni féltő gondoskodása veszi körül őket, olyan tárgyi feltételek keretében, amelyeket a játékos foglalkozások gyakorlására találtak ki. A gyermek pszichoszomatikusan rengeteget fejlődik egy év alatt, ami az iskola fegyelmével teli légkörében majd hasznára válik. S egyáltalán, miért akar az iskola egy évet elrabolni az óvodai gondmentes életből, miért ne hagynánk a gyermeket még egy évig gyermeknek? A másik elképzelés hívei a TT előírása mellett kardoskodnak, hogy hatéves korban pazarlás a gyermek

szocializálását még mindig iskolán kívüli formában hagyni. A fejlődése szempontjából előnyösebb megtapasztaltni vele, hogy mi is tulajdonképp az iskola, hogy az óvoda után, egy év múlva az elemi osztályok követelményrendszere fogja napi tevékenységét, munkáját meghatározni. A kötelező oktatás elkezdésekor, mondja Daniel Funeriu, Románia rendelkezik a legidősebb tanulói réteggel Európában. A statisztikák azt mutatják, hogy az ország első osztályosainak 62%-a hétéves, 5%-nál valamivel több nyolcéves, és 1% kilenc éves. A tanulók 32%-áról nem közöl adatokat, de szerinte fiatalítani kell. Olyan iskolai keretben eltöltött esztendőre van szükség, ami átmenetet képez a játék és a tanulás között, mondják megint mások. Azt itt és most vitathatjuk, hogy melyek a fajsúlyosabb érvek, az óvoda- vagy az iskolapártiaké, de post festum már nem nagyon érdemes, hiszen a törvény előírásai immár kötelezőek, és mindenki számára adottak.

Sajnos, a szaktárca eligazító útmutatásai az utolsó métereken érkeztek meg, és még mindig csak az előkészítő

osztály szervezésére vonatkozó sajátosságokat körvonalazzák. A szóban forgó Metodológia (3064-es szám) írd és mondd, a 2012. január 25-i *Monitorul Oficial*-ban jelent meg. Pedig köztudott, hogy a TT különböző cikkelyeihez kapcsolódó metodológiai a 2011-es esztendő októberéig meg kellett volna, hogy jelenjenek (lásd. a TT 361/6-os cikkelyét). Ehhez képest az előkészítő osztályok metodológiája négy hónapot késett, ami már nemigen lep meg, hiszen az előírt háttérintézkedések (metodológiai, miniszteri rendeletek stb.) közül e sorok írásáig e rendelkezéseknek csak mintegy 55%-a látott napvilágot.

Arról nem is beszélünk, hogy az előkészítő osztályok metodológiájának előírásai nem minden esetben oldják meg megnyugtató módon a

kérdéseket illeti, ezekről a mai napig csak halvány, nem hivatalos információk kerengenek. Ami a TT megjelenése óta a szaktárca tartalmi kérdéseivel foglalkozó részlegén történik – illetve inkább nem történik – az enyhén szólva elgondolkodtató. Az embernek van egy olyan érzése, mintha a feladatok elodázása, nem pedig a megoldása lenne a cél. Még mindig nem tudni, hogyan fog kinézni a heti órakeret. Pedig a TT már egy éve hatályba lépett. Nem tudni, hogy pl. a matematikát vagy a történelmet egy héten hány órában fogják tanítani. Hogyan fog megtörténni tantárgyanként a TT által előírt heti óraszám csökkentése? Ez lenne pl. a tantervek kidolgozásában az első lépcsőfok, mit tervezünk és mennyit, mert a tervezés szempontjából nem mindegy, hogy egy

menyivel? Hány órájuk/tevékenységük lesz egy héten? És még folytathatnám.

Egy dolog bizonyos: ezeknek az osztályoknak a hatékonyságát jórészt az fogja meghatározni, hogy mit és hogyan fognak tanulni a gyerekek? Ha az oktatás tartalmának a kidolgozói, illetve a gyakorló pedagógusok tiszteltetbe fogják tartani a TT előírásait, azaz az átmenetet fogják szem előtt tartani a játék és a tanulás között, akkor ez az oktatási forma hatékonyság lesz, és meg is fog maradni. Ha viszont a tervezők is, a gyakorló pedagógusok is abból fognak kiindulni, hogy az előkészítő osztályban tanítani kell, mert a „tanterv” ezt írja elő, és írni, olvasni, számolni akarnak majd a gyerekekkel (szándékosan nem használtam a tanuló megnevezést), akkor ez az oktatási

mind az óvodában, mind az elemi osztályokban. Vagyis ma a TT szerint óvodában tanító tanárok meg elemi osztályban tanító tanárok léteznek. Így van ez még akkor is, ha az óvodában és az elemi osztályokban dolgozó pedagógusok jó része egyelőre nem rendelkezik tanári képesítéssel.

A veszélyhelyzetet bizonyára enyhíteni fogja az a tény, hogy az előkészítő osztályra kijelölt pedagógusokat, mielőtt elkezdi munkájukat, sajátos kiképzésben fogják részesíteni. Azzal is javulhat a helyzet, hogy az előkészítő osztályokban nem megengedett a tesztek vagy az érdemjegyek tudásfelmérésre való használata. A pedagógus csak bátorító, jutalmazó eljárásokat fog a tanulók teljesítményének értékelésében használni. Példának okáért

használtuk, mert az az első osztály előtt indul. Csakhogy ez a név több okból sem aratott tetszést. A rosszindulatú tanügyi szemlélődők szerint erre a szerkezeti változásra azért volt szükség, hogy két sikertelen nekifutás után (2000 és 2004 között lehetünk ezeknek tanúi), végre általánosíthatassuk a kötelező tízosztályos oktatást. Mert, azt sokan szorgalmazták, hogy a nyolc kötelező osztályt kilencre kerekítsék, különben az oktatás tartalma továbbra is a régi marad. A 0-dik osztály elnevezés viszont sehogyan sem ígérkezett megfelelőnek, mert 9+0 sehogyan sem adja ki a 10-et. A jóindulatú szemlélődők pedig azért ózdkodtak a megnevezéstől, mert ugye, mit is lehetne tanítani-tanulni egy 0-dik osztályban.

Vajon valami ahhoz hasonló történik-e majd, mint tavaly az ötödik osztályosok esetében? Nekik, mint az új oktatási struktúrát kezdő osztályoknak, amint azt a TT 361/3/b cikkelye előírja, új tantervek alapján kellett volna kezdeniük a tanulást. Ebben a cikkelyben szöveg szerint az áll, hogy az V–IX. osztályos új oktatási szerkezet azzal az V. osztállyal indul, amelyik a 2011–2012-es tanévben kezdte meg tanulmányait. Ehhez képest mit kaptak kézhez a tanárok? (A tanulókról most nem is beszélünk...) A régi tanterveket, amelyeket a régi oktatási szerkezetre méretettek. Olyan tankönyveket (valamennyi százalékos utánnomatokat), amelyeket ezelőtt tíz évvel adtak ki. Azaz a tantervek is, a tankönyvek is a régről itt maradtak voltak. A 4+4+4-es oktatás szerkezetre és nem az új 1+4+5+3-asra épültek. Az „új oktatási szerkezet” tanulói a 2012–2013-as tanévben hatodikosok lesznek. Reménykedjünk, hogy nem akkor kapnak majd új tanterveket és tankönyveket, amikor IX-esek lesznek?

Mindent egybevetve: a szülők megérthetik az előkészítő osztály vonatát, mert a beiratkozás csak március 5-én kezdődik. Mivel ezeknek az osztályoknak az indítása unikum a román közoktatás történetében, valamivel bővebben fogok foglalkozni az új szervezési formákkal, hogy elősegítem az új információ áramlását egyrészt a közvélemény, másrészt az érintettek felé.

Tehát néhány hónap múlva, pontosabban ez év szeptemberében megkezdődik működését az előkészítő osztály. Ahogy a neve is mutatja, ez az új oktatási forma a TT előírásai szerint átmenetet fog képezni az óvoda és az iskola között. Azok a gyerekek járhatnak ezekbe az osztályokba, akik ez év szeptemberéig betöltik a hat évet.

Megjegyzés: Az előkészítő osztályok *Metodológiája* – a 33/1-es cikkely – külön ki-

mindennapok gyakorlatának gondjait. Példának okáért elrendelik a hat- és hétéves gyermekek összeírását 2012 februárjában. Ezt a nyilvántartást a törvény elfogadása előtt kellett volna elkészíteni, lehetőleg minél pontosabban, mert ez igencsak befolyásolta/befolyásolhatta volna a végső döntéshozást. Ehelyett néhány hónappal az oktatás megkezdése előtt rendelkezünk el a gyerekek létszámának az összeírását. Mi van akkor, ha az eredményből az fog kiderülni, hogy az iskolákban megyei szinten sok esetben nincs hely az előkészítő osztályok számára? Ha nem ismerjük a tanulók létszámát, azt sem tudhatjuk, hogy hány pedagógusra van szükség ezekben az osztályokban. Az sem biztos tehát, hogy lesz, aki tanítsa azokat az osztályokat. Több óvoda pedig gyerekek nélkül maradhat. Azokkal mi fog történni? Mert 2012 februárjában ezen már nem lehet segíteni. Ilyen nyitva hagyott kérdéseket egy szakszerű szervezés nem engedhet meg magának. Én nem ilyen decentralizálást képzeltem el. (De gondolom, mások sem.) Ami az előkészítő osztályokra vonatkozó tartalmi

tantárgyat hány órában tanítanak majd. Arról nem is szólva, hogy az első lépcsőfok kihagyásával könnyen orra bukik az ember...

Pedig végső soron egy ország oktatásáról van szó, olyan történelmi helyzetben, amikor végre a helyére lehetne tenni néhány dolgot a tanügyi tartalmi kérdéseinek vonatkozásában is. Arról már csak említést teszek, hogy mindez áttételesen a kisebbségi oktatás sajátos tartalmi kérdéseivel foglalkozó szakembereit is hátráltatja a munkájában.

Miért lettek volna fontosak, bár az utolsó métereken is, az előkészítő osztály tartalmi vonatkozásai? Azért, mert amikor ezeket írom, már februárban vagyunk. Azért, mert idejében kellett volna az eddig ismeretlen oktatási formát megfelelő tudományos alapossággal előkészíteni. Mert eddig nem tudni, hogy mit fognak ezek a gyerekek tanulni? Írni, olvasni, számolni fognak? Tanórákon fognak-e részt venni vagy különbözőféle és fajta tevékenységeken? Hány percig fog tartani egy tanóra vagy tevékenység? 50 percet ülnek-e egy helyben az osztályban? Vagy kevesebbet? Ha igen,

forma nem lesz hosszú életű, mert az életkori sajátosságok ellenében nem lehet törvényt alkalmazni. Maradjunk csak annál az egyszerű példánál, hogy a hatéves gyerek kezének a felépítése nem alkalmas az írószer megfogására sem. Ő marokra fogja a ceruzát és arra nem lesz képes, hogy egyenes vagy görbe vonalakat, hurkokat meg egyéb lehetetlenségeket „írásgyakorlaton”. Arról már ne is beszéljünk, hogy miként fognak az iskolapadokban 50 (azaz ötven) percet egy helyben ülni. Ha viszont a tanóra/foglalkozás nem lesz 50 perces, az előkészítő osztályos gyerekek zavarni fogják a többi osztályokat. Ha az előkészítő osztályokban a képzés helyett kiemelt hangsúlyt fognak fektetni a gyerekek életkorának megfelelő testedzésre, a rajzra, a zenére, általában a játékos tevékenységekre, akkor viszont távlata lehet ennek az „átmeneti” osztálynak. Számomra az is veszélyhelyzetet sejtet, hogy az „óvo néni” helyett a „tanító néni” kezébe kerülnek a gyerekek.

Megjegyzés: Azért használtam az idézőjelet, mert a TT előírásai szerint már csak tanárokról beszélhetünk

különböző színű pontokat. Az év végén pedig az iskola minden gyerekről, azok testi és lelki fejlődéséről beszámolót, értékelést fog a szülőök rendelkezésére bocsátani.

Bár ne lenne igazam, de úgy néz ki, hogy az utolsó pillanatban adunk majd valami tartalmi eligazítót a tanító kezébe, és aztán majd elvlik. Esetleg olyan segédanyagot/segédanyagokat (majdnem tankönyvet mondtam...) kapnak, ha egyáltalán lesz ilyen, amely/ amelyek sikere vagy sikertelensége egyesek ötletességén vagy annak hiányán múlik? Vagyis a véletlen. Ha egyáltalán lesz még fizikai idő legalább körülírni azokat a feladatokat, amelyeknek a megoldása a gyakorló pedagógusokra vár?

Megjegyzés: Persze az is elképzelhető, hogy az előkészítő osztályok esetében nem nekem, hanem egy másik oktatáspolitikusnak lesz igazam, aki attól tart, hogy az illetékesek "(...) a végletekig szabályozni akarják majd a nulladik év minden lépését." (vö. Magyarai Nándor: *A törvénytől a törvény alkalmazásáig*. In: *Magyar Közoktatás*. 2011.12.3-4.). Régebben 0-dik osztály megnevezést is

hangsúlyozza, hogy a beiskolázási tervet úgy kell összeállítani, hogy minden gyermek számára biztosítva legyen az anyanyelven való tanulás joga, amennyiben erre igényt tart.

Nézzük, hogyan alakulhat azoknak a leendő tanulóknak a beiskolázása, akik ebben az évben hét- vagy hatévesek lesznek? Azok a gyerekek, akik 2012. augusztus 31-ig betöltik a hét évet (vagyis 2005. szeptember 1. előtt születtek), kötelező módon első osztályosok lesznek. Abban az esetben is, ha történetesen nem jártak óvodába. Azok viszont, akik 2012. augusztus 31-ig a hat évet töltik be (vagyis 2005. szeptember 1. és 2006. augusztus 31. között születettek) előkészítő osztályosok lesznek, vagy pedig a szülők, illetve a törvényes gyám írásos opciója alapján első osztályosok. Azok a gyerekek, akik 2012. szeptember 1. és 2012. december 31. között töltik be a hat évet (vagyis 2006. szeptember 1. és december 31. között születtek), ha a szülők írásban kérik ezt, és az erre hivatott szakemberek szavatolják a gyermek rátermettségét, előkészítő osztályba írathatók, vagy pedig óvodában maradhatnak.

A beiratkozási feltételek az előkészítő osztályba – tanítási nyelvre való tekintet nélkül – megegyeznek minden iskola esetében. A szülők vagy a törvényes gyámok ez év márciusától kezdődően írathatják be gyermekeiket. A beiratás körzetei szerint történik. A körzetek felől vagy az előkészítő osztályokhoz kapcsolódó egyéb kérdésekről a szülők minden oktatási intézményben érdeklődhetnek. Ingyen, bérmentve. Telefonon a következő zöld vonal felhasználásával lehet információkhoz jutni: 0 800 816 ABC. (Az ABC a megye megjelölése pl. Arad 257, Bukarest 21 stb.) minden hétfőtől péntekig 9–17. óra között.

A körzeti iskola, köteles gondoskodni a gyerekek beiskolázásáról, ha a szülők azt írásban igényelték. A szülők a körzeten kívüli (esetleg más városban vagy más megyében működő iskolákba is) kérhetik gyerekeik beiratását, ha az igényelt iskolában üres helyek vannak. Ha az igényelt iskolában nincs üres hely, az iskolák meghatározott és nyilvános feltételek alapján rangsorolják a kéréseket. Tilos a beiratási sorrend tesztelés alapján való eldöntése. Az iskolák a beiratási feltételeket a beiratás kezdetén teszik közzé. Ezek utólagos megváltoztatása nem megengedett. A gyermekek jelenléte a beiratkozáskor nem szükséges, és nem is ajánlott. A beiratkozás ingyenes és a szülők opciói szerint március 5-től május 9-ig tart az alábbi négy szakaszban:

– első szakasz: 2012. március 5. és 16. között azokat a gyerekeket írják be, akik a saját körzetükbe tartoznak;

– második szakasz: március 20. és 27. között azokat a

gyermekeket írják be, akik más körzetbe tartoznak és egy-egy iskola üresen maradt helyeire jelentkeznek;

– harmadik szakasz: április 23. és 25. között azoknak a gyerekeknek szülei kérhetik az ügyintézt, akik nem a saját körzetükbe jelentkeztek, és nem sikerült beiratkozniuk, vagy akik április 23-ig nem iratkoztak be. és a saját körzetükben jelentkeznek;

– negyedik szakasz: május 2. és 9. között azoknak a gyerekeknek a szülei számára megjelölt időszáv, akik valamilyen okból kifolyóan nem iratkoztak be az első három szakaszban.

Azokban a helységekből, amelyekben kisebb számú magyarság él, a megyei tanfelügyelőségek/a bukaresti tanfelügyelőség sajátos beiratkozási körzeteket fog kialakítani. Amennyiben egy helységeben csak egy magyar tanfelügyelőségi iskola létezik, egy körzetbe fog tartozni minden magyar család.

2. Új finanszírozás

A másik újdonságot a 2012-es évben a finanszírozási rendszer reformja jelenti. Induljunk ki ismét a TT 63/1-es cikkelyéről. A törvény 8-as cikkelye kimondja, hogy az állami költségvetésből és a helyi hatóságok költségvetéséből 6%-ot kell a tanügy rendelkezésére bocsátani. A TT záróintézkedései azt is világossá teszik, hogy a tanulónként meghatározott sztenderd fejkvóta, azaz, hogy a tanügyre fordított „pénzösszegek követik a tanulókat” elv, 2012-ben fog hatályba lépni (v.ö. 361/f, g cikkelyek). A 6%-os ráfordítás és az új finanszírozási rendszer kölcsönhatásában van egymással, mert a fejkvóta alkalmazása lehet, hogy az államnak többbe fog kerülni, mint amit eddig a tanügyre fordított.

A szaktárca azon szakemberei, akik ezekkel a kérdésekkel foglalkoztak, serényebben dolgoztak, mint az előkészítő osztály körül bábkodók, hiszen az a metodológia, amely az új finanszírozást szabályozza, már a 2011. december 29-i *Monitorul Oficial* hasábjain megjelent (1274-es Határozat). Magát az intézkedést röviden úgy jellemezhetjük, mint a méltányosság elvének egyik megtestesítőjét a tanügyben. Hiszen az iskolákat megillető pénzösszegeket az új szabályozás az oktatási intézményekben a beírt gyerekek, illetve tanulók száma szerint határozza meg. A tanulóknak járó pénzösszeg meghatározása több sajátos szempont figyelembevételével történik. Létezik egy alapsztenderd, amely tartalmazza a tanárok és az iskolában dolgozó többi alkalmazott fizetésére, valamint az iskola működtetésére, karbantartására kijelölt összeget. Tegyük fel, pl. hogy átlagban a fizetésre 2235 lej jut, és az iskola működtetésére pedig 264 lej jut. Ha pl. az iskola hidegebb környezetben található, a fenntartásra 300 lej

jár. Számunkra különösen fontos, hogy többletpénzösszeget kapnak a kisebbségi iskolákba járó tanulók. Ha pl. az elemi osztályokban a tanulók (városban 22 és vidéken 18 tanulóra számítva) fejkvótája városi iskolában 1701 lej, illetve vidéki iskolákban 2027 lej, akkor a kisebbségi iskolákban ez az összeg 2041, illetve 2432 lej.

A problémák abból fognak adódni, ha egy-egy osztályban vagy csoportban nem lesz meg a TT 63/1-es cikkelyében előírt tanuló- vagy gyermeklétszám. Ebben az esetben két megoldás létezik a vezető tanácsok számára a kisebbségi oktatás óvodái, iskolái, tagozatai, osztályai, csoportjai esetében. Vagy kéri a TT 63/2-es cikkelyében előírtak alkalmazását, azaz az osztályok, csoportok létszám alatti működését. Vagy a másik lehetőség, hogy szimultán oktatást szerveznek, ami olcsóbb, de kevésbé hatékony. Ha már a szimultán oktatásnál tartunk, arra is fel szeretném hívni iskoláink vezetőinek a figyelmét, hogy amennyiben az elemi osztályokban mindössze annyi gyerekkel rendelkeznek, hogy csak egy osztályt tudnak indítani (pl. 3 előkészítő osztályos, 1 első, 3 másodikos, 2 harmadikos és 2 negyedik), mert nincs meg a TT 63/1-es cikkelye szerint előírt 12 gyerek, akkor a példának felhozott vagy az ahhoz hasonló helyzetekben a szimultán oktatás metodológiája szerint nem egy, hanem két osztály indítható (előkészítő+ I+II. és III+IV. osztály).

3. Új értékelés

A 2012-es évben megkezdődik a tanulók eredményeinek új szempontok szerint történő értékelése, új módszerek kipróbálása, kimunkálása. A II. osztályok végén országos felmérést rendeznek, a IV. osztályok végén pedig szelektív felmérést. Ezek során értékeli a felmérések eredményeit, összehasonlítják azokat a javasolt országos sztenderdekkel. Mindez az oktatás minőségének a javítása szempontjából történik, nem pedig egyes pedagógusok munkájának az értékelése céljából. A jövőben kiderül, hogy ezek a felmérések hozzájárulnak-e a rendszer működésének a javulásához. Egy dolog biztos, hogy mérések nélkül nem lehet sztenderdeket kidolgozni. Sztenderdek nélkül viszont nincs minőségbiztosítás.

4. Összegzés

Az eszmefuttatásom 1–3-as pontjaiban tárgyaltam a 2012-es év leglényegesebb oktatásszervezési feladatainak. És akkor még nem részleteztük eléggé az oktatás új tartalmi vonatkozásait: az új órakereteket, az új tantervek kidolgozását, az új tankönyveket. Ezekre a kérdésekre, ha már lesz mire, és az olvasók is igényelni fogják bemutatásukat, más alkalommal visszatérünk.

Lennebb kell vinni a küszöböt

Folytatás a 15. oldalról

– Két dolog szükséges: egyrészt a jog léte a törvényben, másrészt az akarat a közösségen belül, hogy éljen azzal a joggal.

► A tennivalóknál tartotunk.

– Említettem a lakosságárányhoz kapcsolódó teendőket, illetve azt is, hogy fontos megőriznünk szerzett jogainkat 20% alatt is. Lehetővé kell tennünk egyrészt azt, hogy 20% alá csökkenés esetén megőrizzük jogainkat, de azt is, hogy a mindig is 20% alatt levő településeinken megadjuk a lehetőséget az önkormányzatnak, hogy saját határozataival gyakorlatba ültethesse mindazokat a jogokat, amelyek 20% fölött kötelezőek. Erre azért van szükség, mert bár a törvény nem tiltja, a bíróság sok esetben elutasította az ilyen jellegű önkormányzati kezdeményezéseket. És ha már ennek a küszöbnek a módosítása szóba került, ezt is lassan terítékre kell tennünk. Az Európa Tanács nyelvi kartáját ratifikáló államok mindegyikével szemben a szakértői bizottság megfogalmazta ezt az elvárást. Némely ország lépett is ebbe az irányba, például Szlovákia is csökkentette a küszöböt. Legújabbban Romániával szemben is megfogalmazták ezt az ajánlást, ezért meggyőződésem, hogy nálunk is megéri az idő előbb-utóbb arra, hogy felveüssük ezt. Továbbmelve a teendőkkkel, meg kell néznünk, hogy mi van az oktatásban, és mi van demográfiai téren. Ezért két nagyon erős program indult most az RMDSZ-en belül: egyrészt a „Minden magyar gyermek számít!” elnevezésű program, ami arra próbál ösztönözni különböző tevékenységeken keresztül minden családot, hogy a gyereket adja magyar iskolába. Kiemeli annak fontosságát, hogy a gyermekek anyanyelvükön képesek leginkább tanulni, illetve hogy nem kerül többbe az anyanyelven történő oktatás, de ha mégis igen, akkor erre számos támogatási lehetőség van. A másik program pedig gyerekvállalás és családtámogatás irányából próbálja meg megszólítani a magyar közösség egészét.

► És mivel segíti a hivatal az új tanügyi törvény alkalmazását?

– Még nem tudunk tárgyalni erről az idén, de továbbra is működni fog a tankönyvprogramunk, amely révén különböző líceumi tankönyvek ingyen jutnak a diákok kezébe, ez egy régi és jól bevált program. Tavalyelőtt indult és tavaly folytatódott az iskolai könyvtárak megsegítését célzó programunk, amely az idén bővülni fog. Gyakorlatilag két év alatt minden magyar iskolába sikerült eljuttatnunk értékes könyvcsomagokat. Most azt szeretnénk, hogy két év helyett egy év alatt jusson el minden iskolába a következő csomag, ami azt jelenti, hogy dupla költség, dupla erőfeszítés, de szerintem megéri, és meg is tudjuk ezt valósítani. A költségvetésünk, hál'istennek, megengedi ezt az idén. És rendszeresen támogattunk eddig is minden olyan kezdeményezést, amely az anyanyelvi oktatás elősegítését célozza: pedagógusok találkozóit, fórumait, képzési projektjeit, és ezután sem fogjuk cserbenhagyni azokat, aki ilyen ügyben fordulnak hozzánk. Tehát az ilyen típusú tevékenységeket visszük tovább ebben az évben is. Ott vannak továbbá a kulturális programok, e tekintetben sem lesz „rendszerátalakítás” a hivatalban. Most már nagyon-nagyon sok általunk támogatott program a tizenvalahányadik évadjánál tart, igyekszünk azokat folytatni a továbbiakban is. A pályázóink zöme éppen ezekre a hagyományossá vált rendezvényekre kér támogatást. De vannak újszerű kezdeményezések is, amelyek új keletű témákat javasolnak akár gazdasági tanácskozássok formájában, akár a modern technológia felhasználásáról szóló rendezvények keretében, akár pedig a sporttevékenységet illetően. És jól jön ez a bővítés, hiszen hozzá kell szokatnunk a közvéleményt és a többségiéket is, hogy az etnikai kérdés nem pusztán néptáncból és népviseletről áll, hanem

vannak gazdasági, szociális, sport, ifjúsági vetületei is, és akár egy gazdasági konferencia is lehet kisebbségi, hogyha azoknak az embereknek szól, akik ilyen nyelven szakosodtak. Vagy egy ifjúsági sportverseny is lehet kisebbségi jellegű, amennyiben magyar iskolák között zajlik, például.

► Vagyis a nemzetiségi lét egy teljes világ, különben nincs is...

– Ezt nem érti sokszor a román társadalom, hogy mi közünk nekünk a focikupához vagy a gazdasági konferenciához, és mindig meg kell magyaráznunk, hogy a nemzetiségi lét több mindentől áll, mint pusztán az etnikai jelleg.

► Szóba került a modern technika alkalmazása. Ez megjelenhetne a hivatali könyvprogramjában is. Elektronikus formában több könyvet lehetne adni az iskolai könyvtáraknak, és főleg olcsóbban, mint papírra nyomtatva. Hamarabb jutna el a könyv a rendeltetési helyére.

– Ez nyilván így igaz, erre mi is gondoltunk, csak hát tekintetbe kellett vennünk azt, hogy iskoláinknak körülbőlül a kétharmada vidéki, falusi, községi iskola, ahol szinte nincs is számítógép. A mi programunk pedig ebben a stádiumban az iskolák könyvtárát hivatott gyarapítani, oly módon, hogy az adományozott könyveket (szótárak, történelmi könyvek, anyanyelvünk és hagyományaink jobb megismerését célzó kiadványok) a diákokon kívül a tanítók és tanárok is fel tudják használni, akár az órák keretében.

► De feltehetőleg otthon a gyerekek van számítógépe, és a hivatali segítségével interneten megkaphatja a keresett könyvet. A mai gyerekek számítógéppel a kezében születik... És végső soron hozzá kell hogy eljusson a könyv, nemde? A Tanügyminisztérium például foglalkozik egy virtuális könyvtárak a létrehozásával. Na mármint ennek a virtuális könyvtárnak a nemzeti kisebbségi állományát kellene kialakítani, gyarapítani, szorgalmazni, felügyelni stb.

– Igen, ez elképzelhető, és ez a jövő egyik kihívása is egyben. De ne feledjük, hogy bármennyire is visszaszorulóban van a nyomtatott könyv a modern technika világában, azért nekünk mégis az a feladatunk, hogy mindenki számára egyformán hozzáférhető módon és felületen juttassuk el az információt az iskolákba. Ebben a pillanatban még a könyv az egyedüli olyan közös formája az információnak, amelyet a legmodernebb felszerelt gimnáziumtól le a tízgyerekes, eldugott szegény falusi elemi iskoláig ugyanolyan „olvasóval” minden gyerek elolvashat.

Mi marad utánunk?

Tűnődés egy jeles publicista, Hegedüs Nándor erdélyi leveleit olvasva

Folytatás a 13. oldalról

Holott, alaposabban megismerve a Hegedüs-életmű valódi dimenzióit, ez a mellesleg odavetett pár mondat legalább annyit – ha nem többet – takar és jelent, mint az Ady-kutatásban jeleskedés. És nem azért, mintha Adyt helyesen értelmezni, munkásságára értelmesen fényt vetni nem volna dicséretes, egész embert próbára tevő feladat, hanem mert az a cselekvő személyiség, aki élete alkonyán, a társadalmi aktivitás peremére szorulva, szülőhelyét odahagyva törvényszerűen fordult szinte teljes egészében az irodalomtörténet felé, pályafutása deklarációján, hosszú évtizedekig olyan sokoldalú tevékenységet folytatott, ráadásul kézzelfogható eredménnyel, amit a fontosságához mérten legalább ma illik értékelni és értékesíteni.

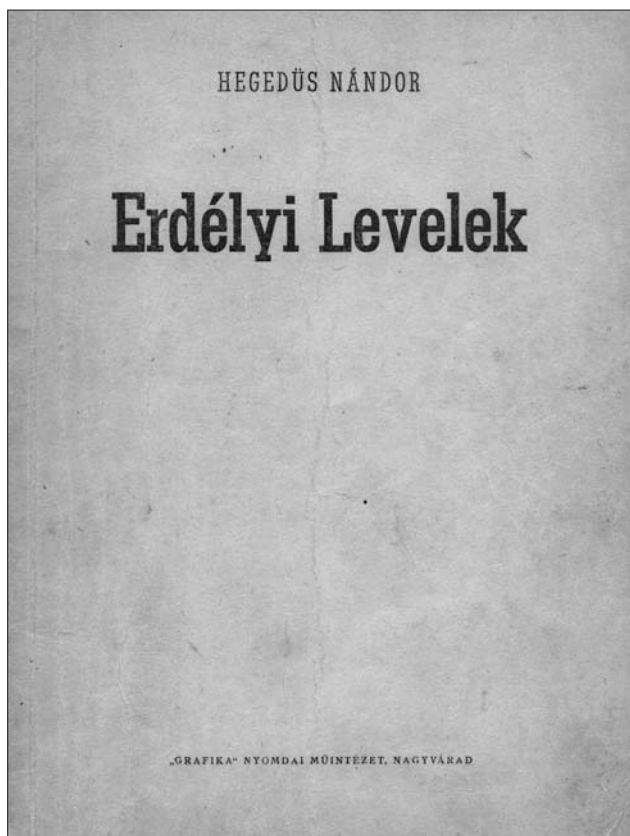
Hegedüs Nándor azok közé a jó értelemben vett, a legnehezebb körülmények között Romániában maradó muszáj-herkulesek egyike, akik a „lehet – mert kell” elve mellett kötelezték el magukat, és ez a beállítódás irányította következetesen egész életében.

A *Romániai Magyar Irodalmi Lexikon* szerint „jelentős közéleti szerepet vállalt a két világháború közötti időszakban. Előbb mint a Városi Tanács tagja Nagyvárad színházi hagyományainak folytonosságáért szállt síkra, majd az Országos Magyar Párt Bihar megyei tagozatának alelnöke és 1928-tól több cikluson keresztül parlamenti képviselője. Pártállástól függetlenül támogatta a romániai magyar baloldali mozgalmakat. A város kulturális életében fontos szerepet játszott az általa létrehozott Hírlapiroda és az azzal kapcsolatos Kölcsönkönyvtár.”

Egy fehér hollónak számító mai értékelés szerint (Szilágyi Aladár – *Erdélyi Riport*, 2006. június 1.) „Hegedüs Nándor annak a zsidó származású, magyar identitását

az impériumváltás után is következetesen vállaló, Váradon különösen jelentős értelmiségi rétegnek volt az egyik legtekintélyesebb képviselője, amelyre nem hatott bénítólag a diktátum okozta trauma, amely nem süllyedt el az önsajnálát mocsarába, amely nem szökött a dicső múltba, s a Magyarországra tántorgás útvesztőit sem választotta menedékül... Mindenekelőtt – bár az impériumváltás előtt keveset értett románul – az új helyzetben nagyon hamar és nagyon jól megtanulta az állam nyelvét. Közíróként, pártpolitikusként, parlamenti csaták résztvevőjeként a folyamatos, szerteágazó, naprakész tájékozottság jellemezte. A közelmúlt, a ma történéseinek, a román politikum eseményeinek, egyáltalán: a többségi nemzet mentalitásának jobb megértése végett egy történész igényességével tanulmányozta át a román nemzeti törekvések történetét a kezdetektől a jelenkorig. Stúdiómai közben rá kellett döbbsennie, hogy mennyire a szűklátókörűség, a realitásérzék hiánya, a hibát hibára halmozás, végső soron mekkora tehetetlenség jellemezte a nemzetiségi kérdés szempontjából a kiegyezés után önállósult magyar bel- és külpolitikát. Hegedüs Nándor vette magának a fardságot, újból és újból átnézte az utóbbi fél évszázad erdélyi és regáti román, illetve külhoni sajtójának minden, a kérdéskörrel kapcsolatos anyagát, s következtetéseit éppen a jogszérelmek elleni hatékonyabb küzdelem elősegítő önrevízió jegyében fogalmazta meg. Eljutott odáig, hogy legtöbb kortársánál alaposabban ismerte azt a »román közeget«, amelynek mozgásterében cselekednie adatott.”

Kántor Lajos egy tanulmányában idézi Gáll Ernőnek, az 1957-ben újraindított *Korunk* főszerkesztőjének emlékeztését Hegedüsről: „Elfogultan és elutasítóan néztem mindig Hegedüs Nándor, a *Nagyvárad*, majd

(...) *Szabadságra* változtatott című másik helyi napilap főszerkesztőjének magas, de kissé hajlott alakjára. Nekem ő és lapja túl konzervatív volt. Sok víznek kellett a Körösön, illetve a Szamoson lefolynia, míg megtanultam becsülni és tisztelni Magyar Párt-i képviselőként vívott kemény parlamenti csatáit, karakánsága, majd később ama tudós könyve okán, amelyet Ady váradi éveiről írt.” De elismerő szavakat olvashatni ugyanebben a tanulmányban a kortárs Ligeti Ernőtől („megbízható ember, elméjének biztonságában, életérzésének fegyelmében, életérzésében sohasem lehetett elősegítő önrevízió jegyében fogalmazta meg. Eljutott odáig, hogy legtöbb kortársánál alaposabban ismerte azt a »román közeget«, amelynek mozgásterében cselekednie adatott.”

Kántor Lajos egy tanulmányában idézi Gáll Ernőnek, az 1957-ben újraindított *Korunk* főszerkesztőjének emlékeztését Hegedüsről: „Elfogultan és elutasítóan néztem mindig Hegedüs Nándor, a *Nagyvárad*, majd

Magyar Párt kebelén belül példaképnek lehetne odaállítani. Ha jól érzem, Hegedüs Nándor becsületbeli kérdést csinál a maga részéről abból, hogy egyrészt a Magyar Pártot, másrészt pedig, az erdélyi magyar zsidóságot Németh Lászlóval szemben megvédje. Tiszteletre méltó kiállásnak látom az övét még akkor is, ha nem érthetek vele egyet...”

Az itt-ott elszórt múltbeli és jelenkori értékelések összegyűjtése és egybevetése fontos feladat, de még fontosabb az életmű kézzelfoghatóan érzékelhető vonulatainak feltárása, megismerése.

Az újságírással magát fiatalon eljegyző Hegedüs szülővárosában, Nagyváradon a legendás Sas Endre mellett tanonckodott, s 1918-ban már a lap főszerkesztőjeként tevékenykedik. Újságírói vénája a negyvenes évek közepéig gyakorlatilag kiapadhatatlan, akkor is inkább azért hallgat el, mert a sors kihúzza alóla azt a valóságot, ami otthonosan érzi magát. Leginkább a *Nagyvárad* (később: *Szabadság*), a *Magyar Kisebbség* és a *Pesti Napló* te-

remtenek pástot ahhoz, hogy elmondhassa meglátásait, elemzéseit, gondolatait a romániai magyarság kisebbségi létéről, a román-magyar kapcsolatokról, a történelmi megbékélés módjairól és etikájáról. Munkásságának ez a része, bár szabadon kutatható, jó szerint még feltáratlan és inkább jelzésértékű kiadványokban elérhető: publicisztikai írásiból 1941-ben rendezett két kötetet sajtó alá Nagyváradon – az *Erdélyi Levelek* a *Pesti Napló*ban megjelent cikkeit, a *Nincs béke igazság nélkül* pedig a *Magyar Kisebbség* számára készített tanulmányait tartalmazza. A zöm azonban ott rejtőzködik, névtelenül vagy álnéven, a nagyközönség számára gyakorlatilag már elérhetetlen lapgyűjtemények mélyén, igen gyakran azonosításra és feldolgozásra várva. 2006-ban történt a Nagyvárad Ady Társaság részéről kísérlet arra, hogy válogatást adjon közre Hegedüs újságcikkeiből és parlamenti felszólalásaiból (*Magyarok a román parlamentben*, Ágoston Vilmos előszavával), ami mintegy meghosszabbítja Hegedüs Nándor utóéletét.

Ehhez szeretném hozzáfűzni olvasmányélményeim azzal kapcsolatosan, hogy sikerült hozzáférnem az 1941-ben Nagyváradon kiadott *Erdélyi Levelek*hez a csíkszeredai Kájoni János Megyei Könyvtár dokumentációs osztálya révén, Kelemen Katalin jóvoltából.

A közel 200 oldalas kötet anyagát a szerző előszava szerint a *Pesti Napló*ban évenként átjelent erdélyi leveleiből válogatta, melyek inkább a kognitívban jelentek meg. „Minthogy a román lapok sűrűn polemizáltak ezekkel a cikkeikkel és követelték, hogy írójukat vonják felelősségre, a román politikai rendőrség szorgalmasan kutatta a szerzőjüket, és bevalom: nem lett volna számomra kellemes, ha felfedezték volna – emlékezik Hegedüs. – Budapesti cikkeimben igyekeztem tárgyila-

gosan írni, főleg adatokkal dolgozni, és ezeket az adatokat túlnyomórészt éppen az erdélyi románok múltjából merítettem.”

A továbbiakban néhány idézettel, mozaikszerűen kíséreltem meg összerakni azt a képet, amit a harmincas évek derekán Hegedüs Nándor a román-magyar kapcsolatokról, a románság tudati sajátosságairól az anyaország felé közvetített, s amelyben szikrányit sem változható érzéketlen revansizmussal – egyszerűen dokumentált, mértéktartó és konstruktív véleménynt mond.

„Mi nem követjük a hajdani román publicisztika példáját, amely minden politikai pör nyomán, amely a régi magyar időben megesett, a magyar bíróságot gyalázta és a világ előtt meghurcolta. Politikai perekben nem várunk elfogulatlanságot a bíróságtól, mert hiszen a törvényt rendszerint az uralkodó hatalom szelleme dirigálja, és így azoknak a végrehajtása sem mentes a hatalom szolgálatától. Tudjuk azt is, hogy Ghibu minden külső hatásvadászatot igénybe vett, hogy a szegény magyar újságírókra mennél szigorúbb ítéletet csikarjon ki. Saját személyének pereskedését nemzeti ügyé fűtja fel és nem úgy állította fel a kérdést a bíróság előtt, hogy Daróczi Kiss Lajos újságíró a vádlott és Ghibu a főmagánvádló, hanem Daróczi Kiss Lajos a vádlott és a főmagánvádló: a román nemzet.” (*Legyen igazság*, 1937.)

„Megtörtént, igen tisztelt Főtitkár úr 1912-ben, hogy a magyarországi román politikusok között viszály tört ki, és akármilyen hihetetlen is ma: ennek a viszálynak az elsimítására Stere Constantin személyében egy romániai képviselő és egyetemi tanár jött ide Erdélybe, hónapokig tartózkodott itt, sőt Budapesten is ellátogatott és a bukaresti kormány megbízásából likvidálta a magyarországi román politikusok konfliktusát, sőt ezt a neve-

Kantemiroglu zeneszerző a mai világban

ÜMSZ

Tavaly december 7-én Jordi Savall és a Hespèrion XXI együttes Isztambulból Dimitrie Cantemir: *A zenetudomány könyve valamint a szefárd és az örmény zenei hagyományok* címmel koncertezett a Román Atheneumban. A hangverseny, jóllehet ugyanazt a címet viseli, mint a 2009-ben megjelent lemez, s nagy vonalakban megismétli annak a koncepcióját – ottomán szerajmzika kiegészítve az isztambuli kulturális kohóban élő két jelentős

kisebbség, az örmények és a szefárd zsidók zenei hagyományaival –, valójában a műsorban szerepel néhány más anyag is Jordi Savall „keleti” zenei albumaiból, az *Orient-Occident*-ből (2006), a *Jerusalem*-ből, a *La Ville des deux Paix*-ből (2008) és az említett lemezből, a *La Sublime Porte: Voix d'Istanbul* 1430-1750-ből (2011). Így az anatóliai zene ez alkalommal gazdagodott egy saltarellóval (a *Cantigas de Santa Maria* gyűjteményből), a híres *Lamento di Tristano*val egy XIII. századi olasz ze-

nei kéziratból, továbbá Savall saját kompozíciójával, amely Marcabru trubadúr *Pax in nomine Domini* poemája alapján készült. E művek jelenléte világosan utal azokra a nyugati civilizáció és az iszlám közötti békés vagy kevésbé békés érintkezésekre, melyekre egykor az Ibériai-félszigeten került sor – állapítja meg Theodor E. Ulieriu-Rostás a decemberi hangversenyéről írt krónikájában. Ilymódon a koncert a Cantemir-gyűjtemény anyagára felfűzött Földközi-tenger menti

zenei kincs bemutatásává vált. S mint mindig, amikor Jordi Savall ilyen repertoár előadására vállalkozik, most is a közel-keleti hagyományos zene legjobb megszólaltatóit állítja hadba (török, örmény, bolgár, görög és marokkói zeneművészeket), akikhez a Hespèrion XXI-nek mindössze két tagja csatlakozik: Pedro Estevan ütőhangszeres és az együttes vezetője, Jordi Savall. Ezeknek a zenészeknek a hihetetlen, egyedülálló virtuozitása már önmagában véve felér egy attrakcióval, s

a műsor gazdag lehetőséget jelent számukra művészetük megmutatására. A hangverseny krónikása ezzel kapcsolatban elsősorban a számos taksimot (klasszikus török, illetve arab zenei számot) említi, aztán a nagy lélegzetű ottomán hangszeres műveket. A kulturális metadiskurzusok sztereotípiáin túl valamennyi zenedarab előadásában jelen van – szemünk láttára születik meg – az élénk, lüktető, közvetlen párbeszéd ezek között a művészek között. S a mesebeli hangszerekből előcsalt szí-

nek fokozzák az egész előadás hatását, még azok számára is, akik edzett régizene-hallgatók, sőt nem először találkoznak a hagyományos ottomán zene magasságoskájával.

Theodor E. Ulieriu-Rostás véleménye szerint Savall az eredeti régizeneből kiindulva az élő és elevenen ható muzsika útját járja – a muzeális rekonstrukcióval szemben előnyben részesíti a zenében megnyilvánuló hatékony, cselekvő emlékeztet. Mert nem kis dolog egy csapatban színpadra hozni öt törököt,

zetes eseményt Budapesten a Vadászkiért szállodában 120 terítékes banketten megünnepelték, és itt olyan szónoklatok hangzottak el az ország fővárosában, amelyek valósággal hadüzenet számba mehettek Magyarországon ellen... Ezzel szemben mi, romániai magyarok ebben a 17 évben soha hasonló akusszal nem szegedtük meg állampolgári lojalitásunkat. Nem vettünk részt semmilyen ellenséges külföldi tanácskozáson, nem írtunk röpiratokat, vagy memorandumokat, nem szónokoltunk idegen fórumokon, nem hívtunk magunk közé magyarországi faktorokat... Nem jegyeztük fel ennek a 17 évnek a történelme egyetlen esetét sem, amikor a magyarság zendülést vagy rebelliót csinált volna bárhol is. Törvényiszteletben olyan messze mentünk el, ami már szinte másképpen is kvalifikálható volna a »ojalítás« kifejezésnél.” (*Levél a Népszövetség Főtitkárához*, 1936.)

„A tíz év eredménye bizony nem sok, de ez nem Bethlen György munkájának, hanem a marcangoló időnek a meddsége. Bethlen György maga az utódállamok kisebbségi kormányzását egyik beszédében azzal jellemezte, hogy ebben a politikában »az elvétel elve« dominál. E két szóban minden benne van. E politika idestova húsz éves impériumok alatt Prágától Belgrádig sohasem adott, hanem azt nézte, hogy mit lehet elvenni: földet, iskolát, állást, kenyeret. Bethlen György is tíz évig folyton defenzívában állott, vajon megszerezhetne-e a legnagyobb hadvezér is dicsőséget, ha örökké csak védekeznie kell? És ma az ostrom nem úgy megy a kisebbségek ellen, mint a régi nemzetiségi harcok idején, nem rozsdás, kimustrált mordályokkal, hanem a neónacionalizmus új vakmerőségének és támadó elbizakodottságának, a felelősség megvetésének minden gázrohamával.” (*Erdélyi jubileum*, 1936.)

„Nem reklamáljuk magunknak a magyar nevű románokat, de ne csavarják ki románosra a magyarok neveit és ne parancsoljanak reá a névelemzés babonájával, hogy románok legyenek. Ne csináljanak a Szűcsből

Sucsut, a Bánból Banut, a Bácsból Bacsut és ne tépjék ki őket ezen a címen a magyarságból.

Vannak románok is, akik felemelték már szavukat a nevek játéka ellen, Besszarábiában, amely tudvalevőleg száz évig orosz uralom alatt nyögött, sok románnak »scki« és »ow« végződésű neve van. Ezekről a fajkutató román nacionalizmus kiderítette, hogy oroszok és kezdte őket ezen a réven kinyomni a hivatalokból. Pan Halippa volt miniszter ez ellen erélyesen protestált és kemény szavakkal ostromozta a »lelkek cenzorait«, akik az emberek szívében turkálnak. Fájdalom: az erdélyi román vezetők között senki sem akadt, aki a lelkek cenzorait megleckéztette volna.

Idegenhangzású nevek mögött éppen úgy dobognak magyar szívek, amint magyar nevek mögül kicsap a magyarok ellen a gyűlölet és türelmetlenség. Románia magyarsága nem akarja nevét megváltoztatni és nem szándékszik magyarságát román nevek mögé bujtatni. De magyar nevével is ragaszkodik emberi és állampolgári jogaihoz.” (*Név és lélek*, 1936.)

„Húszezer ember gyűlt össze a napokban az alvinci határban, szabad mezőn, hogy ezt az évfordulót megünnepelje. Maniu Gyula nagy beszédben emlékezett vissza a múltakra és ecsetelte a »magyar elnyomást«. [...] Dicsérte a román nép kitartását és acélosságát a múltban, amely meg tudta szerezni az ismeretlen fiatal fiskális számára az alvinci mandátumot, és rátérve az újabb időkre, így beszélt: „Nagyromániába eljött közenk a román liberális párt szemete és ahelyett, hogy megengedte volna, hogy szabadon használjuk választójogunkat, amit oly sok szenvedés árán vívtunk ki, meggátolta jogaink gyakorlását, akárcsak a csendőrök tették annak idején. Ellopták szavazatainkat és képviselőket varrtak a nyakunkba, akiket soha nem láttunk. És tisztviselőket ültettek ide, akik inkább a saját zsebükért dolgoztak, semmint a népért.” (*Az alvinci jegyző*, 1936.)

„Igaz van Maniunak: mi nem tanultunk a történelemből. Mi nem azt néztük, ho-

gyan intézi el a románokat a cár Besszarábiában, és mit csinál a szultán az örményekkel Anatóliában. Mi mentünk a magunk fejétől: szabad emberek szabad országát akartuk.

[...] Pedig sok mindent előreláttak azok, akik próféta lélekkel érezték meg a dübörgő jövőt. Erdélyi fiai éveket előbb már óvtak, intettek, figyelmeztettek bennünket. És amikor látták, hogy a magyar gondolkodás nem tudja a szabadság szeretetét a rabság rendszerével felcserélni, kezdték kirajzolni maguknak aggódó elméjükben, hogy mit is fognak csinálni, ha a katasztrófa csakugyan lecsap. Nem lesz ugyan magyar impérium – vigasztalódtak –, de lesznek magyar intézmények, kultúrvárak, közművelődési bástyafokok és erődítmények, ahol meghúzódhatnak.

Ady Endre írja Ha Erdélyt elveszik? nagy kérdése kapcsán: »Egy fontos erdélyi város, egy különösen nagyszerű ember jóvoltából, kultúrpalotát csinált, különöset és nagyszerűt:

– Ez lesz, ha a Sors akarja, a magyar menedék, a dús takaró. Itt fogjuk őrizni magunkat, mi magyarok, akik egymás ellen annyit vétettünk. Ide fogunk versoni, zenével, beszéddel összebújni, ha baj lesz.«

Micsoda naivítás, micsoda álmjárás, minő ködevés! A nagy kultúrpalota Marosvásárhelyen, amiről a költő ír, ma már nem is a magyar társadalomé, nem is Marosvásárhely városáé, hanem egy román közművelődési egyesületé. És követte ezt a sorsot az egyéb kultúrfészkek sorsa. A sas sziklája és az ökörszem bozótfészke egyaránt. Oh be ostobák voltunk!” (*Ostobák voltunk*, 1936.)

„Erdély és Besszarábia román közvéleménye, elsősorban az intelligencia ma is zúgolódik amiatt a két súlyos inzultus miatt, amely e két tartomány reprezentánsait a román parlament mindkét házában érte. Az egyik urat: Pop Ghitza volt alminiszter, régi erdélyi újságíró és politikust a kamarában megverték, a másikat: Pan Halippa volt miniszter, a besszarábi román mozgalom egyik vezetőjét pedig türelmetlen vihar rendezésével hallgatták el a szenátusban.

Mindkettőt el akarták némítani azért, mert szóvá merték tenni azt az elégtelenséget, amely Erdélyben és Besszarábiában a románságot eltölti... Pop Ghitza csupán annyit mert mondani az erdélyi közállapotok őszinte ecsetelése kapcsán, hogy Erdélyt elárastották a régi királyság jó és rossz elemei egyaránt, és az erdélyi románság elhelyezkedése emiatt alig halad előre. Pan Halippa pedig a besszarábi románság szegénységének és elhagyatottságának felvázolása közben azt állította, hogy az oroszok több vasúti vonalat építettek, mint a 18 éves román uralom. Pop képviselőt ezért ököllel verték le a szőszékről, Pan Halippát pedig hazaárulónak hurrogatták le.” (*A lelkek cenzorai*, 1937.)

[1948-ban] „A román ifjak végigszárguldták Erdélyt a márciusi napok után és a nemzeti megújodást és a szociális szabadságot hirdették főleg és elsősorban a jobbság eltorlódását. A magyar falvakban is lelkesen hallgatták a román ifjakat. Még a balázsfalvi híres május 15-i román nemzetgyűlésen is százával jelentek meg a magyarok.

A kolozsvári román ifjúság is gyűlésezett, tanácskozott és pontokba foglalta kívánságát a román nyelv érvényesüléséről, az iskoláztatás és a vallásszabadság gyakorlásáról, kimondván, hogy »a többi aktuális kérdésekre vonatkozóan pedig az erdélyi magyar nemzet kívánságaihoz híven csatlakozik, és ha ezeket a kéréseket méltányolni fogják, nem idegenkednek Magyarországra és Erdély uniójának eszméjétől, hogy így a nemes magyar nemzettel a haza közjává előmozdítására és annak felvirágoztatására mint jó polgárok közreműködjenek«. A pesti román ifjúság felhívást bocsátott ki az erdélyi román ifjúsághoz és a forradalmi magyar törvényhozás testvéri támogatására hívta fel őket: »Kérjük a szabadságot és igazi testvéri egyenlőséget és azt vérünk feláldozásával is segítsük meg«. Móga Demeter román ügyvéd szintén a testvériség mellett tör lándzsát: »Honfi és honfi között sem nemzetiség, sem szabadság ne tegyen különbséget«.

Testvéri és magyarbarát érzelmekkel van eltelve a nagyváradi román ifjúság is. Május 9-én bocsátotta ki felhívását Erdély románjaihoz: »Mi magunkat a magyar nemzet nagylelkűségére bizzuk, a magyar független minisztériumtól várjuk sorunk javulását, de saját munkásságunktól is, mert írva vagyon: zörgesetek és megnyitattik...«

Május 15-én zajlott le a balázsfalvi népgyűlés, amelyet Barnuti nagy szónoklati és 16 pontból álló határozati javaslata tett örökké emlékezetessé. Ezeket a pontokat és ezt a beszédet jó volna sokszorosítani és a magyarok között kiosztani, mindegyik, ahol laknak, hadd lássa mindenki, hogy mit kívántak a románok 90 évvel ezelőtt, és mivé zsugorodott ma a román impérium alatt a magyarok számára mindez a valóságban. A jobbság felszabadítása, az egyházak szabadsága, az egyenlő adóztatás, a dézsma eltörlése, sajtó- és szólásszabadság, személyes szabadság, esküdtés, a román papok állami fizetése, román iskoláztatás, a nemzeti privilégiumok eltörlése, alkotmányozó gyűlés egybehívása.

Szinte a történelem ironiája ma, amikor Romániában a magángazdaság román támogatásáról szóló törvény készül, ahol elő akarják írni, hogy a magáncégek milyen túlnyomó százalék fajrománt kötelesek alkalmazni, hogy a Balázsfalvi határozatok 4-ik pontja a román nemzet számára teljes kereskedelmi és ipari szabadságot követel, a céhek és kiváltságok megszüntetésével. Ma a románság olyan törvényeket hoz, amelyek a céhek uralmát nemzeti alapon vissza akarják állítani: nyelvvizsgák, korlátozás, nemzeti szelekció útján fosztják meg a magyarságot még attól a lehetőségétől is, hogy fiaink szerény iparosok, vagy szatócsok lehessenek, amint ezt az izzó nacionalista agyak nemcsak elképzelik, hanem ennek a megvalósítását is követelik.” (*Kolozsvári március*, 1937.)

„...Egy erdélyi román író lefordította románra a Szegény gazdagok című regényt és két kötetben bőséges előszóval kiadta. A regény román című a fő alakot vá-

lasztotta: Fatia Negra néven, úgy, ahogy magában Jókai-ban is a híres erdélyi úri rablóvezér szerepel.

Jókai Mór neve éppen olyan homályban él a román közönség előtt, amint például a magyarok nem hallották talán soha Sadoveanu Mihály nevét, aki szintén közel száz regénnyel és népies elbeszéléssel gazdagította és gazdagítja ma is a román irodalmat. A két szomszédos ország kultúrája és irodalma bámulatos sötétségben él a másik nép előtt. Egy-egy politikus neve még csak felhangzik az ajkakon, de az írók és művészek teljesen ismeretlenek.

Éppen a politika közrejátszása folytán, egy-egy magyar író neve akkor bukkan fel a román sajtóban évtizedek óta, ha ezzel is azt lehet bizonyítani, hogy a magyarság milyen ellensége volt a románságnak. Egyes idézetek szinte periodikusan járják be a lapokat, és a román közönség tudatából ki sem lehet véteni azt a hitet, hogy a magyar irodalom is azt a feladatot vállalta mindenben magára, hogy a gyűlöletet és elnyomást szítsa a románság ellen. Most aztán ámulva állapítják meg, hogy íme a legnagyobb magyar regényíró olyan románbarát művet írt, ami dicsőségére válhatna bármelyik román íróknak is.” (*Jókai a románok között*, 1938.)

Az ehhez hasonló, hálásnak mutakozó tallózásnak rendszerint szigorú határt szokott szabni az a képtelenség, hogy a jobb demonstráció végett az egészét idézzük. De hát a tallózásban se legyünk telhetetlenek. Fenti passzusok talán elegendők felhívni a figyelmet arra, hogy egy tekintélyes életmű megrajzolásához a lexikonadatok és hivatkozások betűin, mondatain túl, kötelességünk egészséges kíváncsisággal felkutatni és fellapozni azokat a szövegeket, melyeket elődeink nem véletlenül hagyományoztak ránk annyi tárgyismerettel és kor-tanúsággal. Sokszor éri az a vád az utókort, hogy nem tanul, vagy igen rosszul tanul a múltból, a történelemből. Ezért van az, hogy a serelemeket makacsul megőriztük ugyan, míg a tanulságoktól érthetetlenül óvakodunk az emlékezet.

egy görögöt, egy bolgárt, egy marokkót és két örményt, s ha a török hangszerektől körülvett, azok társaságában megszólaló örmény duduk (fafúvós hangszer) megbékélésre hív, akkor Savall vállalhatja a kockázatot, hogy együttesével meglepetést okoz még Cantemirnek is. Természetesen mindenki izlése szerint mérlegeli ezt a megközelítési módot, de senki sem tagadhatja, hogy ennek a művészi alkímiai mutatványnak az üzenete termékeny és csodálatra méltó.

Mert miről is van szó tulajdonképpen?

A régizeneszek körében a Kelet és Nyugat közötti pár-

beszéd eszméje, úgy tűnik, divatban van már évtizedek óta, és az eredményeket tekintve jótékonyan bizonyult, akár a muzulmán világról, akár Távol Keletről volt szó – állítja meg ezt már egy régebbi cikkében, amelyet Jordi Savall Istanbultól – Dimitrie Cantemir – Le Livre de la Science de la Musique című, 2009-ben megjelent albumáról írt. Az album olyan kelendő volt, mint a friss, meleg kenyér. Jordi Savall és csapata ellátogatott Iași-ba, s személyesen adták át Cantemir zenéjét a fejedelem szülőföldje lakóinak. Ez a hangverseny valóban történelmi jelentőségű – állapítja meg E.

Jordi Savall

Ulieriu-Rostás. Dimitrie Cantemir húsz évet töltött Isztambulban, kezdetben túszként, később pedig testvére, Atioh Cantemir fejedelem követeként. Akkoriban Kantemiroglunak hívták. Isztambuli tartzkodása alatt tökéletesítette enciklopédikus műveltségét, és jelentős személyiséggé vált a török társadalomban. A XVII. század végén Isztambulban kozmopolita elit uralkodott, ahol az arisztokrata zenész megszokott volt. A hiedelem szerint a Török Birodalom több költőfejedelmet és zenészfejedelmet adott, mint bármelyik ország Európában. Érdemes lenne ellenőrizni ezt. Cantemir ott

két nagy tekintélyű zenész tanítványává vált, az egyik a tanbur (hosszú nyakú pengetős hangszer) mestere volt, s ugyanakkor tanítóként a következő zenészgenerációk mestere is, főként a nemesekből lett műkedvelő zenészeké. És ebben a korban, amikor a birodalom fővárosában művelt zene egyéni arculatot nyert forrásához, a hagyományos perzsa-arab műzenehez viszonyítva, ekkor született meg a klasszikus török zene.

Cantemir erejéből arra is telt, hogy néhány újítást vezessen be. Például a zene lejegyzésére az arab ábécé betűiből álló rendszert alkott. Klasszikus török zenei

gyűjteménye 355 darabot tartalmaz, ezek közül kilenc a saját szerzeménye. A lengyel származású török zenesz, Ali Ufki gyűjteménye mellett (ő a nyugat-európai hanglejegyzési rendszert használta) Cantemir műve a legfőbb forrás, ahol megtalálhatók, és amelyből megismerhetők a XVII. századi ottomán zene mestereinek művei. Savall felvételeinek hallatán egy amerikai zenekritikus a Cantemir gyűjteményében található zenét a Brandenburgi koncertekhez hasonló értékűnek minősítette.

Jó, hogy legalább külföldön méltó megszólaltatókra talált.

Könyvek kisebbségekről – kisebbségeknek

Hencz Hilda: *A magyar Bukarest. A bukaresti magyarok rövid története a kezdetektől napjainkig* Bukaresti Könyvtár Kiadó, 2011.

„Ha a XX. század első felében mintegy 50 ezer magyar élt Bukarestben, jelenleg ez a közösség kihalóban van, tagjainak száma 6000-nél kevesebb” – véli a szerző.

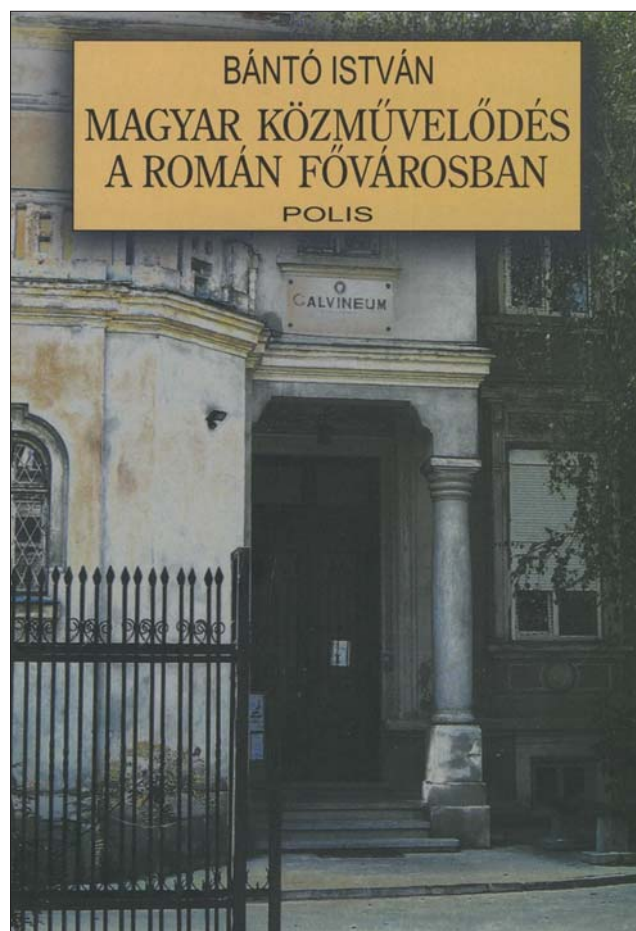
Anca Ciuciu és Felicia Waldman: *Történetek és képek a zsidó Bukarestből.* Noi Media Print Kiadó, Bukarest, 2012.

Megtudhatjuk, hogy 1930-ban mintegy 70 ezer zsidó élt Bukarestben, vagyis a bukaresti lakosság 11 százaléka. Ma 3000-en ha vannak. A Lipsicani-on és a környékén lévő üzletek szinte kivétel nélkül a zsidó kereskedőké voltak, akárcsak az egyes üzlethelyiségekben felszerelt fotóstúdiók is. Tehát a zsidó közösség Bukarestben elsősorban kereskedelemre és fotóművészetre szakosodott, és persze közülük került ki a román szellemi elit számos tagja.

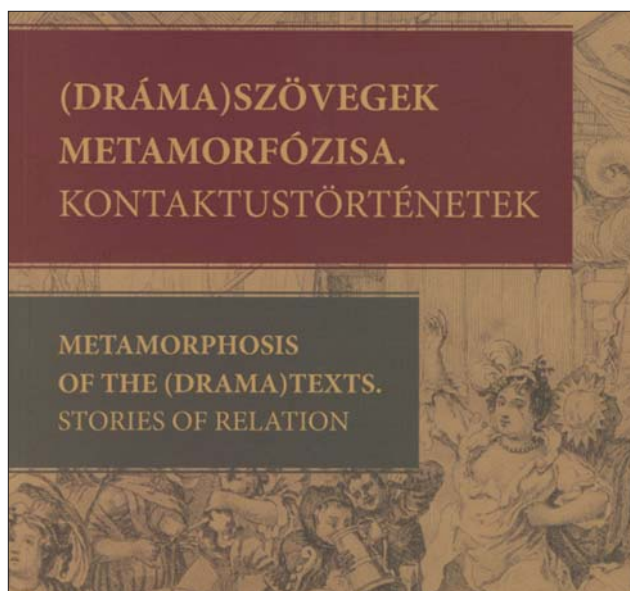
Hencz Hilda: *Bukaresti magyar időszaki kiadványok, 1860–2010.* Bukaresti Könyvtár Kiadó, 2011.

Az idők folyamán ilyen magyar lapok is voltak Bukarestben: *A Jó Pásztor* (1910–1911); *Házassági Újság* (1922–1938); *Az Igazság Órállója* (1924); a *Róka* (1926–1929.); *A Nagy Világ* (1932). Egyesek mellbevágó kiadványok lehettek, mint például a *Bukaresti Bomba* (1933) vagy a *Begyűjtő Ügynökök Útmutatója*. Tükrözik a hely szellemét.

Bántó István: *Magyar közművelődés a román fővárosban* Polisz Kiadó, Kolozsvár, 2011.

Különösen figyelemre méltó a *Vigyázók* fejezet, amelyben többek között a „szórványlelkek gondviselőjéről”, a „regáti magyar balsorsról”, „az irodalom napszámáról”, „igaz igékről és talmi igazságokról” olvashatunk.

XXX: *(Dráma)szövegek metamorfózisa. Kontaktustörténetek. Metamorphosis of the (Drama)texts. Stories of Relation I-II.* Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2011.

A 2009. június 4–7-i kolozsvári színháztörténeti konferencia szerkesztett szövegeit tartalmazza, amelyek érdekes gondolatokat indíthatnak el az olvasóban – például azt, hogy mikor láthatjuk végre a papírsírba süllyedt iskoladramákat. Talán felszínre hozhatná azokat egy nekik szentelt fesztivál, például Kézdivásárhelyen, ahol hajdan olyan erőteljes vígjátékokat játszottak, mint a *Kincskapálók*. De más gondolatok is támadhatnak, például az, amelyre a könyv egyik szerkesztője, szerzője – Egyed Emese utal: „A színházat a bevezető tanulmányok a politikumtól sem mentes művészeti kapcsolattörténet terepeként mutatják meg: a strasbourgi – német/francia – és a kolozsvári – magyar/román – társulatok műsor- és közönségpolitikája, művészeti tervezése, drámai és latens változásai arra utalnak, hogy az európai színház történetében van helye nyugat/kelet párhuzamosságokról beszélni.”

Lőrinczi László: *Három dráma.* Solus Eris, Kolozsvár, 2011.

A három színmű – *A szerető*, a *Kuncz tanár úr* és a *Contra Galileum* – közül csak az első került színpadra; az viszont szerencsés volt, mert Harag György rendezte Kolozsváron. A másik kettőt is szívesen megnéznénk, csak hát ma a rendezők és a társulatok világszerte közismert sikerdarabokra buknek, nem érdekli őket a hazai. Kár, mert ezáltal egyedülálló élménytől fosztanak meg bennünket, és sajátmagukat is.